

**Državljanstvo BiH u praksi - Najvažnija pravna
pitanja u vezi sa BiH državljanstvom**

**ADVOKATSKA KANCELARIJA
„PRNJAVORAC“**

Advokatska kancelarija Prnjavorac, nakon više od 30 godina rada na pravnim pitanjima državljanstva Bosne i Hercegovine, odlučila je da objavi priručnik o najvažnijim pitanjima koja se tiču tematike sticanja, odricanja, otpusta, naknadnog upisa, gubitka odnosno ispisa iz državljanstva Bosne i Hercegovine, ugovori o dvojnomo državljanstvu itd, a u skladu sa Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine (*"Službeni glasnik BiH", br. 22/2016 - prečišćen tekst*)

Takođe spomenut ćemo pitanja vlasništva u odnosu na posjedovanje, sticanje, naslijeđivanje nekretnina u Bosni i Hercegovini odnosu na sva ona lica koja više nisu državljani BiH, a bili su ranije.

Kao i relevantne presude iz sudske prakse sa pitanjem državljanstva Bosne i Hercegovine.

Zadnja izmjena i dopuna teksta: **12.maj.2023**

Advokatska kancelarija Prnjavorac **zadržava sva autorska prava**

Koncept, dizajn i autorski sadržaj:

**Advokatska kancelarija Prnjavorac / Attorneys-at-Law /
Rechtsanwalt**

Bosna i Hercegovina

tel: +387 35 258 110 mob: +387 61 131 001 + 387 61 633 539

<https://advokat-prnjavorac.com>

PREGLED IZMJENA I DOPUNA ZAKONA O DRŽAVLJANSTVU BOSNE I HERCEGOVINE

Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09, 76/09 i 87/13) proglasio je svojom odlukom Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu Karlos Vestendorf ("Službeni glasnik BiH" broj 4/97), a u istovjetnom tekstu ga je usvojila Parlamentarna skupština BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 13/99).

Odredbama člana 1. Zakona o izmjeni Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 41/02 i 6/03) – odlukom ga proglasio Visoki predstavnik, a Parlamentarna skupština usvojila u istovjetnom tekstu, u članu 39. stav 1 broj "5" je zamijenjen brojem "15", pa je tako odložena primjena člana 17. Zakona za još deset godina.

Odredbama člana 1. Zakona o izmijenama i dopunama Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 14/03) član 23. Zakona dopunjen je stavovima 4., 5. i 6. na način što je osnov za oduzimanje državljanstva BiH proširen u slučajevima postojanja pravosnažne presude Suda BiH za teža krivična djela koja ozbiljno štete vitalnim interesima BiH. Odredbama čl. 2. i 3. izmijenjeni su stavovi 1. i 2. člana 30. Zakona (tim članom propisana je nadležnost za donošenje odluka), a odredbama člana 4. dodan je kao prvi član u poglavlju VII član 36a., kojim je utvrđeno oduzimanje državljanstva BiH izuzetno od odredbi člana 23. na period koji ističe 01.01.2008.godine.

Odredbama Zakona o izmijenama i dopunama Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 82/05) izmijenjeni su članovi 23., 26., 30., 31., član 36a. je brisan, a izmijenjeni su članovi 37. i 40., dok je iza člana 41. dodan član 41a..

Izmjenom člana 23. proširen je osnov za oduzimanje državljanstva BiH i na osuđena lica od strane stranih sudova, a izmijenama člana 26. precizirano je da se odluke o sticanju i prestanku državljanstva donose u skladu sa čl. 30. i 31., ili sa prelaznim odredbama poglavlja VII Zakona. Odredbama čl. 3. i 4. izmijenjeni su stavovi 1. i 2. člana 30. Zakona (tim članom propisana je nadležnost za donošenje odluka), a članom 5. brisan je član 36a. Zakona. Članom 6. izvršena je izmjena člana 37. Zakona na način da se revizija državljanstva proširuje na lica naturalizovana do 1.01.2006.godine. Odredbama članova 7. i 8. izmijenjeni su članovi 40. i 41.

Zakona, tako što je osnovana Državna komisija za reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljana i određena njena nadležnost i način rada. Odredbama člana 9.,iza člana 41. Zakona dodan je član 41a., kojim je regulisan način rada komisije u postupku revizije državljanstva lica kojim je državljanstvo BiH dodjeljeno više puta, te završetak rada komisije. Odredbama člana 10. utvrđen je rok od 30 dana da Vijeće ministara BiH odredi članove Komisije.

Odredbama člana 1. Zakona o izmijenama i dopunama Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH” broj 43/09) izmijenjen je član 40. Zakona na način da nadležnost za reviziju lica naturalizovanih između 06.04.1992. godine i 01.01.2006. godine umjesto Komisije vrši Ministarstvo civilnih poslova BiH. Odredbama člana 2. izmijenjen je član 41. Zakona, tako što se utvrđuje predmet revizije; riječ “Komisija” se zamjenjuje riječju “Ministarstvo”; briše se stav 5. – kojim je bila propisana nadležnost Vijeća ministara za oduzimanje državljanstva u slučaju iz člana 23. Zakona; propisuje se da lica koja su bila uključena u process naturalizacije ne mogu biti uključena u process revizije državljanstva; te se vrši odgovarajuća prenumeracija odredbi tog člana. Odredbama člana 3. izmijenjen je član 41a. Zakona, tako što je riječ “Komisija” zamijenjena riječju “Ministarstvo”, utvrđen je rok za okončanje postupka revizije do 01.03.2012. godine, a da će sva arhiva i neriješeni spisi koji se odnose na reviziju državljanstva BiH biti predati Ministarstvu.

Odredbama Zakona o izmijenama i dopunama Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 76/09) , koji je proglasio Visoki predstavnik Valentin Incko, otklonjene su nejasnoće u primjeni člana 6. stav 4. Zakona i uređen postupak izbora i promjene entitetskog državljanstva za državljane BiH sa prebivalištem u Brčko Distriktu i izvršene su odgovarajuće korekcije u članu 35. stavovi 3. i 5. Zakona, vezano za obavezu dostavljanja podataka Ministarstvu civilnih poslova. Članom 1. izmijenjen je član 6. stav 4., članom 2. dodan je novi član 29a., a članom 3. dopunjen je član 35. u smislu obaveze dostavljanja podataka od strane Brčko Distrikta BiH.

Zakonom o izmijenama i dopunama Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH” broj 87/13) - odredbama člana 1. otklonjene su nejasnoće u primjeni člana 6. stav 4. Zakona, preciziranjem da je dovoljno da lice do navršene 23 godine podnese prijavu za evidentiranje državljanstva BiH nadležnom organu. Odredbama člana 2. Utvrđeno je da se u članu 7. stav 1. Zakona briše tačka 2., kojom je bilo propisano da dijete

bez državljanstva koje je dobilo državljanstvo BiH na osnovu rođenja u BiH, a čija su oba roditelja nepoznata ili nepoznatog državljanstva ili bez državljanstva gubi državljanstvo BiH ako do 14 godine dobije državljanstvo druge države. Odredbama člana 3. izmjenjen je član 9. Zakona na način da je olakšana naturalizacija stranaca u BiH smanjenjem stalnog boravka na teritoriji BiH sa 8 na 3 godine prije podnošenja zahtjeva. Takođe utvrđena je obaveza odricanja od stranog državljanstva kao uslov za naturalizaciju i propisani su dodatni uslovi za naturalizaciju. Odredbama člana 4. izmjenjen je član 10. Zakona na način da se takođe zahtijeva odricanje od stranog državljanstva u postupku naturalizacije bračnog druga državljanina BiH, a uslov prijave boravka na teritoriji BiH je olakšan (dovoljno je prijavljen stalni boravak prije podnošenja zahtjeva). Članom 5. olakšan je boravak kao uslov za naturalizaciju djece na način da je dovoljno da dijete ima odobren privremeni boravak. Odredbama člana 6. iza člana 11. Zakona dodan je novi član "11a." kojim je olakšana naturalizacija izbjeglica i apatrida. Odredbama člana 7. iza člana 12. Zakona dodan je novi član "12a." kojim se propisuje olakšan povrat, odnosno ponovno sticanje državljanstva BiH lica kojima je državljanstvo BiH prestalo odricanjem radi sticanja ili zadržavanja državljanstva druge države (dovoljno je godinu dana privremenog boravka prije podnošenja zahtjeva uz uslov da se odrekne stranog državljanstva, osim ako BiH sa tom državom ima zaključen ugovor o dvojnem državljanstvu).

Članom 8. brisane su tačka a), a prenumerisane su tačke b), c), d) i e), a takođe su brisane i riječi iza člana 16., a članom 9. brisani su članovi 17. i 18. Zakona. Odredbama članova 8. i 9. implementirana je odluka Ustavnog suda BiH broj U 9/11 od 23.09.2011. godine, kojom je član 17. Zakona proglašen neustavnim, a prestao da važi Rješenjem o neizvršenju te Odluke od 28.09.2012. godine objavljenom u "Službenom glasniku BiH" broj 85/12 od 19.10.2012. godine. Odredbama navedenog člana 17. bio je propisan gubitak državljanstva BiH za državljane BiH koji dobrovoljno steknu državljanstvo druge države, ukoliko se drugačije ne određuje bilateralnim sporazumom između BiH i te države.

Odredbama člana 10. izmijenjene su odredbe člana 19. Zakona, tako što se sada omogućava odricanje za malodobnu djecu čiji se jedan roditelj odrekao državljanstva BiH, uz saglasnost drugog roditelja državljanina BiH (do ove izmjene uslov za odricanje djeteta bio je da je za oba roditelja državljanstvo BiH prestalo odricanjem). Takođe, preciziran je prestanak državljanstva BiH na osnovu člana 19.. Odredbama člana 11. precizirana je odredba člana 20. Zakona o poništenju odluke o odricanju u slučaju da lice koje se odreklo nije

steklo državljanstvo države koja mu je izdala garanciju. Odredbama člana 12. preciziran je način prestanka državljanstva odricanjem izmjenom člana 24. Zakona. Odredbama člana 13. izmjenjen je član 29. Zakona preciziranjem uslova za promjenu entitetskog državljanstva promjenom prebivališta. Odredbama članova 14.,15.i16. izvršena je, u skladu sa izmjenama i dopunama, odgovarajuća prenumeracija vezano za donošenje odluka o državljanstvu, te su brisane riječi “i komunikacija” radi usklađivanja izmijene naziva Ministarstva civilnih poslova. Odredbama člana 17. iza člana 33. Zakona dodani su novi članovi 33a., 33b. i 33c., čijim odredbama je utvrđena obaveza Ministarstva civilnih poslova da vodi službene evidencije o sticanju i prestanku državljanstva, te o predmetima naknadnog upisa u matične knjige rođenih, odnosno knjige državljana BiH, te da ministar propisuje sadržaj i način vođenja evidencija. Odredbama člana 18. precizirane su odredbe člana 35. Zakona, radi omogućavanja upisa činjenice državljanstva BiH u posebne knjige državljana, te radi usklađivanja naziva Ministarstva civilnih poslova, brisanjem riječi “i komunikacija”. Odredbama člana 19. izmjenjen je član 38. Zakona, u smislu preciziranja i olakšavanja uslova za sticanje državljanstva BiH od strane državljana bivše SFRJ, te utvrđen olakšan način utvrđivanja prebivališta djece kod primjene ovog člana i člana 29. Zakona. Odredbama člana 20. brisan je član 39. Zakona, čije su odredbe izgubile smisao nakon donošenja navedene Odluke Ustavnog suda i protekom vremena u odnosu na vrijeme donošenja Zakona. Odredbama člana 21. u članu 41a. stavovi 2. i 3. se brišu jer se odnose na rad Komisije, čije poslove revizije državljanstva je preuzelo Ministarstvo, te su brisane riječi “i komunikacija”, radi usklađivanja naziva Ministarstva kao naprijed. Odredbama člana 23. iza člana 43. Zakona dodani su članovi 43a. i 43b., čijim odredbama je propisano da će se postupci započeti prije stupanja na snagu ovog Zakona nastaviti i okončati prema odredbama onog Zakona koji je povoljniji za stranku, te da će Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine donijeti odgovarajuće podzakonske akte u roku od 60 dana od stupanja na snagu Zakona. Odredbama člana 24. ovlašćene su ustavo pravne komisije Parlamentarne skupštine BiH da zajednički utvrde prečišćen tekst Zakona o državljanstvu BiH, te je isti i objavljen u ("Službenom. glasniku. BiH", br. 22/2016 - prečišćen tekst)

DRŽAVLJANSTVO I NACIONALNOST U FEDERATIVNOJ JUGOSLAVIJI

Tijekom cijeloga svojega postojanja Jugoslavija nije bila ništa drugo do li nacionalno, vjerski, kulturno, jezično i politički heterogen konglomerat.¹ Ni jedna zemlja u Europi nije obuhvaćala toliko različitosti, uključujući i gospodarske. Multinacionalna struktura bila je osnovna značajka te zemlje koja je, na izvjestan način, bila Europa u malome, sa svoja dva »plućna krila« (zapadnim — Slovenija i Hrvatska te istočnim — Srbija, Crna Gora i Makedonija), čemu valja dodati komponentu romansko-germansko-slavensko katoličku ili protestantsku na sjeveru i sjeverozapadu te komponentu slavensko-pravoslavnu na jugu i jugozapadu, sa snažnom muslimansko-slavenskom i neslavenskom prisutnošću u Bosni i Sandžaku te u Makedoniji i Crnoj Gori.

Sve ono što čini europski identitet u svojoj raznolikosti i kontrastima prisutno je u Jugoslaviji, koja se, međutim, odlučila identificirati samo svojim slavenskim elementima (najprije u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca a zatim i u Jugo-Slaviji), pri čemu je jedina politička veza bila diktatura, kako bi u početku spojila cjelinu oko središnje dominantne nacije a potom oko jedinstvene partije.

Moglo bi se reći da je uz »mozaik jezika, etniciteta, nacionalnosti i vjera, gdje religije ostaju usko vezane uz žestinu povijesti i politike, sve u Jugoslaviji kompleksno i zbunjujuće te da izaziva, naizmjenice, oduševljenje i zaprepaštenje.«² Ton oduševljenja dao je Tito, i to više izvan nego unutar Jugoslavije, a zaprepaštenje je prevladalo u europskom razmišljanju nakon 1991, prije no što se pretvorilo u odbacivanje izazvano nasiljem i razaranjima.

Neki su još uvijek, i pred sam raspad zemlje, smatrali kako »su se različiti scenariji, većinom pesimistični, i zapravo alarmantni, pokazali pogrešnima.«³

Dok se, naposljetku svi elementi završne eksplozije nisu očigledno ujedinili te i njih prisilili da povjeruju kako je »paradoksalno da upravo ta heterogenost (slabost sama po sebi), potpomognuta stvarnošću, predstavlja izvor optimizma za budućnost ove složene države.«⁴

Ta se politička građevina, proizašla iz prvih krvoprolića s početka prošlog stoljeća, koja je okončala svoj put u strahoti na kraju toga istog stoljeća, mogla smatrati »novom formulom uređenja nacionalnog pitanja.«⁵

Prije 1939, kao i nakon 1945. predstavnici vladâ zapadnih zemalja nisu skrivali svoju potporu Jugoslaviji, i na diplomatskom i na gospodarskom planu, ali ulažući isključivo u prisilnu integraciju i uzimajući većinom u obzir samo teškoće vladâ, a ne i stanovnikâ.

Jugoslavija je mogla izgledati zanimljivom kao laboratorij, s više aspekata: s aspekta svojega višenacionalnoga karaktera, specifičnog federalizma, humanog socijalizma, te svoje nesvrstanosti u vođenju vanjske politike. Neuspjeh je bio potpun u svim tim aspektima jer želeći biti nešto drugo, Jugoslavija nije bila ništa od toga. (5 bis)

Čak ako ne zaslužuje pretjeran ugled koji je dugo vremena uživala, ni pretjeranu nedostojnost koja joj se mogla pripisati, jugoslavensko iskustvo ipak zaslužuje određenu bilancu pa makar djelomičnu i zakasnjelu.

Takva bilanca, koja je nužna kako bi se izbjegle daljnje pogreške u budućnosti, čak samo skicirana i ograničena na tek nekoliko ovdje spomenutih aspekata, može se pokazati korisnom. Pokušaj integracije nije uspio, no jugoslavensko je iskustvo bogato podukama za svaki drugi pokušaj slične integracije, kako bi se nadvladale tako kompleksne, heterogene i konfliktne situacije.

Sraz državljanstvo-nacionalnost i mit jugoslavenske nacije

Do 1939. postojala je politika stvaranja jedne jugoslavenske nacije asimiliranjem svih njezinih dijelova u središnju dominantnu naciju.

Godine 1928. jugoslavenska je monarhija donijela Zakon o državljanstvu koji je zamijenio sve prethodne pojedinačne propise pojedinih teritorija nove zajedničke države, Države Srba, Hrvata i Slovenaca. Taj je pokušaj propao i još više pogoršao unutrašnje sukobe. Nakon 1945. u ustavu se više ne spominje »jugoslavenska nacija«.

Osobitosti jugoslavenskog državljanstva

Postupak kodifikacije u Titovoj Jugoslaviji započeo je odmah nakon završetka drugoga svjetskog rata. Privremena narodna skupština prihvatila je 1945. prvi zakon o državljanstvu, koji je bio izmijenjen nakon donošenja prvog ustava 1946. Do ponovne izmjene došlo je 1947. kako bi se uredio status narodâ s područjâ koja su pripala Jugoslaviji nakon potpisivanja mirovnih ugovora s Italijom.

Prihvaćanje Ustava iz 1963. nametnulo je nove izmjene te je sasvim novi zakon o jugoslavenskom državljanstvu, prihvaćen 1964, stupio na snagu 1. siječnja 1965. Potpuno isti scenarij usklađivanja ponovljen je pri donošenju posljednjeg ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, 1974. Posljednji zakon o državljanstvu koji je stupio na snagu 19. siječnja 1977. i izašao u Narodnim novinama br. 58/1976. propisuje uvjete za dobivanje i oduzimanje državljanstva.

Valja naglasiti kako »državljanstvo ne ulazi u prava i slobode čovjeka i kako sam tekst Ustava nije izričito osigurao pravo na državljanstvo«.6

Osim jedinstvenoga federalnog državljanstva postoji i republičko državljanstvo, no nitko ne može biti državljaninom jedne od republika a da nije državljanin Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Tako je postavljeno načelo jedinstva federalnoga i republičkog državljanstva.

U skladu sa svojim ustavnim pravom da sam može postaviti uvjete za dobivanje i gubljenje državljanstva, svaki je pojedini federalni entitet donio vlastiti zakon o državljanstvu.⁷ Međutim, svaki je republički zakon, predviđajući posebno državljanstvo za stanovnike odnosno republike, odredio da su državljani te republike ujedno i državljani Federacije te da državljani bilo koje druge socijalističke republike unutar Jugoslavije u svakoj drugoj republici imaju ista prava kao i u svojoj. Tako provedena ideja znači da »radnici, narodi i narodnosti ostvaruju svoja suverena prava, kako unutar socijalističkih republika i autonomnih pokrajina u skladu sa svojim ustavnim pravima, tako i na nivou Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, kada to Ustav predviđa u zajedničkom interesu«.8

Pravna regulativa predviđa nekoliko načina za stjecanje državljanstva: rođenjem na području Jugoslavije (*ius soli*), podrijetlom (*ius sanguinis*) i prirođenjem. Podrijetlom se državljanstvo stječe u dvjema varijantama — ako su oba roditelja ili jedan od njih jugoslavenski državljani. I pri stjecanju državljanstva prirođenjem postoji redovit postupak i ublaženi postupak, za one osobe koje su rođene u inozemstvu a jedan ili oba roditelja su im jugoslavenski emigranti. Zanimljivo je spomenuti kako je u slučaju prirođenja dobivanje jugoslavenskog državljanstva vezano uz nužnu pripadnost jednoj od federativnih republika. Zakon o državljanstvu iz 1976. ukinuo je prisegu vjernosti i lojalnosti koja se do tada zahtijevala.

O gubitku državljanstva diskrecijski odlučuje javna vlast na zahtjev podnositelja i uz određene uvjete. Gubitak državljanstva može biti i rezultat jednostranog odricanja jugoslavenskog državljanstva. Može, također, proizaći i iz jednostrane odluke javne vlasti o oduzimanju državljanstva određenim osobama koje su nastanjene u inozemstvu ili odbijaju izvršavati svoje građanske dužnosti. Ustav tako propisuje u čl. 200, st. 2. i 3: »Državljaninu SFRJ ne može biti oduzeto državljanstvo niti ga se može udaljiti ili izručiti. Državljaninu SFRJ u inozemstvu, koji ima drugo državljanstvo, samo se u iznimnom slučaju može oduzeti državljanstvo, u skladu s federalnim zakonom, ako svojim djelovanjem vrijeđa međunarodne i druge interese Jugoslavije, ili ako odbija ispuniti svoje građanske dužnosti«. Takvima se smatraju: odbijanje pokoriti se odluci pravne ili upravne vlasti, osporavanje institucija, manifestno odbijanje ispunjavanja dužnosti koje ustav nameće građanima, aktivno sudjelovanje u organizacijama, ciljevi i objekti kojih su protivni općim načelima Povelje Ujedinjenih naroda i Općoj deklaraciji o pravima čovjeka.⁹

Bitno ideološki temelji te dvosmislenost pripadnosti i jugoslavenske države

U svjetlu ideološke podjele svijeta nakon 1945. Jugoslavija se katkada definirala kao zemlja (i režim) smještena na istoku Zapada i na zapadu Istoka. To se odnosilo, naravno, na njezin geografski položaj, no također i na ideološku poziciju.

Dakako, jugoslavenska se federacija definirala kao »formula ujedinjenja, temeljenu na slobodno izraženoj volji svakog od jugoslavenskih naroda. To nije ujedinjenje Države i za Državu, već jedinstvo naroda«. ¹⁰ Ipak, deklarirati se Jugoslavenom nije značilo odrediti se u smislu jedne nove nacionalnosti. To je jednostavno značilo odrediti svoju pripadnost jednoj određenoj socijalističkoj gospodarsko-socijalnoj zajednici, a ne samo državi. ¹¹ Jasno je da je jugoslavenska pripadnost bila zamišljena i definirana u prvom redu kao ideološka kategorija.

Tumači jugoslavenskog sustava uvijek su naglašavali kako »bit aktualnog jugoslavenstva nije ništa drugo do socijalistički interes i svijest, odnosno zajednica socijalnih i materijalno-političkih interesa radnika«. ¹² Za R. Garaudya jugoslavensko traganje za jednim novim modelom »izražava temeljni aspekt unutarnje logike razvoja jednog socijalističkog društva«. ¹³

Nije, dakle, riječ o novome, nametnutome ili nadnacionalnom osjećaju kao temelju jugoslavenske pripadnosti. Temelj jugoslavenstva, unutar tog sistema federalnog socijalizma i samoupravljanja, jest zapravo jedinstvo radničke klase, ¹⁴ na koju su se pozivali ta država i njezin režim.

Neprestano se obrana jugoslavenstva izjednačavala s obranom socijalizma. Upravo zbog toga jugoslavenstvo se može smatrati »nacionalnim komunizmom«, poput sovjetizma koji mu je poslužio kao model i inspiracija. Jugoslavija kao politička skupina organizirana u državu bila je zapravo shvaćana kao klasna koncepcija, i to u smislu obaveznoga klasnog jedinstva, a ne u smislu ideje nacionalnog jedinstva. U Jugoslaviji se, kao i u Sovjetskom Savezu, federalizmom neuspješno pokušavao prikriti monopol jedne partije, vlast jedne političke klase izgrađene na birokratiziranome i konfiscirajućem gospodarstvu, uz pomoć svemoćne vojske pretvorene u kastu punu nekontroliranih povlastica, što je sve zajedno bilo spojeno centralnim hegemonizmom, srpskim ovdje, a ruskim ondje. I u jugoslavenskoj i u sovjetskoj terminologiji ni društvo ni država nisu bili ništa drugo do li drugačiji nazivi za partiju. Kako se Jugoslavija u ideološkom smislu definirala i funkcionirala kao država-partija, bilo je neizbježno da raspad partije dovede do raspada države.

Smatra se kako je jedno drugo ustavno načelo bilo osobito važno za razvoj jugoslavenstva. Naime, od 1963. jugoslavenski je ustav predvidio da se svakome jugoslavenskom građaninu »jamči pravo da se ne mora izjasniti o narodnosti kojoj pripada; ne mora se čak odlučiti niti za jednu od

narodnosti koja postoji u Jugoslaviji«.15 Taj se princip smatra iznimno važnim za razvoj nacionalnih odnosa u krilu federacije i odlučujućim za napredak socijalizma.

Prigodom popisa stanovništva 1961. prvi je put stanovnicima te zemlje ponuđena mogućnost da se odluče za »jugoslavensku« pripadnost kvalificiranu kao »narodnosno neodređenu«. Za tu se opciju tada odlučilo 317.215 osoba. Jasno je, stoga, kako »jugoslavenska pripadnost nije nacionalna vezanost«.16

Za popisa stanovništva 1971. godine 1% stanovnika odlučilo se za tu pripadnost te se odreklo formalne nacionalne veze. Taj postotak povećava se na 5% prigodom popisa stanovništva 1981, vrlo spornoga što se tiče načina provedbe, uzimajući u obzir »poticanje« zaposlenika u civilnoj upravi, policajaca i vojske. To znači kako je između 95 i 99% stanovnika radije izjašnjavalo svoju posebnu nacionalnu pripadnost. Prvi su tako postupili Srbi koji su činili 36% ukupne populacije i koji su, neprestano se službeno predstavljajući kao »bedem« jugoslavenstva, uporno čuvali svoju nacionalno jedinstvo. Tako dolazimo do činjenice da je postotak »Jugoslavena« u Srbiji bio najniži, a u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini najviši. Upravo to je uzrokovalo smanjenje broja Hrvata za oko 100.000. Što se Jugoslavena tiče, broj se od 273.077 u 1971. povećao na 1.216.400 u 1981.

Nakon toliko vremena zajedničkog života u krilu iste države, gotovo pola stoljeća socijalističkog režima i službenog federalizma, može se zaključiti kako je »politika sveobuhvatnog jugoslavenskog nacionalnog unitarizma... u stvarnosti zapravo hegemonistička i nacionalistička... i da ne postoji cjelovita jugoslavenska kultura, već samo nacionalne kulture« unutar jugoslavenske cjeline.17

Za P. Gardea »ideologija jugoslavenske nacije ne uspijeva odoljeti analizi... potpuno je proturječna u odnosu na ono što osjećaju zainteresirani narodi... Ta dvosmislenost i proturječnost... nisu bile prekinute u čitavih 75 godina povijesti ove države«.18

Jugoslavija nije uspjela prijeći stadij konfliktnoga konglomerata jer je jugoslavenska ideja bila zagađena i izopačena važećom ideologijom koja joj je dala obvezan marksistički sadržaj i socijalističko samoupravljanje, ali i pretjeranom asimilacijom u dominantnu srpsku kulturu i povijest, te naposljetku svojim pozivanjem na »slavenstvo«, nametnuto neslavenskim elementima (posebice Mađarima i Albancima, ali i Talijanima), ne tolerirajući europsko, latinsko i germansko naslijeđe slovenske i hrvatske kulture, a da uopće ne govorimo o odbacivanju islama, čak i autohtono slavenskoga.

Jugoslavenska zbilja: narodnosti i njihovi identiteti

Dva se tvrdokorna klišeja vezuju uz Jugoslaviju. Prvi je tvrdnja kako su se tek nakon raspada Federacije Jugoslaveni ponovno »okupili« kao Srbi, Hrvati, Slovenci, iako to nikada nisu ni prestali biti.19 Drugi je potaknut poznatom dokumentarnom emisijom BBC-a, naslovljenom Smrt Jugoslavije, prikazanom na svim televizijskim programima u Europi, koja je postigla prilično velik uspjeh i gledanost, propagirajući, međutim, pogrešno stajalište kako »jugoslavenska nacija« u aktualnom smislu toga pojma nikada nije ni postojala u Europi, niti se mogla pravno ili politički nametnuti.

Institucionalno uokvirenje identifikacijskih fenomena i jugoslavenskih nacionalnih osobitosti

Jugoslavenska multinacionalna država koja je, poput SSSR-a, službeno priznavala razliku između zajedničkog državljanstva i pojedinih narodnosti, trebala je biti federalno organizirana i tako osigurati jednaka prava svim narodnostima te jedan specifičan teritorij najvažnijima među njima.

Upravo zato »jugoslavenski Ustav jamči svim jugoslavenskim građanima slobodu iskazivanja svoje nacionalnosti i kulture i korištenje svog materinskog jezika«.20

Jugoslavenska se federacija sastojala od šest narodnih republika, onoliko koliko je postojalo priznatih južnoslavenskih nacija (Slovenija, Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Makedonija i BiH, jedina bez većinske nacije, sadržavajući, međutim, muslimansku »naciju« službeno prihvaćenu 1968).

Dva temeljna, autohtona i kompaktna, neslavenska naroda — Mađari u Vojvodini i Albanci na Kosovu, činili su dvije autonomne pokrajine, labavo vezane uz Republiku Srbiju.

Svaka je republika bila samostalna zajednica unutar države, piše J. Đorđević, pri čemu su republike zapravo bile nacionalne države — Srba, Hrvata, Slovenaca, Makedonaca i Crnogoraca. Bosna i Hercegovina, šesta republika, također počiva na nacionalnom principu, međutim, kao zajednica triju naroda.«21

Teritorijalne granice, unutar kojih je organiziran pokret otpora svojstven svakoj naciji, sačuvane su kao više-manje stare povijesne granice (barem što se tiče Slovenije, Hrvatske te Bosne i Hercegovine). U članku 1. Ustava iz 1974. precizno se navodi kako je »Federativna Republika Jugoslavija federalna država... slobodno ujedinjenih naroda i njihovih republika«.

Suprotno onomu što se, uz stanovite primisli, često čini, netočno bi bilo, s obzirom na unutarnje javno pravo Jugoslavije, granice između federalnih entiteta kvalificirati kao »administrativne«. S jedne strane granice između republika su zajamčene ustavom, a ne proizašle iz zakonodavčeve volje, s druge, pak, strane svi su jugoslavenski ustavi federalne entitete definirali kao zajednice »socio-političke prirode«. Sve što se odnosi na međurepublička razgraničenja proizlazi iz politike, a ne iz administrativne sfere jugoslavenskog prava. Njihova važnost i značenje proizašli su iz ustavnog poretka te su zato politički. To se može objasniti i voljom ustavotvorca, ali i činjenicom da ni politički ni povijesno gledano Jugoslavija nije stvorila ni narodnosti ni njihove republike, već upravo suprotno. Jer nacije i njihovi nacionalni teritoriji prethodili su zajedničkoj državi, i u duhu velike većine stanovnika (i to svih narodnosti) ne samo da su prethodili već su imali daleko veću važnost od zajedničke države.

Zapravo, argument navodnoga administrativnoga karaktera unutarnjih granica slogan je lansiran nakon Titove smrti, 1981. godine, u obliku recentralizacije što ju je željela već postojeća unitaristička struja koja će 1986. pokazati pravo lice i povesti zemlju u fatalnom smjeru konačnog raspada.

Odredbe Ustava iz 1974, bile su, međutim, jasne, kategorički određujući republike i pokrajine kao »socio-političke zajednice«, nositeljice »državnog suvereniteta«, koje su naprosto samo delegirale izvršenje vlasti federalnoj državi. Nakon što su u čl. 2. nabrojene konstitutivne republike Federacije, u čl. 3. svaka je republika određena kao »Država temeljena na suverenitetu nacije« koja u njoj postoji. Ta odredba pojašnjava formulu prema kojoj »Federacija brani i čuva suverena prava republika«.22 Pod tim je uvjetima teza koja federalne entitete srozava na rang jednostavnih administrativno propisanih kotareva naprosto neodrživa, čak i kada su je preuzeli oni koji su oduvijek bili neprijateljski raspoloženi prema priznavanju novih država unutar svojih granica. Argument isključivo administrativnoga karaktera internih granica pružio je odlučujuće opravdanje za teritorijalna odcjepljenja poticatelja sukobâ.

S druge strane pokrenut je složen sustav samoupravne delegacije i rotacije u funkcijama uprave koji se neprestano sve više komplicirao. Kohezija cjeline i želja za zajedničkim življenjem bile su tomu cijena.

Kolektivno predsjedništvo federalne države trebalo je jamčiti stabilnost i solidnost jugoslavenske zajednice. Jedna od odluka toga predsjedništva (Narodne novine, 26/1980, str. 901), neposredno nakon Titove smrti, a temeljena na čl. 315, st. 10 ustava, postavila je odredbu po kojoj članovi kolegijalnog predsjedništva moraju naizmjenično svaku godinu dana obavljati dužnost predsjednika predsjedništva. Tako su se morali izmjenjivati redom — predstavnik Bosne i Hercegovine, Slovenije, Srbije, Hrvatske, Crne Gore, Makedonije te Vojvodine i Kosova. Taj je sustav funkcionirao do 1991, kada je srpski predstavnik dao ostavku na dužnost predsjednika predsjedništva pa je povukao, odbivši ujedno zamjenu s hrvatskim predstavnikom, dok je status autonomnih pokrajina, kršenjem ustava, ukinut već 1989.

Neprekidnost kulturnih, političkih i nacionalnih podjela

U prilog nacionalnim odnosima Ustav je postavio stanovita načela: jednako pravo korištenja jezika i pisama, pravo na naobrazbu na materinskom jeziku na području bilo koje republike i u skladu s republičkim zakonom, zabrana nacionalno diskriminirajućih radnji i nacionalne netolerancije.

Međutim, ustavni je tekst, osobito uzimajući u obzir posebnosti političkog režima i velike nedostatke pravne države, bio zaista slaba protuteža teretu povijesti, psihološkim i sociološkim teškoćama te kulturnim razlikama.

Od 395. i cara Teodozija nevidljiva je linija odvajala Balkan posebno od slavenskih naroda Juga. Ta kulturna barijera bila je i ostala etničkom, političkom i vjerskom. Na istok od te diobne crte između dvaju rimskih carstava, koja je također manje-više odvajala i carstva Srednje Europe od Otomanskog Imperija, nalaze se tri naroda pravoslavne, bizantske i/ili rusofilne tradicije. Riječ je o Srbima, Makedoncima i Crnogorcima, kulturno bliskima, no više podijeljenima nego povezanim pravoslavljem (makedonska i crnogorska Crkva suprotstavljaju svoju autokefalnost srpskoj Crkvi, koja joj se protivi). Dvije su važne i kompaktne neslavenske cjeline bile povezane s jedne strane sa Srbijom — Kosovo, i to od Balkanskih ratova, te s druge strane sa samom Jugoslavijom — Vojvodina od 1919. godine. Zapadna cjelina koju čine Slovenija, Hrvatska te Bosna i Hercegovina čine otprilike polovicu sveukupnoga jugoslavenskog teritorija i narodâ.

Tvrdnja koju iznose promatrači i poznavatelji Jugoslavije dvoznačna je — s jedne strane Jugoslaveni ostaju snažno vezani za svoje pripadnosti: slovensku, srpsku, hrvatsku, crnogorsku, makedonsku itd., a s druge, pak, strane postoji »u Srbiji tendencija poistovjećivanja te zemlje s Jugoslavijom još iz doba jedinstvene Kraljevine«. (23)

Jugoslavija nikada nije uspjela pronaći zadovoljavajuće rješenje nacionalnog pitanja i nije bila u stanju provesti formulu harmonične kohabitacije između središnje nacije i svake od perifernih nacija. Trostruko ustavno razlikovanje između »slavenskih nacija« koje su dobile republiku, zatim »narodnosti«, ciljajući na neslavenske elemente okupljene u autonomnim pokrajinama, a kojih matične nacije žive u susjednim zemljama (Mađarskoj i Albaniji), te »manjina« kao svih »ostalih« naroda, još je jedna suptilnost jugoslavenskog sistema.

Na jezičnom je planu »puzzle« još složeniji. Iako se Jugoslavija sa svoje dvije osnovne etničke komponente (srpskom i hrvatskom) našla u analognoj situaciji kakva je postojala u Čehoslovačkoj, zanimljivo je da se jugoslavenski režim, umjesto očuvanja dvojnoga jezičnog identiteta, trudio nametnuti jezično jedinstvo — srpsko-hrvatski jezik. U čehoslovačkom primjeru, bilo je isključeno govoriti nekakvim jedinstvenim jezikom. Prag je provodio jezičnu politiku s osjećajem za specifičnosti. U Jugoslaviji se politizacija lingvistike i kulture pokazala manje osjetljivom za identitet. Pod utjecajem učinaka takve politizacije često se može čuti ili pročitati kako »Hrvati

govore srpski, a jezik se službeno zove srpsko-hrvatski«. (24) To objašnjava stalne kulturne i lingvističke zahtjeve zagrebačkih intelektualaca, posebice tijekom manifesta 1971. godine.

Ustav republike Srbije propisivao je kako je ona republika srpskog naroda, iako sadrži čak trećinu nesrba (Albanaca, Mađara, Hrvata). Svi su morali naučiti srpski jezik, zbog statusa relativne manjine, bez obzira na to što su povezani s drugim nacionalnim skupinama koje čine države (Albanija, Mađarska) ili republikama koje su sastavni dio jugoslavenske cjeline (Hrvatska, Bosna i Hercegovina). U autonomnoj pokrajini Kosovo, s 90% albanske populacije, morao se obvezno učiti srpski jezik koji je govorilo 10-15% srpskog stanovništva, dok se nije morao učiti albanski jezik. Suprotno tomu, Ustav republike Hrvatske, nacionalno mnogo homogenije, i u kojoj srpski element (prilično razbacan) čini samo 10-12%, propisivao je kako je Hrvatska istodobno republika i Srba i Hrvata. Iz toga proizlaze, posebno na lingvističkom planu, velike posljedice temeljene na sasvim drugačijim postulatima nego drugdje.

Ako je slovenski narod, mnogo kompaktniji i homogeniji, lakše uspio sačuvati vlastiti identitet zahvaljujući jasnoj jezičnoj posebnosti, i makedonska je nacija mogla mnogo bolje afirmirati svoju specifičnost u Titovoj Jugoslaviji nego prije. Isto je bilo i s tek 600.000 Crnogoraca povezanih u narodnu republiku, dok je čak 2.000.000 Albanaca raštrkanih na Kosovu, u Makedoniji i Crnoj Gori, imalo pravo tek na status narodnosti. Tek je u ustavnoj reformi 1968. priznata albanska narodnost te je pojam »Šiptar« zamijenjen pojmom »Albanac«. Pojam »Šiptar« do tada je bio korišten u svrhu politike selektivne denacionalizacije i folklorizacije, koje nisu bili pošteđeni ni Hrvati u Vojvodini.

Zbog geografskog položaja i osobito složene nacionalne strukture, činilo se da je Bosna i Hercegovina možda najbolji jamac jugoslavenstva. Stanovništvo koje je dijelom prešlo na islam nije se opredijelilo ni za jednu narodnost (ni za srpsku, ni za hrvatsku). Pojam »muslimanstva« kao etničke pripadnosti uveden je u Srbiji 1961, a potom i cijeloj Jugoslaviji 1968. godine. To je 1971. omogućilo bosanskohercegovačkim muslimanima da se u velikom broju odrede za tu nacionalnu pripadnost. Muslimani iz Sandžaka (dijelom na srpskom, dijelom na crnogorskom području) učinili su isto. Kako ti rezultati nisu bili u skladu sa srpskim ciljevima, u godišnjoj statistici za 1971. nije tiskan broj stanovnika prema nacionalnoj pripadnosti.

Podaci iz popisa stanovništva 1981. potvrđuju postojanje stalnih nacionalnih razlika, koje su se pretvorile u antagonizam i otvorene sukobe zbog toga što jugoslavenstvo nije moglo obuzdati velikosrpstvo i nije moglo predložiti model uravnoteženog suživota, istodobno učinkovita na političkome i gospodarskome planu, i s poštovanjem identiteta. U stvarnosti, jugoslavenstvo je postajalo sve više »umjetnim« jer je neprestano živjelo mimo ustavnih normi i jer jugoslavenska cjelina nikada nije uspjela postati zajednicom prava.

Neuspjeh jugoslavenskog modela kao procesa integracije

Jugoslavenska se ideja, onako kako je u praksi provedena, pretvorila u neuspjeh, zapravo dvostruki ili čak trostruki neuspjeh ako se kao prvo iskustvo uzme ono između 1919. i 1939. a kao drugo ono između 1945. i 1991. Čak i ovo treće, ograničeno samo na srpsko-crnogorsku federaciju, nakon pada Miloševićeva režima, ne obećava mnogo.

Dvostruko neuspjelo jugoslavensko iskustvo

Jugoslavensku integraciju osiguravale su, prije svega, vladajuće elite, koje nikada nisu dosegnule razinu što ju je zahtijevalo utjelovljenje jugoslavenstva odnosno stapanje naroda koji, iako su bili susjedi, nisu nužno jedni drugima bili bliski.

Stoljećima je srpska nacionalna borba bila organizirana oko očuvanja srpskoga, pravoslavnog identiteta, kojem se često prijetilo, no koji nikada nije obuzdan. No, ta značajka srpskoga nacionalnog duha — želja za otporom i preživljavanjem — postoji u jednako snažnoj i razdražljivoj mjeri i u svih ostalih susjednih naroda. To znači da smirivanje pojedinih nacionalnih duhova u Jugoslaviji nije moglo, niti smjelo, biti selektivno, već usklađeno i nikako ne nametnuto. Osim toga, svaki osvajački i dominantni nacionalizam hrani sve ostale. Koliko su god ti narodi mogli živjeti zajedno jedni pored drugih, usprkos razlikama kumuliranima stoljećima, i to živjeti više-manje skladno, posebice prkoseći zajedničkom neprijatelju, toliko su živjeli i neuspjelo unutar jedne uniformne cjeline koja je na selektivan način nastojala izbrisati osobitosti. Upravo je to prouzrokovalo zbrku i napetosti.

Jugoslavija je trebala postati neophodnom za sve svoje narode. Pretočiti jugoslavenstvo u posebnu nacionalnost značilo je voditi integraciju u sigurnu propast. Povijest proteklog milenija obilno je pokazala sposobnost otpora svake od tih nacija i pokazala je iz čega sve, za jednu tako oprečnu političku cjelinu, može proizaći projekt politike koja proklamira ujedinjenu državu s jednim vođom, jednim narodom, jednim jezikom, jednom partijom i jednim usmjerenjem.

Takve nacije, kojima su oduzete njihove stare države, nikada nisu priznate unutar država sljednica što su ih obuhvatile, posebno ili zajedno.

Kako piše P. Garde: »Nacionalni se osjećaj tijekom 20. stoljeća mogao razvijati kod narodâ svih vjera... kako bi doveo do »laičkog« nacionalizma. To je u cjelini bio smisao najprije »ilirske«, zatim »jugoslavenske« ideje, no priječilo joj se snažno poistovjećivanje srpske nacije i pravoslavlja.«²⁵

Kao i nekoć u Francuskoj, gdje se u doba carstva republika činila »lijepom«, tako je i ideja Jugoslavije bila zavodljiva u doba Austro-Ugarske. No jugoslavenska stvarnost nakon 1919. pokazala se gorkom i obmanjujućom za sve južnoslavenske narode, uključujući i srpski narod, koji je u cijelosti, kao i ostali, žrtva svojih vođa i njihove politike, i u povijesti i u današnje vrijeme.

Kraljevina Jugoslavija 1918-1941. bila je mnogo bliža modelu nacionalne države, bolje rečeno velikosrpske države, kombinirajući francusku ideju jakobinske države i njemačku koncepciju nacije »po krvi«. Kraljevina je proklamirala mit »nacionalnog jedinstva, koji se poput svih mitova oslanjao na hegemoniju sile.«²⁶ Upravo zbog toga je »društveni i socijalni život prve jugoslavenske države (1918-1941), bio označen stalnim ograničenjima nacionalnih i političkih prava, ali i stalnom borbom građana svih nacionalnosti za njihova nacionalna prava i demokraciju, za nacionalnu i političku slobodu.«²⁷

Što se tiče Federativne Jugoslavije, ona je bila zanesena rušenjem ideologije koja ju je podupirala. Mnogi nisu shvatili da je u trenutku Titove smrti Jugoslaviju još trebalo formirati, da je Beograd 1986. krenuo krivim putem te da je 1990. već bilo prekasno.

S postkomunističkim pomjenama ukazala se prilika za novi kvalitativni korak prema većem stupnju demokracije. To je bilo onemogućeno zbog proturječnih političkih orijentacija u samoj Srbiji ali i drugim federativnim republikama.

Narodi ove države nisu prestajali odašiljati poruke svojim vodstvima i njihovim podupirateljima u inozemstvu kako bi se brzo i korektno riješili politički i nacionalni problemi. Ti pozivi su, međutim, ostali bez odgovora. Ništa više nije bilo kao prije, od dana kada se Jugoslaviji konačno trebalo suditi na temelju njezinih djela, a ne više na temelju same perspektive sukoba Istok-Zapad. Kad su jednom ti ideološki sukobi prevladani, južnoslavenski su narodi još morali pretrpjeti protuudar

jugoslavenske zbrke te škodljive učinke sljepila i simpatija Europe prema Jugoslaviji, njezinu režimu i sustavu.

Jugoslavenska bilanca i europske perspektive

Bilanca jugoslavenstva kao sustava vlasti, kao oblika države i modela integracije teško da je pozitivna. Nakon 70 godina postojanja diktatorskih režima (najprije monarhijskoga, zatim komunističkoga) te panslavističke kulturne zatvorenosti, valja ustanoviti kako je jugoslavenstvo bilo pokrenuto u Beogradu i od Beograda, kao način ujedinjenja srpskog naroda raštrkanog izvan Srbije, s nastojanjem da se negiraju i ne poštuju ostale nacionalnosti i kulture.

Učinci neprirodnosti jugoslavenstva, odnosno nacionalistički uzroci propasti, često se pogrešno predočuju kao razlog njegova neuspjeha. Povijesna realnost Jugoslavije nije bila povezanost, već nepovezanost, nije bila sloboda, već diktatura, nije bila emancipacija naroda, već njihovo tlačjenje. Kako bi se izgradio federalizam napadima na velik broj sloboda — unija se izopačila, a zajednička država postala neprirodnom.

Politički i pravni sustav Jugoslavije s preuzetim marksističkim naslijeđem nije bio kompatibilan Europi. Ni jugoslavenski režim, ni uostalom Europa, nisu uspjeli procijeniti problem i nisu znali uočiti, u duhu istine i slobode, specifičnu raznolikost ove zemlje, koja je mogla biti laboratorij, primjer uspjele integracije, toliko potrebne na našem kontinentu.

Izbor panslavizma u toj zemlji, izbor onih koji su se oslanjali na slavensku autentičnost kao faktor integracije, pokazao se katastrofalnim. Slovenci koji su među Slavenima Germani, a među Germanima Slaveni, te Hrvati koji su Slaveni među Latinima, a Latini među Slavenima, autentične su nacije koje čine kulturne mostove, linije povezivanja sa Zapadnom Europom. Ništa im nije bilo toliko strano kao etnocentrizam i panslavizam. A upravo im se to zamjeralo.

U korist političkih zahtjeva za samostalnošću i demokracijom te željâ za većim materijalnim dobrom u ekonomskom liberalizmu, probudili su se stari etničko-nacionalni identiteti, no ne kako bi se zatvorili u same sebe, već upravo suprotno, kako bi obnovili veze s Europom od koje su bili odsječeni dok su bili zatvoreni u jugoslavenskoj cjelini koja se pokazala dvosmislenom i varljivom. Sjeverne republike bivše Jugoslavije uvijek su bile mnogo bliže Europi, ne samo geografski već i politički i kulturološki.

Iako se Jugoslavija dugo predstavljala kao model federalizma na ustavnom planu, socijalizma na ideološkom planu, nesvrstanosti na diplomatskom planu, ona je zapravo, kao multinacionalna država, puno više temeljni antiprimjer za materiju integracije

U stvarnosti je postojalo veliko proturječje između privida i zbilje, na gotovo svim planovima i u svim područjima. Nedostatak opreznosti, stanje u međunarodnim odnosima i podjela Europe, kao i stanovito povlađivanje, jalovo uspoređivanje, onemogućili su da unutrašnji sukobi dođu na vidjelo.

Površan interes tijekom jednog desetljeća nije uspio nadoknaditi mnoga desetljeća nezainteresiranosti i sljepila.

Stvarna vrijednost jugoslavenskog iskustva nije mogla biti valjano cijenjena zbog klišeja, iskarikiranih prikaza i uljepšanih priča. Jugoslavija ni u jednom trenutku svojega postojanja nije bila pravna država, niti je funkcionirala kao demokracija. Ujedinjenje nije bilo sasvim iskreno, a ni do kraja željeno.

U odnosu na europske države i one koje će se uskoro uključiti u Europsku zajednicu, službena je Jugoslavija uvijek ideološki ostala na rubu Europe. I ako je jugoslavensko iskustvo vrijedno, to je samo zato što pokazuje koje pogreške valja izbjeći u želji da zajedno žive skupine ljudi koje su jezično, kulturom, vjerom i poviješću sasvim različite.

Nameće se dijagnoza: postojala je radikalna suprotnost između načina izgradnje jugoslavenske zajednice i izgradnje ujedinjene Europe. Međutim, načela i dinamika sasvim su oprečni. Ta dva susjedna i istodobna projekta integracije na svim se poljima isključuju. Ishod je različit jer su i metode bile različite. U Jugoslaviji su i centar i federacija neprestano kočili liberalizaciju i demokratizaciju, održavajući zemlju na margini europskog razvoja. Suprotno središnjem nacionalnom elementu, koji je nastojao dominirati cjelinom, republike i pokrajine na periferiji težile su promjenama i približavanju Europi, izmjeni načela i europskoj dinamici. Nesreća je što je Europa kao glavne sugovornike imala i željela imati upravo snage koje su priječile te promjene.

Bilješke

1 Za Jugoslaviju nastalu 1945; 6 republika, 5 naroda (i jedan šesti »muslimanski«, prvi put predložen kao takav za federalnog popisa stanovništva 1971, 4 osnovne vjere (sve one postoje na europskom kontinentu), 3 službena jezika (srpsko-hrvatski, slovenski, makedonski, zatim 5 službenih jezika, kada su 1971. uključeni albanski i mađarski), 2 pisma, a sve za samo jednu Federaciju krštenu naprije pod imenom »narodna republika«, zatim »socijalistička republika«. Tome treba dodati i 9 osnovnih nacionalnih manjina. O tome K. Jončić, *Les relations inter-nationales en Yougoslavie*, u *Le fédéralisme yougoslave*, Paris, Dalloz, 1967, str. 183. Također V. Đ urđevac, *La Yougoslavie, socialisme et non-alignement*, Paris, Le Sycomore, 1983, str. 60. i uvod

2 H. Fresquet, *Le Monde*, 19. veljače 1980.

3 V. Đ urđevac, op. cit., str. 216.

4 ibidem

5 J. Đorđević, *La fédération en Yougoslavie socialiste*, u *Le fédéralisme yougoslave*, predgovor, Paris, Dalloz, 1967., str. 16.

Osvrćući se na govor F. Mitterranda koji se poslije pokazao manje razboritim i čije je stajalište u početku sukoba bilo pristrano i neupućeno u povijesnu zbilju. Mitterrand, mnogo bolji u teoretiziranju i razmišljanju nego li u djelovanju na nadošle događaje na Istoku Europe, napisao je: »Jugoslavije nema, a u Europi ne smije biti praznine«, u knjizi Pčela i arhitekt, str. 202.

6 A. Fira, *Ustavno pravo*, Beograd, Privredni pregled, 1981, str 277

7 Za Republiku Bosnu i Hercegovinu (NN, br. 10/77), za Republiku Hrvatsku (NN, br. 32/77), za Republiku Makedoniju (NN, br. 19/77), za Republiku Crnu Goru (NN, br. 26/75), za Republiku Sloveniju (NN, br. 83/76), za Republiku Srbiju (NN, br. 45/79)

8 I. Borković, *Upravno pravo*, Beograd, Informator, 1981, str. 128

9 Eod. loc., str. 127

10 J. Đ orđević, op. cit., str. 15.

11 K. Jončić, op. cit., str. 208.

12 L. Perović, Les rapports nationaux dans la culture en Yougoslavie, u *Le fédéralisme yougoslave*, Paris, Dalloz, 1967, str. 227.

13 R. Garaudy, *Le grand tournant du socialisme*, Gallimard, 1969, str. 182.

14 V. Đurđević, op. cit., str. 185.

15 J. Đurđević, *La Yougoslavie*, Pariz, L. G. D. j., Kolekcija *Comment ils sont gouvernés*, 1967, str. 405. Također čl. 41, st. 2 Ustava iz 1963. i K. Jončić, op. cit., str. 207.

16 K. Jončić, op. cit., str. 183.

17 L. Perović, op. cit., str. 229. U istom smislu D. Jončić piše: »Stvaranje svih dijelova jedne jugoslavenske nacije bilo bi zapravo vraćanje unatrag na reakcionarne pozicije veliko-srpske buržuazije, jer bi to bila asimilacija, i to ne samo ona jezična, malih naroda od strane onih velikih.«

18 P. Garde, *Vie et mort de la Yougoslavie*, Pariz, Fayard, 1992, str. 64.

19 G. Chaliand, govoreći na televiziji, na Kanalu 5, u subotu 31. ožujka 2001. (emisija u 13 sati), o sukobima u Makedoniji, rekao je: »nakon Tita, Jugoslaveni su se ponovno okupili kao Srbi, Hrvati i Slovenci«.

20 J. Đurđević, *La Yougoslavie*, gore citirano, str. 405.

21 J. Đurđević, op. cit., u *Le fédéralisme yougoslave*, gore citirano, str. 18.

22 J. Đurđević, *cod. loc.*, str. 18.

23 J. Moch, *Yougoslavie, terre d'expérience*, Monaco, Editions du Rocher, 1953, str. 147.

24 *Eod. loc.*, str. 134.

25 P. Garde, op. cit., str. 144.

26 J. Đurđević, *La Yougoslavie*, gore citirano, str. 2, također V. Đurđević: »Pod monarhijom, između dva rata, Jugoslavija nije bila ništa drugo do dosta grub pokušaj asimilacije srpskoj naciji.«, op. cit., str. 180.

27 J. Đurđević, *ibidem*.

Zakon o državljanstvu Narodne Republike Hrvatske iz 1950. godine

NARODNE NOVINE Broj 23 — Strana 64–66

U K A Z

Na temelja člana 74. točke 6. Ustava Narodne Republike Hrvatske Prezidijum Sabora Narodne Republike Hrvatske proglašuje Zakon o državljanstvu Narodne Republike Hrvatske, koji je donio Sabor Narodne Republike Hrvatske, a koji glasi:

ZAKON

o državljanstvu Narodne Republike Hrvatske

I.

OPĆE ODREDBE

Član 1.

Državljanin Narodne Republike Hrvatske može biti samo osoba, koja je istodobno državljanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Član 2.

Državljanost ostalih narodnih republika Federativne Narodne Republike Jugoslavije mogu biti počasni državljanost Narodne Republike Hrvatske.

Član 3.

Državljanost ostalih narodnih republika Federativne Narodne Republike Jugoslavije uživaju na području Narodne Republike Hrvatske jednaka građanska prava kao i državljanost Narodne Republike Hrvatske, osim onih prava, za koja se zakonom izričito traži državljanost Narodne Republike Hrvatske.

II.

STICANJE DRŽAVLJANSTVA

1. Državljanost po porijeklu

Član 4.

Dijete, čija su oba roditelja državljanost Narodne Republike Hrvatske, stiče rođenjem državljanost Narodne Republike Hrvatske.

Član 5.

Ako je jedan roditelj državljanost Narodne Republike Hrvatske, a drugi strani državljanost, dijete je državljanost Narodne Republike Hrvatske, ako po odredbama Zakona o državljanost Federativne Narodne Republike Jugoslavije stiče državljanost Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Član 6.

Ako je jedan roditelj državljanin Narodne Republike Hrvatske, a drugi državljanin koje druge narodne republike Federativne Narodne Republike Jugoslavije, dijete je državljanin Narodne Republike Hrvatske, ako se roditelji sporazume da dijete bude državljanin Narodne Republike Hrvatske. Ukoliko u slučaju iz prednjeg stava nema sporazuma roditelja o državljanstvu djeteta, dijete je državljanin Narodne Republike Hrvatske:

1. ako u vrijeme rođenja djeteta roditelji imaju zajedničko prebivalište u Narodnoj Republici Hrvatskoj;
2. ukoliko u to vrijeme roditelji nemaju zajedničko prebivalište u Narodnoj Republici Hrvatskoj niti u narodnoj republici, čiji je državljanin drugi roditelj, ako je dijete rođeno u Narodnoj Republici Hrvatskoj;
3. ukoliko dijete, ne stiče državljanstvo ni jednog roditelja na osnovu njihovog zajedničkog prebivališta u vrijeme rođenja a ni po mjestu rođenja, ako je otac djeteta državljanin Narodne Republike Hrvatske.

U slučaju da u vrijeme rođenja djeteta roditelji žive odvojeno, dijete stiče državljanstvo Narodne Republike Hrvatske, ako je roditelj, kojem je odlukom starateljskog organa dijete povjereno na čuvanje i odgoj, državljanin Narodne Republike Hrvatske.

2. Državljanin po rođenju na području

Narodne Republike Hrvatske

Član 7.

Državljaninom Narodne Republike Hrvatske smatra se dijete, koje je rođeno ili nađeno na području Narodne Republike Hrvatske, a čija su oba roditelja nepoznata, ukoliko se njegovi roditelji ne ustanove do navršene 14 godine njegova života. Odredba iz prednjeg stava vrijedi i za djecu rođenu na području Narodne Republike Hrvatske, ako su oba roditelja bez državljanstva ili nepoznatog državljanstva.

3. Primanje stranih državljanina u državljanstvo

Narodne Republike Hrvatske

Član 8.

Strani državljanin, koji ima uvjete za primitak u državljanstvo Federativne Narodne Republike Jugoslavije, može biti primljen u državljanstvo Narodne Republike Hrvatske, ako to zatraži i i ako bude istodobno primljen u državljanstvo Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Član 9.

O primitku stranog državljanina u državljanstvo Narodne Republike Hrvatske rješava ministar unutrašnjih poslova Narodne Republike Hrvatske. Protiv rješenja ministra unutrašnjih poslova može se podnijeti žalba Vladi Narodne Republike Hrvatske u roku od 15 dana od dana saopćenja rješenja.

Član 10.

Strani državljanin koji prirođenjem izuzetnim putem stekne državljanstvo Federativne Narodne Republike Jugoslavije, stiče istodobno državljanstvo Narodne Republike Hrvatske, ako u njoj ima prebivalište a u slučaju da nema prebivalište u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, ako se je rodio na području Narodne Republike Hrvatske.

Član 11.

Djeca ispod 18 godina stiču državljanstvo svojih roditelja ako su im oba roditelja stekla državljanstvo Narodne Republike Hrvatske. Kad je samo jedan od roditelja stekao državljanstvo Narodne Republike Hrvatske, ovo državljanstvo stiču i njegova djeca mlađa od 18 godina, ako on to izričito zatraži, a djeca žive zajedno s njim u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji. Za djecu stariju od 14 godina potreban je njihov pristanak.

Član 12.

Strani državljanin, koji je primljen u državljanstvo Narodne Republike Hrvatske, stiče ovo državljanstvo istim danom kada stiče i državljanstvo Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Ponedjeljak, 22. svibnja 1950. NARODNE NOVINE Broj 23 — Strana 65

4. Primanje državljanina drugih narodnih republika u državljanstvo

Narodne Republike Hrvatske

Član 13.

Državljanin druge narodne republike Federativne Narodne Republike Jugoslavije, koji zatraži državljanstvo Narodne Republike Hrvatske, bit će primljen, ako ispunjava slijedeće uvjete:

1. da ima punih 18 godina;
2. da nije lišen građanskih prava i da se protiv njega ne vodi postupak za djela, koja povlače gubitak tih prava;

3. da do vremena podnošenja molbe neprekidno prebiva najmanje godinu dana na području Narodne Republike Hrvatske.

Međutim, ukoliko nisu ispunjeni naprijed navedeni uvjeti, organ nadležan za primitak u državljanstvo može donijeti rješenje o primitku u državljanstvo, bez obzira na uvjete iz prednjeg stava.

Član 14.

Po molbi usvojitelja, koji je državljanin Narodne Republike Hrvatske, usvojeno dijete ispod 18 godina, koje je državljanin druge narodne republike, bit će primljeno u državljanstvo Narodne Republike Hrvatske, bez obzira na uvjete iz čl. 13. st. 1. ovog zakona. Za primanje u državljanstvo usvojenog djeteta starijeg od 14 godina potreban je pristanak tog djeteta. Isto tako državljanin druge narodne republike, koji je sklopio brak s državljaninom Narodne Republike Hrvatske bit će primljen u državljanstvo Narodne Republike Hrvatske ako to zatraži, bez obzira na uvjete iz čl. 13. st. 1. ovog zakona.

Član 15.

Odredbe čl. 13. vrijede i za državljanina Federativne Narodne Republike Jugoslavije, koji nema državljanstvo ni jedne narodne republike, a želi steći državljanstvo Narodne Republike Hrvatske.

Član 16.

Kad oba roditelja po čl. 13. ili 15. ovog zakona stiču državljanstvo Narodne Republike Hrvatske ili ga stiče samo jedan od njih, a drugi ga je već imao, ovo državljanstvo stiču istodobno i djeca ispod 18 godina. Ako je samo jedan od roditelja stekao državljanstvo Narodne Republike Hrvatske, djeca ispod 18 godina stiču državljanstvo Narodne Republike Hrvatske, ako to sporazumno odrede oba roditelja. U slučajevima iz prednjih stavaka potreban je pristanak djeteta starijeg od 14 godina.

Član 17.

Rješenje o primitku u državljanstvo Narodne Republike Hrvatske državljanina druge narodne republike donosi ministar unutrašnjih poslova Narodne Republike Hrvatske. Protiv rješenja ministra unutrašnjih poslova može se podnijeti žalba Vladi Narodne Republike Hrvatske u roku od 15 dana od dana saopćenja rješenja.

Član 18.

Molba za primitak državljanina druge narodne republike u državljanstvo Narodne Republike Hrvatske podnosi se preko kotarskog odnosno gradskog (rajonskog) narodnog odbora, na čijem području molitelj ima prebivalište odnosno boravište.

Član 19.

O primitku državljanina druge narodne republike u državljanstvo Narodne Republike Hrvatske obavijestit će se narodna republika. čiji je državljanin dotle bio.

Član 20.

Dokle god državljanin Narodne Republike Hrvatske ima državljanstvo Federativne Narodne Republike Jugoslavije, ne može biti brisan iz državljanstva Narodne Republike Hrvatske prije nego što stekne državljanstvo druge narodne republike.

III.

GUBITAK DRŽAVLJANSTVA

Član 21.

Državljanin Narodne Republike Hrvatske, koji bilo po kom osnovu izgubi državljanstvo Federativne Narodne Republike Jugoslavije, gubi istodobno i državljanstvo Narodne Republike Hrvatske.

IV.

POČASNO DRŽAVLJANSTVO

Član 22.

Prezidijum Sabora Narodne Republike Hrvatske može državljanima drugih narodnih republika Federativne Narodne Republike Jugoslavije dati počasno državljanstvo Narodne Republike Hrvatske za njihove osobite zasluge za Narodnu Republiku Hrvatsku. Počasni državljani imaju sva prava, koja pripadaju državljanima Narodne Republike Hrvatske.

V.

UTVRĐIVANJE DRŽAVLJANSTVA

Član 23.

U slučaju spora između Narodne Republike Hrvatske i jedne ili više drugih narodnih republika Federativne Narodne Republike Jugoslavije o republičkom državljanstvu pojedine osobe postupat će se po čl. 34. Zakona o državljanstvu Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Član 24.

Svaki državljanin Narodne Republike Hrvatske mora biti upisan u knjigu državljana Narodne Republike Hrvatske.

Član 25.

Primitak stranih državljana u državljanstvo Narodne Republike Hrvatske kao i gubitak državljanstva Narodne Republike Hrvatske uslijed gubitka državljanstva Federativne Narodne Republike Jugoslavije objavit će se u Narodnim novinama.

VI.

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 26.

Državljanima Narodne Republike Hrvatske postali su danom 28. kolovoza 1945. godine svi državljani Federativne Narodne Republike Jugoslavije: 1. koji su na dan 6. travnja 1941. imali zavičajnost (članstvo općine) u kojem mjestu na području Narodne Republike Hrvatske, ukoliko nisu kasnijom izjavom stekli državljanstvo druge narodne republike; 2. koji na dan 6. travnja 1941. nisu imali zavičajnost (članstvo općine) u kojem mjestu na području Narodne Republike Hrvatske, ali su do 30. lipnja 1948. dali izjavu pred izvršnim od-borom kotarskog odnosno gradskog (rajonskog) narodnog od-bora, na čijem se području nalazi njihovo prebivalište odnosno boravište, da žele biti državljani Narodne Republike Hrvatske. Državljanima Federativne Narodne Republike Jugoslavije, koji su na dan 28. kolovoza 1945. godine imali prebivalište van područja Federativne Narodne Republike Jugoslavije, postali su danom 28. kolovoza 1945. godine državljani Narodne Republike Hrvatske, ako su prije 6. travnja 1941. godine imali posljednju zavičajnost (članstvo općine) u kojem mjestu na području Narodne Republike Hrvatske.

Član 27.

Državljanima Federativne Narodne Republike Jugoslavije, koji nisu već upisani u knjigu državljana druge narodne republike Federativne Narodne Republike Jugoslavije, mogu bez obzira na uvjete i postupak predviđene u čl. 13. ovog zakona, postati državljani Narodne Republike Hrvatske, ako pred kotarskim odnosno gradskim, (rajonskim) narodnim odborom, na čijem području imaju prebivalište odnosno boravište, dadu izjavu da žele biti državljani Narodne Republike Hrvatske. Ako ovakva osoba nema prebivalište ili boravište na području Narodne Republike Hrvatske, upisat će se u knjigu državljana u mjestu njenog posljednjeg prebivališta na području Narodne Republike Hrvatske, odnosno u mjestu, koje sama odredi i svojoj izjavi. Izjavom jednog od roditelja danom po prednjem stavu po-staju državljani Narodne Republike Hrvatske i njegova djeca ispod 18 godina, ako je i drugi roditelj državljanin Narodne Republike Hrvatske ili je na to dao svoju suglasnost. Za djecu stariju od 14 godina potreban je i njihov pristanak.

Član 28.

Državljanima Narodne Republike Hrvatske smatraju se i ostale osobe, koje su po odredbama Zakona o državljanstvu Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili Zakona o državljanstvu osoba na području pripojenom Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji po Ugovoru o miru s Italijom stekle ili budu stekle državljanstvo Federativne Narodne Republike Jugoslavije, ako su tom prigodom izjavile da žele biti državljani Narodne Republike Hrvatske, odnosno ako po saveznim propisima stiču državljanstvo Narodne Republike Hrvatske. Državljanstvo Narodne Republike Hrvatske gubi se isto tako sticanjem državljanstva druge narodne republike.

Strana 66 — Broj 23 NARODNE NOVINE Ponedjeljak, 22. svibnja 1950.

Član 29.

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u Narodnim novinama.

U. broj 18

U Zagrebu, dne 22. svibnja 1950.

Državljanstvo Bosne i Hercegovine, u skladu sa Ustavom BiH (član 7)

Postoji državljanstvo Bosne i Hercegovine, koje reguliše Parlamentarna skupština, i državljanstvo svakog entiteta koje regulišu sami entiteti, pod uslovom da:

- a) Svi državljani bilo kojeg entiteta su, samim tim, državljani Bosne i Hercegovine.
- b) Nijedno lice ne može biti arbitrarno lišeno državljanstva Bosne i Hercegovine, ili državljanstva entiteta, ili na drugi način ostavljeno bez državljanstva. Niko ne može biti lišen

državljanstva Bosne i Hercegovine, ili entiteta, po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili bilo koji drugi status.

c) Sva lica koja su bila državljani Republike Bosne i Hercegovine, neposredno prije stupanja na snagu ovog Ustava, su državljani Bosne i Hercegovine. Državljanstvo lica koja su naturalizovana poslije 6.4.1992. godine, a prije stupanja na snagu ovog Ustava, regulisaće Parlamentarna skupština.

d) Državljanima Bosne i Hercegovine mogu imati državljanstvo druge države, pod uslovom da postoji bilateralni ugovor između Bosne i Hercegovine i te države kojim se to pitanje uređuje, a koji je odobrila Parlamentarna skupština u skladu sa članom IV, stav 4, tačka (d). Lica sa dvojnim državljanstvom mogu glasati u Bosni i Hercegovini i u entitetima samo ako je Bosna i Hercegovina država njihovog prebivališta.

e) Državljanin Bosne i Hercegovine u inostranstvu uživa zaštitu Bosne i Hercegovine. Svaki entitet može izdavati pasoše Bosne i Hercegovine svojim državljanima, na način kako je to regulisala Parlamentarna skupština. Bosna i Hercegovina može izdavati pasoše onim državljanima kojima pasoš nije izdat od strane entiteta. Uspostaviće se centralni registar svih pasoša izdatih od strane entiteta i od strane Bosne i Hercegovine.

ZAKONSKI OKVIR – DRŽAVLJANSTVO BiH

1. ZAKON O MINISTARSTVIMA I DRUGIM ORGANIMA UPRAVE BIH (“Službeni glasnik BiH”, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 103/09, 87/12, 6/13, 19/16)

2. DRŽAVLJANSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

- 2.1. ZAKON O DRŽAVLJANSTVU BIH (“Službeni glasnik BiH”, br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09, 76/09, 87/13, **22/16-prečišćeni tekst**),
- 2.2. Zaključak uz Zakon o državljanstvu BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 13/99),
- 2.3. Pravilnik o obliku obrasca uvjerenja o državljanstvu (“Službeni glasnik BiH”, br. 10/98),
- 2.4. Pravilnik o postupku prijema u državljanstvo Bosne i Hercegovine osoba koje se smatraju od naročite koristi za Bosnu i Hercegovinu (“Službeni glasnik BiH”, br. 67/09),
- 2.5. Odluka o ratifikaciji Ugovora o dvojnomo državljanstvu između Bosne i Hercegovine i Savezne Republike Jugoslavije (“Službeni glasnik BiH”, br. 4/03),
- 2.6. Uputstvo o vođenju Centralne evidencije lica koja su stekla državljanstvo BiH putem naturalizacije (“Službeni glasnik BiH”, br. 27/00),
- 2.7. Uputstvo o vođenju Centralne evidencije lica koja su stekli državljanstvo RBiH u skladu sa Zakonom o državljanstvu Republike Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 27/00, 57/09),
- 2.8. Sporazum o dvojnomo državljanstvu između Kraljevine Švedske i Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH-međunarodni ugovori“, broj: 2/06),

- 2.9. Uputstvo o naknadnom upisu činjenice rođenja i činjenice državljanstva u matične knjige osoba koje su državljanstvo stekli po propisima RBiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 30/16),
- 2.10. Pravilnik o izdavanju garancije u postupku sticanja državljanstva BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 7/14),
- 2.11. Pravilnik o preciziranju dokaza o ispunjavanju uslova za sticanje državljanstva BiH naturalizacijom ili olakšanom naturalizacijom (“Službeni glasnik BiH”, br. 7/14),
- 2.12. Pravilnik o vođenju evidencije o sticanju i prestanku državljanstva BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 7/14).

3. UPIS I EVIDENCIJA GRAĐANA

- 3.1. ZAKON O JEDINSTVENOM MATIČNOM BROJU (“Službeni glasnik BiH”, br. 32/01, 63/08, 87/13, 84/15),
- 3.2. Pravilnik o obrascima, načinu određivanja, izdavanja, poništavanja i zamjene jedinstvenog matičnog broja, evidencijama i načinu upisivanja jedinstvenog matičnog broja u matične knjige (“Službeni glasnik BiH”, br. 39/02, 2/09),
- 3.3. Pravilnik o načinu određivanja jedinstvenog matičnog broja stranim državljanima (“Službeni glasnik BiH”, br. 39/02, 2/09),
- 3.4. Pravilnik o vršenju nadzora nad provođenjem Zakona o jedinstvenom matičnom broju (“Službeni glasnik BiH”, br. 39/02),
- 3.5. Uputstvo o rasporedu i načinu definisanja raspona cifara V grupe jedinstvenog matičnog broja („Službeni glasnik BiH“, broj: 91/13“).

4. PRIJAVLJIVANJE PREBIVALIŠTA I BORAVIŠTA

- 4.1. ZAKON O PREBIVALIŠTU I BORAVIŠTU DRŽAVLJANA BOSNE I HERCEGOVINE (“Službeni glasnik BiH”, br. 32/01, 56/08, 58/15),
- 4.2. Pravilnik o postupku prijave i odjave prebivališta i boravišta državljana Bosne i Hercegovine, obrascima i evidencijama prebivališta i boravišta (“Službeni glasnik BiH”, br. 39/02, 2/09),
- 4.3. Pravilnik o vršenju nadzora nad provođenjem Zakona o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 39/02, 2/09).

5. LIČNE ISPRAVE

- 5.1. ZAKON O LIČNOJ KARTI DRŽAVLJANA BOSNE I HERCEGOVINE (“Službeni glasnik BiH”, br.32/01, 16/02, 32/07, 53/07, 56/08, 18/12),
- 5.2. Pravilnik o načinu uzimanja biometrijskih podataka u postupku izdavanja ličnih karata (“Službeni glasnik BiH”, broj 102/12),
- 5.3. Pravilnik o obrascu lične karte i podacima sadržanim u ličnoj karti državljana BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 39/02, 2/09, 102/12),
- 5.4. Pravilnik o vršenju nadzora nad provođenjem Zakona o ličnoj karti državljana Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 39/02, 2/09),
- 5.5. Pravilnik o obrascu zahtjeva za izdavanje i zamjenu lične karte, postupku izdavanja i zamjene lične karte i načinu vođenja evidencija o zahtjevima (“Službeni glasnik BiH”, br. 39/02, 3/04, 2/09, 102/12)
- 5.6. Pravilnik o obrascu lične iskaznice i podacima sadržanim u ličnoj iskaznici za strance (“Službeni glasnik BiH”, br. 17/03, 19/03),

- 5.7. Pravilnik o obrascu zahtjeva za izdavanje i zamjenu lične karte za strance, postupku izdavanja i zamjene lične karte i načinu vođenja evidencija o zahtjevima za izdavanje i zamjenu ličnih karata za strance (“Službeni glasnik BiH”, br. 17/03 i 19/03),
- 5.8. Pravilnik o cijeni ličnih karata državljana BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 35/09, 52/16),
- 5.9. Uputstvo o načinu unosa podataka o krvnoj grupi (“Službeni glasnik BiH”, broj 102/12),
- 5.10. Odluka o početku izdavanja elektronske lične karte (“Službeni glasnik BiH”, broj 13/13),
- 5.11. Uputstvo o načinu dostavljanja lične karte državljana BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj 14/13).

6. PUTNE ISPRAVE

- 6.1. ZAKON O PUTNIM ISPRAVAMA BOSNE I HERCEGOVINE (“Službeni glasnik BiH”, br. 4/97, 27/98, 1/99, 9/99, 27/00, 32/00, 19/01, 47/04, 53/07, 15/08, 33/08, 39/08, 60/13),
- 6.2. Pravilnik o broderskoj i pomorskoj knjižici (“Službeni glasnik BiH”, br. 27/15, 77/15),
- 6.3. Pravilnik o izdavanju službenih pasoša i viza (“Službeni glasnik BiH”, br. 42/16),
- 6.4. Pravilnik o postupku izdavanja pasoša državljaninu kojemu pasoš nije izdao entitet (“Službeni glasnik BiH”, br. 55/09),
- 6.5. Pravilnik o nadležnosti i načinu nabavke obrazaca putnih isprava (“Službeni glasnik BiH”, br. 55/09),
- 6.6. Pravilnik o načinu preuzimanja putnih isprava (“Službeni glasnik BiH”, br. 55/09),
- 6.7. Pravilnik o izgledu i sadržaju putnog lista (“Službeni glasnik BiH”, br. 55/09),
- 6.8. Pravilnik o vršenju nadzora nad provođenjem Zakona o putnim ispravama Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 55/09),
- 6.9. Pravilnik o izgledu zajedničkog pasoša Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 55/09),
- 6.10. Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca zahtjeva za izdavanje putne isprave (“Službeni glasnik BiH”, br. 58/09),
- 6.11. Pravilnik o izgledu i sadržaju zahtjeva za izdavanje putne isprave za izbjeglice, putne isprave za osobe bez državljanstva i putnog lista za stranca (“Službeni glasnik BiH”, br. 78/09),
- 6.12. Uputstvo o postupku, cijeni i nadležnosti organa za izdavanje putnih isprava u roku kraćem od propisanog (“Službeni glasnik BiH”, br. 55/09),
- 6.13. Uputstvo o načinu obavještanja organa nadležnih za kontrolu putnih isprava (“Službeni glasnik BiH”, br. 55/09),
- 6.14. Uputstvo o načinu utvrđivanja ispunjavanja uvjeta za izdavanje putne isprave iz člana 18. Stav (3) Zakona o putnim ispravama BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 55/09),
- 6.15. Uputstvo o načinu oduzimanja i poništavanja putnih isprava (“Službeni glasnik BiH”, br. 55/09),
- 6.16. Pravilnik o cijeni putnih isprava (“Službeni glasnik BiH”, br. 80/09),
- 6.17. Pravilnik o putnoj ispravi za izbjeglice (“Službeni glasnik BiH”, br. 80/09),
- 6.18. Pravilnik o putnoj ispravi za lica bez državljanstva (“Službeni glasnik BiH”, br. 65/16),
- 6.19. Pravilnik o putnom listu za stranca (“Službeni glasnik BiH”, br. 80/09, 9/15),
- 6.20. Pravilnik o obliku, sadržaju i minimalnim zaštitnim elementima pasoša, diplomatskog pasoša i službenog pasoša („Službeni glasnik BiH“, broj: 73/13);
- 6.21. Pravilnik o cijeni putnih isprava („Službeni glasnik BiH“, broj: 80/09);
- 6.22. Pravilnik o nadležnosti i načinu nabavke obrazaca putnih isprava (“Službeni glasnik BiH“ broj: 101/11);

- 6.23. Uputstvo o preuzimanju putne isprave putem punomoćnika i putem pošte („Službeni glasnik BiH“, broj: 79/13);
- 6.24. Uputstvo o načinu dostavljanja podataka u centralnu evidenciju o oduzetim, izgubljenim, uništenim ili ukradenim putnim ispravama („Službeni glasnik BiH“, broj: 45/09);
- 6.25. Uputstvo o načinu uzimanja biometrijskih podataka u postupku izdavanja putnih isprava („Službeni glasnik BiH“, broj: 83/13);
- 6.26. Uputstvo o postupanju u slučajevima kada se privremeno ne mogu uzeti otisci prstiju u postupku izdavanja putnih isprava („Službeni glasnik BiH“, broj: 83/139).
- 6.27. ZAKON O AGENCIJI ZA IDENTIFIKACIONE ISPRAVE, EVIDENCIJU I RAZMJENU PODATAKA BOSNE I HERCEGOVINE (“Službeni glasnik BiH”, broj 56/08).

7. OSTALI PROPISI RELEVANTNI ZA DRŽAVLJANSTVO BiH i statusna pitanja

- 7.1. ZAKON O UPRAVNOM POSTUPKU (“Službeni glasnik BiH”, br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13, 53/16)
- 7.2. ZAKON O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA U BOSNI I HERCEGOVINI (“Službeni glasnik BiH”, br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11, 100/13),
- 7.3. ZAKON O PEČATU INSTITUCIJA BIH (“Službeni glasnik BiH”, br. 12/98, 14/03, 62/11),
- 7.4. ZAKON O POSTUPKU ZAKLJUČIVANJA I IZVRŠAVANJA MEĐUNARODNIH UGOVORA (“Službeni glasnik BiH”, br. 29/00, 32/13),
- 7.5. ZAKON O ZAŠTITI TAJNIH PODATAKA (“Službeni glasnik BiH”, br. 54/05, 12/09),
- 7.6. ZAKON O ZAŠTITI LIČNIH PODATAKA (“Službeni glasnik BiH”, br. 49/06, 76/11, 89/11),
- 7.7. Odluka o sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, br. 8/16),
- 7.8. Pravilnik o provođenju Zakona o zaštiti ličnih podataka u Ministarstvu civilnih poslova BiH broj: 04-30-2-2234/09 od 06.06.2011. godine,
- 7.9. Plan bezbjednosti ličnih podataka u Ministarstvu civilnih poslova BiH broj: 04-30-2-2234-1/09 od 06.06.2011. godine,
- 7.10. Jedinствена pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 11/05, 58/14, 60/14),
- 7.11. Pravila za konsultacije u izradi pravnih propisa (“Službeni glasnik BiH”, br. 81/06, 80/14),
- 7.12. ZAKON O DRŽAVNOJ SLUŽBI U INSTITUCIJAMA BIH (“Službeni glasnik BiH”, br.19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 02/06, 32/07, 43/09, 08/10, 40/12), sa pripadajućim podzakonskim aktima,
- 7.13. ZAKON O RADU U INSTITUCIJAMA BIH (“Službeni glasnik BiH”, br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13), sa pripadajućim podzakonskim aktima,
- 7.14. Uputstvo o arhivskoj knjizi, čuvanju registratume i arhivske građe, odabiranje arhivske građe i primopredaji arhivske građe između ministarstava službi, institucija i drugih tijela Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i arhiva Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 16/06),
- 7.15. Odluka o kancelarijskom poslovanju u institucijama BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 74/14),
- 7.16. Uputstvo o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja u institucijama BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 30/15, 7/16, 52/16),

- 7.17. Pravilnik o zaštiti i čuvanju arhivske građe u arhivu BiH i registratorske građe u institucijama BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 10/03),
- 7.18. Uputstvo o vođenju evidencije izrađenih faksimila rukovodilaca institucija BiH (“Službeni glasnik BiH br. 96/15),
- 7.19. ZAKON O FINANSIRANJU INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE (“Službeni glasnik BiH”, br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12, 32/13),
- 7.20. ZAKON O RAČUNOVODSTVU I REVIZIJI BOSNE I HERCEGOVINE (“Službeni glasnik BiH”, br. 42/04),
- 7.21. ZAKON O PLAĆAMA I NAKNADAMA U INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE (“Službeni glasnik BiH”, br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16),
- 7.22. ZAKON O ADMINISTRATIVNIM TAKSAMA (“Službeni glasnik BiH”, br. 16/02, 19/02, 43/04, 8/06, 76/06, 76/07, 98/12),
- 7.23. ZAKON O JAVNIM NABAVKAMA BIH (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, br. 39/14)
- 7.24. Pravilnik o korištenju telefona (“Službeni glasnik BiH”, br. 26/14. 81/14, 78/15),
- 7.25. Pravilnik o korištenju sredstava za reprezentaciju (“Službeni glasnik BiH”, br. 26/14 i 78/15),
- 7.26. Pravilnik o uvjetima nabavke i načinu korištenja službenih vozila u institucijama BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 26/14, 81/14, 78/15)
- 7.27. ZAKON O STRANCIMA (“Službeni glasnik BiH”, br. 88/15)
- 7.28. ZAKON O AZILU (“Službeni glasnik BiH”, br. 11/16)
- 7.29. ZAKON O STATISTICI BOSNE I HERCEGOVINE (“Službeni glasnik BiH”, br. 26/04)

Zakon o državljanstvu od drugog svjetskog rata do danas u BiH

□ Nakon Drugog svjetskog rata

- Zakon o državljanstvu DFJ, 1945.
- Zakon o državljanstvu NRH, 1950.
- Zakon o jugoslav. državljanstvu, 1964.
- Zakon o državljanstvu SRH, 1965.
- Zakon o državljanstvu SFRJ, 1976.
- Zakon o državljanstvu SRH, 1977.

Postupak prijema u državljanstvo Bosne i Hercegovine lica koja se smatraju od naročite koristi za Bosnu i Hercegovinu

Zahtjev za prijem u državljanstvo Bosne i Hercegovine lice koje smatra da je od naročite koristi za Bosnu i Hercegovinu podnosi Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, putem Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine.

Zahtjev se predaje na Protokol Ministarstva i uz zahtjev se prilažu originali sljedećih dokumenata:

- a) izvod iz matične knjige rođenih;
- b) dokaz o državljanstvu zemlje porijekla;

c) izvod iz matične knjige vjenčanih, odnosno dokaz o slobodnom bračnom stanju;

d) dokaz o prijavljenom boravku u Bosni i Hercegovini;

e) preporuku o tome da je prijem određenog lica od naročite koristi za Bosnu i Hercegovinu od jednog od navedenih subjekata:

1) Nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine

2) Vanjsko-trgovinske komore Bosne i Hercegovine

3) Vlade Federacije Bosne i Hercegovine

4) Vlade Republike Srpske

5) Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine

6) Privredne komore Federacije Bosne i Hercegovine

7) Privredne komore Republike Srpske

8) Olimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine

9) Registriranih sportskih saveza na nivou Bosne i Hercegovine

f) dokaze iz kojih proizilazi osnovanost zahtjeva za prijem u državljanstvo Bosne i Hercegovine.

- Uvjerenje o nekažnjavanju u zemlji porijekla

- Uvjerenje o nevođenju krivičnog postupka u zemlji porijekla

Napomene:

- Pravnu važnost u Bosni i Hercegovini, na osnovu važećih bilateralnih ugovora, imaju javne isprave izdate od nadležnih organa u sljedećim državama: Hrvatskoj, Austriji, Belgiji, Bugarskoj, Češkoj, Slovačkoj, Francuskoj, Grčkoj, Italiji, Kipru, Libiji, Mađarskoj, Mongoliji, Poljskoj, Rumuniji, Ruskoj Federaciji, Srbiji, Crnoj Gori i Sloveniji.

- Za dokumente stranih država sa kojima Bosna i Hercegovina nema zaključen bilateralni sporazum o međusobnom priznavanju javnih isprava, potrebna je dodatna nadovjera od strane nadležnih organa (Apostille pečat), uključujući i notarsku punomoć, izjave i prijevode javnih isprava.

- Za dokumenta iz država sa kojima BiH nema zaključen navedeni bilateralni sporazum, niti su te države članice Konvencije o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava od 05.10.1961. godine, potrebna je puna legalizacija stranih dokumenata (nadovjera nadležnih organa strane države sa nadovjerom nadležnog DKP BiH u stranoj državi).

- Ministarstvo civilnih poslova, kao obrađivač predmeta, priprema i kompletira dokumentaciju i predmet proslijeđuje Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na odlučivanje o zahtjevu.

POSTUPAK ODRICANJA OD DRŽAVLJANSTVA Bosne i Hercegovine – Primjena od 01.01.2014. g.

Lice koje se odriče od državljanstva Bosne i Hercegovine, daje izjavu o odricanju lično ili putem punomoćnika na pripremljenom obrascu kod Ministarstva civilnih poslova BiH u Sarajevu ili u diplomatsko konzularnim predstavništvima BiH (u daljem tekstu DKP) u inozemstvu.

Uz izjavu o odricanju obavezno se prilaže:

1. Dokaz o posjedovanju državljanstva druge države (uvjerenje o državljanstvu), ili dokaz da mu je zagarantirano sticanje državljanstva druge države (garancija za sticanje državljanstva);

2. Prijava boravka u inozemstvu;

Navedene dokumente potrebno je prevesti na jedan od jezika u službenoj upotrebi u BiH kod ovlaštenog sudskog prevoditelja u BiH ili u inozemstvu – ovjerene kod nadležnog organa, a eventualna punomoć, koja se daje u inozemstvu, ovjerena od strane DKP-a ili kod notara.

3. Izvod iz MKR u Bosni i Hercegovini – rodni list;

4. Uvjerenje o državljanstvu BiH (ne starije od 6 mjeseci);

5. Vjenčani list (za lica koja su sklopila brak);

Rodni list vjenčani list mora da sadrži posljednje podatke upisane u matičnu knjigu;

6. Presudu o razvodu braka (za lica čiji je brak prestao razvodom);

7. Ovjerenu kopiju pasoša BiH (strana sa fotografijom ovjerena od nadležnog DKP-a, od notara, ili od strane nadležnog organa u BiH) ili uvjerenje o neposjedovanju pasoša;

8. Važeću ličnu kartu izdatu u BiH, ili uvjerenje o neposjedovanju lične karte;

9. Uplatnicu od 200 KM za lica koja imaju, odnosno stiču državljanstvo država bivše SFRJ, a za lica koja imaju, odnosno stiču državljanstvo drugih država, uplatnicu od 800 KM administrativne takse po predmetu.

Način uplate pojašnjava se prilikom davanja izjave o odricanju od državljanstva BiH.

Maloljetnom djetetu državljanstvo BiH odricanjem može prestati samo na zahtjev oba roditelja kojima je državljanstvo BiH prestalo odricanjem, ili na zahtjev jednog roditelja kojem je državljanstvo BiH prestalo odricanjem uz saglasnost drugog roditelja koji je državljanin BiH, ili na zahtjev jednog roditelja kojem je državljanstvo BiH prestalo odricanjem, ako je drugi roditelj mrtav, ili je izgubio roditeljsko pravo, ili je stranac ili apatrid. Ako je dijete starije od 14 godina neophodan je i njegov pristanak. Ove izjave daju se potpisivanjem na zapisnik kod Ministarstva civilnih poslova BiH ili DKP, ili se uz zahtjev za odricanje prilažu izjave ovjerene kod notara ili u DKP.

Ako je drugi roditelj stranac, za njega se prilaže uvjerenje o državljanstvu druge države, a ako je drugi roditelj umro, za njega se prilaže izvod iz matične knjige umrlih. Ako je jednom roditelju oduzeto roditeljsko pravo prilaže se odluka nadležnog suda o oduzimanju roditeljskog prava. Nije dovoljno ako je presudom o razvodu braka dijete na brigu i staranje dato jednom roditelju.

Posebne napomene:

- Sva lica koja se odriču državljanstva BiH moraju imati određen jedinstveni matični broj.
- Kod lica koja su mijenjala prezime, zaključenjem braka ili na drugi način, vjenčano, odnosno na drugi način promijenjeno prezime, mora biti upisano u rodnom listu i u uvjerenju o državljanstvu BiH.
- U predmetima odricanja putem DKP-a, na propratnom aktu, mora biti popis akata u predmetu odricanja.

PAŽNJA !!!

Na osnovu člana 19. stav 3. Zakona o državljanstvu BiH državljanstvo BiH prestaje osobi kada nadležni organ utvrdi da su ispunjeni potrebni uvjeti i stranci uruči rješenje ili kada rješenje nadležni DKP uputi putem pošte. Cijeneći navedeno prilikom uručivanja rješenja o prestanku državljanstva osobi koja posjeduje BiH putnu ispravu, a kojoj prestaje državljanstvo dužna je predati važeću

putnu ispravu BiH nadležnom službeniku radi poništenja, odnosno dužna je dostaviti svoju putnu ispravu nadležnom DKP-u prije nego joj DKP uputi rješenja putem pošte.

Stranke koje se lično odriču državljanstva BiH u Ministarstvu civilnih poslova BiH u Sarajevu, a putna isprava BiH im je neophodna radi povratka u inozemstvo, mogu opunomoćiti drugu osobu da kasnije preuzme rješenje o odricanju i preda njihovu putnu ispravu, ili zahtjevati da im se rješenje dostavi putem nadležnog DKP kojem će predati svoju putnu ispravu prilikom uručenja rješenja.

PONOVO STICANJE BiH državljanstva:

Član 12a.

Lice kojem je državljanstvo BiH, radi sticanja ili zadržavanja državljanstva druge države, **prestalo odricanjem ili otpustom, može podnijeti zahtjev za ponovno sticanje državljanstva BiH, ako ispunjava uslove iz člana 9., osim uslova iz stava 1. tač. 1. i 2., samo ako ima odobren privremeni boravak najmanje posljednju godinu na teritoriji BiH ili odobren stalni boravak.**

SUDSKA PRAKSA BOSNE I HERCEGOVINE U VEZI SA PITANJIMA BIH DRŽAVLJANSTVA

Član 6. 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 23. tačka 1. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine

Član 24. tačka 1. Zakona o državljanstvu Federacije BiH

LICU KOJEM JE PRIZNATO DRŽAVLJANSTVO R BiH I PROTIV KOGA JE NADLEŽANOM TUŽILAŠTVU PODNESENA KRIVIČNA PRIJAVA ZBOG OSNOVA SUMNJE DA JE POČINIO KRIVIČNO DJELO U POKUŠAJU, NE MOŽE SE SAMO ZBOG TOGA ODUZETI DRŽAVLJANSTVO BiH I FBiH, JER TA ČINJENICA SAMA ZA SEBE NE PREDSTAVLJA ZAKONSKI OSNOV ZA ODUZIMANJE DRŽAVLJANSTVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-4565/01 od 19.12.2002. g.)

Stjecanje državljanstva BiH zaključivanjem braka

Zakonom o državljanstvu BiH propisano je da strani državljanin, iako ne ispunjava uslove iz člana 8. stav 1. tačka 2. i 3. navedenog zakona, može steći državljanstvo BiH, ako je zaključio brak sa državljanicom R Bosne i Hercegovine.

Brak zaključen isključivo po pravilima i na način propisan Porodičnim zakonom BiH - koji je bio na snazi u vrijeme sticanja državljanstva u konkretnom slučaju, smatra se zakonitim, valjanim i ima pravnu snagu na teritoriji BiH, dok brak zaključen po šerijatskom pravu nema pravnu snagu i nije valjan na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Iz obrazloženja:

Iz rješenja o sticanju državljanstva Ministarstva za unutrašnje poslove R BiH, od 22. 11. 1994. godine, kojim je tužitelj Al Husein Imada, državljanin Sirije stekao državljanstvo Bosne i Hercegovine proizilazi da je tužitelj primljen u državljanstvo BiH na osnovu zahtjeva, izjave, kopije PI i izvoda iz MKR, te da je provedenim dokazima u tom postupku utvrđeno da tužitelj ispunjava uslove iz člana 8a Zakona o državljanstvu R BiH („Službeni list R BiH,, broj 18/92, 11/93, 27/93, 13/94 i 15/94). Međutim, iz zahtjeva za sticanje državljanstva, koje je tužitelj podnio 12. 10. 1994. godine putem Ambasade R BiH u Zagrebu proizilazi da tužitelj zahtijeva prijem u državljanstvo iz razloga što je sklopio brak sa državljanicom BiH Softić Zinaidom, te da je učestvovao u Armiji BiH u periodu od 15. 09. 1992. godine do 01. 01. 1993. godine. Činjenice navedene u zahtjevu, a koje su relevantne za sticanje državljanstva, nisu istinite. Nije tačno da je tužitelj u vrijeme podnošenja zahtjeva za sticanje državljanstva bio oženjen sa državljanicom BiH tj. da je bio u braku sa Zinaidom Softić. Brak sa državljanicom BiH tužitelj je zaključio tek 14. 06. 1995. godine, kako to proizilazi iz izvoda MKV Općine Stari Grad Sarajevo od 09.05.2001. godine, koji izvod je tužitelj dostavio ovom sudu u prilogu tužbe. To znači, da u vrijeme podnošenja zahtjeva za sticanje državljanstva (12. 10. 1994. godine), tužitelj nije bio u braku sa državljanicom BiH, odnosno, brak nije bio zaključen kako je to tužitelj u zahtjevu naveo kao relevantnu činjenicu. Budući da je tužitelj prilikom podnošenja zahtjeva za sticanje državljanstva dao izjavu da poštuje Ustav i zakone Bosne i Hercegovine, mogao je i morao znati i biti svjestan da se brak prema zakonima BiH zaključuje isključivo u skladu sa Porodičnim zakonom BiH („Službeni list SR BiH ,, broj 21/79 i 44/89 - koji je bio na snazi u to vrijeme), dakle na način propisan ovim zakonom, te da se sklapanje braka po šerijatskim propisima, kako to pogrešno tužitelj navodi, ne smatra valjanim i nema pravnu snagu u BiH. Ova okolnost je relevantna iz razloga što je Zakonom o državljanstvu R BiH („Službeni list R BiH ,, broj 18/92, 19/93, 15/94), koji je bio na snazi u vrijeme sticanja državljanstva, bilo propisano da stranac može prirodjenjem steći državljanstvo R BiH, ako je u braku sa državljanicom R BiH. Dakle, za sticanje državljanstva u vrijeme kada je tužitelj podnio zahtjev u kojem je naveo kao relevantnu činjenicu sklapanje braka sa državljanicom BiH, bila je na snazi odredba prema kojoj je uslov za sticanje državljanstva bilo zaključenje braka sa državljanicom BiH, koji uslov u konkretnom slučaju tužitelj nije ispunio i u tom pravcu dao neistinite podatke u zahtjevu.

Iz izloženog slijedi da je pravilan zaključak tužene da tužitelj u zahtjevu za sticanje državljanstva nije naveo istinite činjenice odlučne za ocjenu njegovog statusa i nisu primijenjeni propisi koji su bili na snazi u vrijeme sticanja državljanstva, pa tužitelj neopravdano osporava rješenje tužene zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene zakona.

(Presuda Vijeća za upravne sporove Suda BiH broj U-129/07 od 05. 04. 2007. godine)

Sticanje državljanstva BiH pripadnošću Oružanim snagama BiH

Član 9. stav 5. Zakona o državljanstvu BiH

Za sticanje državljanstva Bosne i Hercegovne temeljem odredbe člana 9. stav 5. Zakona o državljanstvu BiH, mora biti ispunjen zakonom propisan uslov a to je: da je strani državljanin u momentu sticanja državljanstva BiH imao svojstvo pripadnika Oružanih snaga RBiH.

Iz obrazloženja:

U postupku donošenja osporenog rješenja utvrđeno je da je rješenjem broj 07/2-204-3638 od 31.07.1996.godine Ministarstva pravde i opće uprave RBiH tužitelj primljen u državljanstvo RBiH primjenom odredbe člana 9. stav 5. Zakona o državljanstvu RBiH („Službeni list RBiH „, broj 18/92, 11/93, 27/93, 13/93 i 15/94). Iz razloga ovog rješenja proizilazi da je izvršen uvid u potvrdu o pripadnosti tužitelja Armiji RBiH, ali u rješenju nije naveden period u kojem je tužitelj bio pripadnik Armije RBiH.

U skladu sa odredbama Zakona o državljanstvu BiH („Službeni glasnik BiH „, broj 13/99, 6/03, 14/03 i 92/05), osnovana je Državna komisija za reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljana, pa je odredbom člana 40. stav 1. citiranog zakona, propisano da će ova komisija izvršiti reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljana donesenih od 06. aprila 1992. godine do 01. januara 2006.godine.

U konkretnom slučaju, postupajući po naprijed citiranoj odredbi Zakona o državljanstvu BiH, Komisija je razmotrila uslove pod kojim je tužitelj stekao državljanstvo, izvršila uvid u podatke koje je dostavio tužitelj, zatim podatke koji su priloženi u toku postupka, pa je na osnovu provedenih dokaza utvrdila da propisi koji su bili na snazi na teritoriji BiH u vrijeme donošenja rješenja o sticanju državljanstva tužitelju, dakle 31. 07. 1996. godine, nisu pravilno primjenjeni i da tužitelj u skladu sa važećim propisima nije ispunjavao uslove za sticanje državljanstva BiH.

Ovaj zaključak Komisije za reviziju je pravilan. U vrijeme donošenja rješenja kojim je tužitelj stekao državljanstvo BiH (31. 07. 1996. godine), bio je na snazi Zakon o državljanstvu RBiH („Službeni list RBiH „, broj 18/92, 11/93, 27/93,13/94 i 15/94). Odredbom člana 9. stav 5. navedenog zakona, propisano je da pripadnik Oružanih snaga RBiH, koji nije državljanin Republike, stiče državljanstvo BiH prirođenjem iako ne ispunjava uslove iz člana 8. ovog zakona.

Pravilnim tumačenjem navedenog propisa, a polazeći od jezičkog tumačenja, zatim pravog značenja norme, tj. značenja koje propis ima u trenutku donošenja, te imajući u vidu istorijske okolnosti u kojima je propis donesen (ratno stanje), jasno proizilazi da je odredbom člana 9. stav 5. citiranog zakona predviđeno da stranac koji ima status pripadnika Oružanih snaga BiH stiče državljanstvo BiH, bez obzira što nisu ispunjeni uslovi iz člana 8. citiranog zakona. Dakle, za sticanje državljanstva po ovom propisu uslov je da strani državljanin u momentu sticanja državljanstva ima status pripadnika Oružanih snaga BiH. Iz podataka u spisu proizilazi da u vrijeme donošenja rješenja, kojim je tužitelj stekao državljanstvo BiH, tužitelj nije imao svojstvo pripadnika Oružanih snaga BiH, jer je to svojstvo imao samo u periodu od 06. 06. 1992. godine do 13. 12. 1994. godine (potvrda I Korpusa od 01. 09. 1997. godine), što znači da je 13. 12. 1994. godine tužitelju prestalo svojstvo pripadnika Oružanih snaga BiH. Prema tome, u vrijeme sticanja državljanstva BiH tužitelj nije imao status pripadnika Oružanih snaga BiH, pa po ovom osnovu nije mogao steći državljanstvo 31. 07. 1996. godine. Osim toga, rješenje o državljanstvu tužitelja doneseno je u vrijeme kada je bio na snazi Opći okvirni sporazum za mir u BiH. Stupanjem na snagu ovog mirovnog sporazuma, a prema Aneksu 1-A prestale su postojati ranije oružane snage na području cijele BiH, pa su se ugovorne snage obavezale da će izvršiti razoružanje i raspustiti sve naoružane snage,

odnosno da će se sve oružane snage povući u područja kasarni - garnizona, a ostale snage koje ne mogu biti smještene u kasarne su demobilisane, odnosno sve osobe koje su pripadale ovim snagama su otpuštene iz službe i neće biti uključene u daljnju obuku i druge vojne aktivnosti. Osim toga, sva strana lica i sve snage koje nisu lokalnog porijekla a koje su bile pravno ili vojno podređene R BiH, Federaciji BiH ili Republici Srpskoj, povlače se sa teritorije BiH, pa su svi stranci - dobrovoljci ili plaćenici bili dužni da napuste teritoriju BiH.

Polazeći od navedenog slijedi, da su nakon zaključenja Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, oružane snage na području BiH rasformirane, tako da više nisu postojali pripadnici oružanih snaga, pa više nisu postojali posebni uslovi predviđeni članom 9. stav 5. citiranog Zakona o državljanstvu R BiH za sticanje državljanstva BiH primjenom ovog propisa.

Iz navedenog slijedi da je **Komisija za reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljana** pravilno zaključila da je tužitelj u vrijeme donošenja rješenja o sticanju državljanstva imao status stranca, pa je bio dužan da napusti teritoriju BiH ili eventualno da traži sticanje državljanstva BiH uz ispunjenje uslova predviđenih članom 8. citiranog zakona.

Polazeći od navedenog pravilno je Komisija primjenila odredbe Zakona o državljanstvu BiH („Službeni glasnik BiH „, 4/97 do 82/05), kada je osporenom odlukom odlučila o oduzimanju državljanstva tužitelju primjenom odredbe člana 41. stav 3. i 4. tačka a) i c) citiranog zakona.

(Presuda Vijeća za upravne sporove Suda BiH broj U-532/06 od 16. 02. 2007. godine)

Iz obrazloženja:

Apelaciono upravno vijeće je ispitalo zahtjev u skladu sa odredbama člana 53. Zakona o upravnim sporovima BiH, pa je našlo da je zahtjev za preispitivanje sudske odluke neosnovan iz slijedećih razloga:

Vijeće za upravne sporove Suda BiH je postupilo pravilno i zakonito kada je tužiocu odbilo kao neosnovanu, navodeći za to opravdane razloge koje usvaja i apelaciono upravno vijeće. U postupku odlučivanju o upravnom sporu vijeće za upravne sporove je, naime, utvrdilo da je tužilac rješenjem Ministarstva pravde i opće uprave R BiH, broj 07/2-204-3638 od 31. 07. 1996. godine primljen u državljanstvo R BiH primjenom odredbe člana 9. stav 5. Zakona o državljanstvu R BiH („Službeni list R BiH,, broj 18/92, 11/93, 27/93, 13/93 i 15/94), pozivajući se u obrazloženju na potvrdu o pripadnosti tužioca Armiji R BiH, ali ne navodeći period u kojem je tužilac imao to

svojestvo. Državna komisija za reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljana, osnovana je odredbama Zakona o državljanstvu BiH („Službeni glasnik BiH,, broj 13/99,6/03, 14/03 i 92/05), sa ovlaštenjem datim u članu 40. stav 1. tog zakona - da izvrši reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljana donesenih u periodu od 06. 04. 1992. godine do 01. 01. 2006. godine.

U postupku koji je predhodio donošenju osporenog rješenja Komisija je pravilno zaključila da tužilac, u vrijeme prijema u državljanstvo, u skladu sa važećim propisima nije ispunjavao uslove za sticanje državljanstva BiH, pa je vijeće za upravne sporove Suda BiH, prihvatajući te razloge, pravilno ocijenilo da u vrijeme donošenja rješenja o sticanju državljanstva tužitelju (31. 07. 1996. godine), tužilac nije ispunjavao uslove za sticanje državljanstva BiH, te kao pravilan prihvatilo isti zaključak Komisije za reviziju, sa čime se i apelaciono upravno vijeće slaže. Naime, odredbom člana 9. stav 5. Zakona o državljanstvu R BiH („Službeni list R BiH,, broj 18/92, 11/93, 27/93, 13/04 i 15/94), koji je bio na snazi u vrijeme kada je tužilac stekao državljanstvo, bilo je propisano da pripadnik Oružanih snaga R BiH, koji nije državljanin R BiH, stiče državljanstvo BiH prirodjenjem, iako ne ispunjava uslove iz člana 8. tog zakona. Pravilnim tumačenjem člana 9. stav 5. citiranog zakona, vijeće za upravne

sporove, suprotno stavu iz zahtjeva, osnovano zaključuje da je uslov za sticanje državljanstva po ovom propisu da strani državljanin u momentu sticanja državljanstva, ima status pripadnika Oružanih snaga BiH. U postupku je utvrđeno, a što proizilazi i iz podataka u spisu, tužilac u vrijeme donošenja rješenja o sticanju državljanstva BiH (31. 07. 1996. godine), nije imao svojstvo pripadnika Oružanih snaga BiH, jer je to svojstvo imao samo u periodu od 06. 06. 1992. godine do 13. 12. 1994 .godine , što je utvrđeno uvidom u potvrdu I Korpusa od 01. 09. 1997. godine. Tužilac, dakle, i prema utvrđenju Komisije i vijeća za upravne sporove u vrijeme sticanja državljanstva 31. 07. 1996. godine nije imao status pripadnika Oružanih snaga BiH, pa po tom osnovu nije ni mogao steći državljanstvo.

Vijeće za upravne sporove ovog suda je u obrazloženju pobijane presude pravilno dalo i tumačenje Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH i Aneksa 1-A i djelovanje na Oružane snage BiH, koje su nakon zaključenja navedenog Sporazuma rasformirane, i nisu postojali pripadnici Oružanih snaga BiH, pa više nije ni postojala mogućnost za sticanje državljanstva po članu 9. stav 5. citiranog Zakona o državljanstvu. Apelaciono upravno vijeće, suprotno navodima iz zahtjeva, prihvata zaključak Komisije za reviziju odluke o naturalizaciji stranih državljana da je tužilac u vrijeme donošenja rješenja o državljanstvu imao status stranca, te bio dužan da napusti teritoriju BiH ili traži sticanje državljanstva BiH uz uslove iz člana 8. citiranog zakona.

(Presuda Apelacionog upravnog vijeća Suda BiH broj Uv1-2/07 od 20. 03. 2007. godine)

Nadležnost Državne komisije za reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljana Vijeća ministara BiH

Član 23. tačka 4., 5. i 6. Zakona o državljanstvu BiH

Državna komisija za reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljana Vijeća ministara BiH, nije stvarno nadležna za oduzimanje državljanstva BiH, iz razloga predviđenih članom 23. tačka 4., 5. i 6. Zakona o državljanstvu BiH, nego je stvarno nadležna za reviziju statusa osoba naturalizirani nakon 06. aprila 1992. godine, a prije 01. januara 2006. godine i za oduzimanje državljanstva u slučajevima koji su taksativno navedeni u članu 23. stav 1. tačka 1., 2. i 3. u vezi sa članom 41. stav 4. navedenog zakona.

Iz obrazloženja:

Osporenim rješenjem konačno je tužitelju oduzeto državljanstvo stečeno rješenjem Ministarstva za unutrašnje poslove RBiH , broj 07/2-204-475 od 28. 03. 1995. godine, iz razloga što je u postupku revizije državljanstva tužena Komisija utvrdila da je tužitelj pravomoćno osuđen presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj Kž- 222/02 za krivično djelo nabavke vatrenog oružja i presudom Općinskog suda II Sarajevo broj K. 88/01 od 18. 04. 2001 .godine, na kaznu zatvora u trajanju od 4 mjeseca uslovno na jednu godinu. Polazeći od ovog utvrđenja, tužena je zaključila da su ispunjeni uslovi propisani članom 23. stav 5. Zakona o državljanstvu BiH, da se tužitelju oduzme državljanstvo, zbog čega je odlučeno kao u dispozitivu osporenog rješenja.

Ispitujući pravilnost i zakonitost pobijanog rješenja, ovaj sud je našao da se rješenje temelji na pogrešnoj primjeni zakona i povredi pravila postupka iz člana 22. stav 1. u vezi sa članom 20. Zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH,, broj 29/02 i 12/04).

Prema odredbi člana 20. Zakona o upravnom postupku stvarna nadležnost za rješavanje u upravnom postupku određuje se po propisima kojima se uređuje određena upravna oblast ili po propisima kojima se određuje nadležnost pojedinih organa. Ni jedan organ ne može preuzeti određenu upravnu stvar iz nadležnosti drugog organa i sam je riješiti, osim ako je to zakonom predviđeno i pod uslovima propisanim tim zakonom (član 22. navedenog zakona).

U konkretnom slučaju Zakonom o državljanstvu BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/04 i 82/05), u članu 40. stav 1. (izmjene objavljene u „Službenom glasniku BiH“, broj 82/05), propisano je da se bez obzira na član 30. stav 1. i 2. ovog zakona, osniva Državna komisija za reviziju odluka o naturalizaciji stranih državljana (u daljnjem tekstu: Komisija), koja je dužna da u skladu sa ovim zakonom izvrši reviziju statusa osoba naturaliziranih nakon 06. aprila 1992. godine, a prije 01. januara 2006. godine. U odredbi člana 41. stav 1. istog zakona, propisano je da Komisija razmatra status osoba koje su stekle državljanstvo naturalizacijom i da može svojom odlukom oduzeti državljanstvo samo u slučajevima taksativno navedenim u stavu 4. ove odredbe, dakle, u slučaju pod tačkom a) ako propisi koji nisu bili na snazi na području BiH u vrijeme naturalizacije nisu bili primijenjeni ili tačka b) ako je državljanstvo BiH stečeno prijevarnim ponašanjem, lažnim informacijama ili prikrivanjem bilo koje relevantne činjenice ako se takvo ponašanje može pripisati osobi o kojoj se radi, ili tačka c) u slučaju nepostojanja stvarne veze između BiH i državljanina koji uobičajeno ne boravi u BiH ili tačka d) u kojem bilo slučaju iz člana 23. alineja 2. i 3. ovog zakona. Dakle, Komisija je ovlaštena da oduzima državljanstvo prema tački d) stav 4. odredbe člana 41., kada se radi o odredbi člana 23. citiranog zakona, samo u slučaju alineje 2. i 3. ove odredbe, a ovim alinejama je propisano da se državljanstvo oduzima kada državljanin BiH vrši dobrovoljnu službu u stranim vojnim snagama uprkos pravne zabrane takve službe, i kada je državljanstvo BiH stečeno nakon stupanja na snagu ovog zakona, bez ispunjenja uslova iz člana 9. i 10. istog zakona.

Pravilnim tumačenjem navedenih propisa slijedi, da je stvarna nadležnost i ovlaštenje Komisije da donosi rješenje o oduzimanju državljanstva samo zakonom propisano i u slučajevima taksativno navedenim u odredbi člana 41. stav 4. citiranog zakona, što nadalje, znači da Komisija nema zakonsko ovlaštenje da oduzima državljanstvo iz razloga navedenih u članu 23. alineja 4., 5. i 6. citiranog zakona (izmjene objavljene u „Službenom glasniku BiH“, broj 82/05 - član 1.), tj. iz razloga kada je državljanin osuđen u ili van područja BiH pravosnažnom presudom, radi preduzimanja radnji kojima se narušavaju ustavni poredak i sigurnost BiH, ili kada je osuđen radi članstva u organizaciji koja preduzima takve radnje, pod uslovom da takve radnje ozbiljno štete vitalnom interesu BiH (stav 4. člana 23. istog zakona), odnosno kada je državljanin osuđen u ili van područja BiH za krivično djelo koje uključuje krijumčarenje vatrenog oružja i td. (stav 5. istog

zakona) i kad je državljanin osuđen u ili van BiH za krivično djelo koje proizilazi iz aktivnosti koje se razlikuju od onih iz tačke 4. i 5. ovog člana, a koje ozbiljno štete vitalnim interesima BiH.

Tužena je prekoračila zakonom propisana ovlaštenja naprijed citirana, time što je osporenim rješenjem tužitelju oduzela državljanstvo zbog toga što je u postupku utvrdila da je tužitelj pravomoćnom presudom suda u BiH osuđen na kazne zatvora, dakle iz razloga navedenih u stavu 5. člana 23. citiranog zakona, pa je time počinjena povreda pravila postupka koja bitno utiče na pravilnost rješenja, jer je odlučivala o oduzimanju državljanstva za koje nije nadležna i ovlaštena u postupku revizije odluka o naturalizaciji. Za oduzimanje državljanstva iz razloga navedenih u članu 23. stav 5. u smislu člana 30. istog zakona nadležno je Ministarstvo civilnih poslova BiH, odnosno kompetentne vlasti entiteta, pa, prema tome, odluku o oduzimanju državljanstva tužitelju iz razloga navedenih u

članu 23. stav 5. citiranog zakona može donijeti samo institucija BiH, odnosno **Ministarstvo civilnih poslova BiH**.

(Presuda Vijeća za upravne sporove Suda BiH broj U-10/07 od 19. 06. 2007. godine)

Organ uprave može izdati stranci uvjerenje o podacima i činjenicama o kojima vodi službenu evidenciju ustanovljenu po zakonu ili drugom propisu samo u skladu s podacima iz službene evidencije, što znači: organ uprave ne može izdati uvjerenje o ovim činjenicama u slučaju ako se u evidenciji ne nalaze podaci koje stranka traži, odnosno kada su ti podaci u službenoj evidenciji suprotni onima koje stranka navodi.

Iz obrazloženja:

Zakonom o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, broj: 29/02) u odredbi člana 162 stav 3 i 4 propisano je da se uvjerenja i druge isprave o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija moraju izdati u skladu s podacima službene evidencije. Pod službenom evidencijom podrazumijeva se evidencija ustanovljena zakonom ili drugim propisom ili općim aktom institucije koja ima javna ovlaštenja. Prebivalište državljana je činjenica o kojoj se vodi službena evidencija ustanovljena Zakonom o centralnoj evidenciji i razmjeni podataka („Službeni glasnik BiH“, broj: 32/01 i broj: 16/02). Prema odredbama Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 32/01), državljani su obavezni da prijavljuju i odjavljuju prebivalište i boravište u skladu sa ovim Zakonom. Prijavljivanje i odjavljivanje prebivališta je, dakle, obaveza za sve državljane BiH (član 4 stav 1 i 2 citiranog zakona), a državljanin koji se stalno nastani u inozemstvu ili koji u inozemstvu boravi dulje od jedne godine mora odjaviti svoje prebivalište u Bosni i Hercegovini (član 9 citiranog Zakona).

U konkretnom slučaju u postupku donošenja osporenog rješenja utvrđeno je da je tužitelj zbog odlaska u inozemstvo odjavio prebivalište na navedenoj adresi dana 17.05.1991.godine i o prebivalištu tužitelja za daljnji period ne postoji službena evidencija. Utvrđeno je, nadalje, da je tužitelj u inozemstvu boravio od dana odjavljivanja prebivališta, pa nadalje, tj. duže od godinu dana.

Polazeći od ovog utvrđenja, organi uprave su, pravilnom primjenom odredaba citiranog Zakona o upravnom postupku i naprijed navedenim materijalnim propisima, pravilno odlučili kada su zahtjev tužitelja odbili kao neosnovan. Ovo iz razloga što se u konkretnom slučaju radi o zahtjevu za izdavanje isprave, odnosno uvjerenja o prebivalištu za period za koji u službenoj evidenciji nema podataka o prebivalištu tužitelja. Budući da se radi o činjenici prebivališta o kojoj se vodi službena evidencija utemeljena zakonom, to organi uprave u skladu s citiranim odredbama Zakona o upravnom postupku nisu mogli uvažiti zahtjev tužitelja jer se o prebivalištu može izdati uvjerenje samo saglasno podacima u službenoj evidenciji. To nadalje znači da organi uprave ne mogu izdati uvjerenje o tome da je stranka u određenom periodu imala prebivalište na određenoj adresi ako o tome nema podataka u službenoj evidenciji nadležnog organa, bez obzira što stranka utvrdi da je na navedenoj adresi prebivala, odnosno stanovala. Osim toga, u konkretnom slučaju tužitelj je, kako je to navedeno u tužbi, nakon odjavljivanja prebivališta živio i stanovao u inozemstvu dulje od godinu dana, pa je zakonska obaveza tužitelja bila da odjavi prebivalište (obaveza propisana članom 9 Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH). Stoga nema značaja prigovor tužitelja u tužbi da je odjavu prebivališta izvršio samo iz formalnih razloga. Prigovor tužitelja da je odbijanjem njegovog zahtjeva o utvrđivanju prebivališta na navedenoj adresi dovedeno u pitanje njegovo državljanstvo nije osnovan iz razloga što se u konkretnom slučaju nije odlučivalo o državljanstvu tužitelja nego o zahtjevu za izdavanje

uvjerenja o prebivalištu na navedenoj adresi, a sve i da je tako, upravni organi nisu mogli izdati tužitelju uvjerenje suprotno službenoj evidenciji. Ukoliko je tužitelj nastanjen u Sarajevu na navedenoj adresi s namjerom da stalno živi i boravi u navedenoj općini, pripada mu pravo, a i obavezan je, da izvrši prijavljivanje prebivališta na navedenoj adresi, iz svega izloženog ovaj sud je primjenom odredbe člana 37 stav 2 Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u dispozitivu presude.

(Presuda Suda Bosne i Hercegovine broj: U-01/04 od 30.04.2004. g)

Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine U 9/11

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 9/11**, rješavajući zahtjev **Bakira Izetbegovića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1. i 2. i člana 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu sudaca: Miodrag Simović, predsjednik, Valerija Galić, potpredsjednica, Constance Grewe, potpredsjednica, Seada Palavrić, potpredsjednica, Tudor Pantiru, Mato Tadić, Mirsad Ćeman, Margarita Caca-Nikolovska, Zlatko M. Knežević,

na sjednici održanoj 23. septembra 2011. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Bakira Izetbegovića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine**.

Utvrđuje se da član 17. i član 39. stav 1. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09 i 76/09) nisu u skladu sa članom I/7.b) i d) Ustava Bosne i Hercegovine.

U skladu sa članom 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke uskladi član 17. i član 39. stav 1. **Zakona o državljanstvu Bosne i**

Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09 i 76/09) sa članom I/7.b) i d) Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stava obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, “Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, “Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine“.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Bakir Izetbegović, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), podnio je 25. maja 2011. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09 i 76/09)-(u daljnjem tekstu: Zakon o državljanstvu).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. stav 1. Pravila Ustavnog suda, od Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Predstavnički dom) i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda) zatraženo je 3. juna 2011. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. Predstavnički dom je 22. jula 2011. godine Ustavnom sudu dostavio mišljenje o zahtjevu za ocjenu ustavnosti čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu, a Dom naroda je svoje mišljenje dostavio 29. jula 2011. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, mišljenja Predstavničkog doma i Doma naroda su dostavljena podnosiocu zahtjeva 23. jula 2011. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositelj zahtjeva smatra da odredbe čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu nisu u saglasnosti sa članom I/7. Ustava Bosne i Hercegovine, članom II/4. u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. u vezi sa članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

6. Podnositelj zahtjeva je naveo da je, u odnosu na ustavne garancije iz člana I/7. Ustava Bosne i Hercegovine, jasna intencija ustavotvorca **da se omogući zaštita stečenog državljanstva Bosne i Hercegovine**, kako je to utvrđeno u članu I/7.b) u kojem **se izričito navodi da nijedno lice ne može biti arbitrarno lišeno državljanstva Bosne i Hercegovine ili državljanstva entiteta, ili na drugi način ostavljeno bez državljanstva**. Također je istakao da je istim članom dalje **zagarantirano da niko ne može biti lišen državljanstva Bosne i Hercegovine ili entiteta prema bilo kojem osnovu kao što su spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili bilo koji drugi status**. Navedena ustavna odredba, kako je naglasio podnositelj zahtjeva, zabranjuje lišavanje stečenog državljanstva Bosne i Hercegovine, uključujući zabranu diskriminacije prema bilo kom osnovu, te uključujući korištenje pojma «bilo koji drugi status». U konkretnom slučaju navedeni pojam mora i može jedino biti posmatran u svjetlu činjenice **da postoji drugo državljanstvo i evidentno različit status koji imaju državljani Bosne i Hercegovine koji žive u susjednim državama od onih koji žive u državama koje nisu susjedi Bosne i Hercegovine**. Pojam «bilo kojeg drugog statusa», kako dalje navodi podnositelj zahtjeva, može biti posmatran i u odnosu na državljane Bosne i Hercegovine koji žive u Bosni i Hercegovini, a stekli su državljanstvo druge države koja nije susjed Bosne i Hercegovine.

7. Podnositelj zahtjeva je istakao da član I/7.d) Ustava Bosne i Hercegovine utvrđuje da «državljanici Bosne i Hercegovine **moгу imati državljanstvo druge države** pod uvjetom da postoji bilateralni ugovor između Bosne i Hercegovine i te države kojim se to pitanje uređuje, a koji je

odobrila Parlamentarna skupština u skladu sa članom IV stav 4. tačka (d)». Drugim riječima, kako je dalje istaknuto, ova odredba ne utvrđuje mogućnost lišavanja državljanstva Bosne i Hercegovine u slučaju stjecanja drugog državljanstva, već upravo suprotno. Podnosilac zahtjeva ističe da, polazeći od neprikosновенosti stečenog državljanstva Bosne i Hercegovine, kako je to utvrđeno u članu I/7.b), moguće je ograničiti mogućnost stjecanja drugog državljanstva, osim originalnog državljanstva Bosne i Hercegovine, a nikako odredbu člana I/7.d) shvatiti kao mogućnost za **lišavanje državljanstva Bosne i Hercegovine u slučaju stjecanja drugog državljanstva**, jer se ova odredba mora posmatrati u kontekstu odredbe člana I/7.b) i ne može se odvojeno posmatrati i na taj način zanemariti imperativna norma člana I/7.b) Ustava Bosne i Hercegovine. Mogućnost lišavanja državljanstva Bosne i Hercegovine, u skladu sa tekstom odredbe člana I/7, eventualno bi se mogla primijeniti na oduzimanje naknadno stečenog državljanstva Bosne i Hercegovine u slučaju kada ne postoji bilateralni sporazum, to jeste slično kao pri stjecanju građanskih prava u kojima postoje originarni i derivativni način stjecanja tih prava. Primjenom ovih principa na konkretan slučaj, kako navodi podnosilac zahtjeva, dâ se zaključiti da je moguće oduzeti samo državljanstvo stečeno na «derivativni» način ukoliko ne postoji bilateralni sporazum, a ni u kom slučaju, primjenom člana I/7.b) koji to izričito zabranjuje, **oduzeti državljanstvo stečeno na originarni način**, dakle, osnovno (originalno) državljanstvo ili prvostečeno državljanstvo Bosne i Hercegovine.

8. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, shodno navedenom, osporene odredbe Zakona o državljanstvu su suprotne članu I/7. Ustava Bosne i Hercegovine, jer na arbitraran način omogućavaju lišavanje državljanstva Bosne i Hercegovine suprotno ustavnim garancijama. Navedene ustavne garancije mogu biti shvaćene jedino na način da Ustav Bosne i Hercegovine polazi od jasnog stava u pogledu zaštite svojih državljana, a da je moguće ograničiti druga prava kao što je pravo na stjecanje drugog državljanstva i uvjetovati stjecanje drugog državljanstva postojanjem bilateralnog sporazuma. Svako suprotno razumijevanje ovog člana bi dovelo do kršenja ustavnih prava državljana Bosne i Hercegovine. Zbog svega navedenog, podnosilac zahtjeva smatra da osporeni članovi Zakona o državljanstvu koji, suprotno Ustavu Bosne i Hercegovine, predviđaju mogućnost lišavanja državljanstva Bosne i Hercegovine na protivustavan način krše član I/7.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

9. Podnosilac zahtjeva je, dalje, naveo da osporeni članovi **Zakona o državljanstvu** definiraju najmanje dvije vrste djelovanja države u odnosu na pojedince kada je u pitanju državljanstvo. Prva situacija se odnosi na lica koja mogu zadržati dvojno državljanstvo u slučaju kada postoji bilateralni sporazum između Bosne i Hercegovine i druge države (uglavnom se radi o državama susjedima). Druga situacija se odnosi na lica koja, u skladu sa čl. 17. i 39, ne bi mogla zadržati državljanstvo Bosne i Hercegovine, odnosno status **državljana Bosne i Hercegovine bi im bio oduzet po sili zakona i pored volje da se zadrži originalno državljanstvo**, to jeste **državljanstvo Bosne i Hercegovine**. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, ovakvim zakonskim rješenjima se vjerovatno pretpostavilo da lica koja su stekla druga državljanstva gube interes za zadržavanje originalnog državljanstva, što je potpuno pogrešna i proizvoljna pretpostavka s obzirom na općepoznato protivljenje ove grupe lica da ostanu bez originalnog državljanstva Bosne i Hercegovine.

10. S druge strane, kako navodi podnosilac zahtjeva, vlasti Bosne i Hercegovine nisu, u skladu s jasno izraženim interesom svojih građana, otpočele aktivnosti na sklapanju bilateralnih sporazuma sa državama u kojima se nalazi najveći broj državljana Bosne i Hercegovine koji su

stekli državljanstvo druge države radi omogućavanja da zadrže državljanstvo Bosne i Hercegovine. Pri tome, kako je dalje naglašeno, ne treba izgubiti iz vida da se, uglavnom, radi o građanima koji su napustili BiH usljed ratnih djelovanja devedesetih godina i koji su putem stjecanja drugog

državljanstva pokušavali da steknu bilo kakav status u državi u kojoj su se nastanili, kako bi bili u mogućnosti da osiguraju sredstva za svoje i preživljavanje svoje porodice. Neki od tih građana su se i vratili u Bosnu i Hercegovinu, ali su stekli i državljanstvo neke druge države u kojoj su stekli određena prava, u skladu sa stečenim statusom državljanina. Zbog svega navedenog, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, potpuno su nejasni namjera i motiv zakonodavca da oduzme državljanstvo svojim državljanima koji su u međuvremenu stekli i drugo državljanstvo.

11. U konkretnoj situaciji, kako zaključuje podnositelj zahtjeva, više je nego očigledno da su usvajanjem osporenih članova Zakona o državljanstvu građani-državljanici Bosne i Hercegovine nastanjeni u zemljama sa kojima Bosna i Hercegovina nema zaključene bilateralne sporazume ili građani-državljanici Bosne i Hercegovine koji su nastanjeni u Bosni i Hercegovini, a stekli su i državljanstvo neke druge države koja nije susjed BiH, dovedeni u nepovoljniju situaciju od onih građana-državljanika Bosne i Hercegovine koji su stekli državljanstvo zemlje sa kojom Bosna i Hercegovina ima potpisane ovakve sporazume. Takvo postupanje, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, jasno ukazuje da je riječ o analognoj situaciji i različitom tretmanu ove grupe građana s obzirom na to da državni organi ne djeluju s ciljem sklapanja bilateralnih sporazuma sa drugim državama u kojima žive građani Bosne i Hercegovine na koje se osporeni članovi odnose.

12. Podnositelj zahtjeva je naveo da, prema podacima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, van zemlje živi više od 1.350.000 lica koja vode porijeklo iz Bosne i Hercegovine, što u odnosu na broj stanovnika u zemlji predstavlja jednu trećinu njene ukupne populacije. Istovremeno, kako je dalje istaknuto, Svjetska banka procjenjuje da je 2005. godine broj emigranata sa prostora Bosne i Hercegovine iznosio 1.471.594, što čini 37,7 procenata ukupne bosanskohercegovačke populacije. Ukoliko se sa navedene liste izuzmu države s kojima je zaključen bilateralni sporazum, Kraljevina Švedska, Srbija, Crna Gora i Republika Hrvatska (iako ni sa Republikom Hrvatskom nije zaključen bilateralni sporazum), navedeni broj bi se smanjio za oko 250.000 građana BiH. Međutim, kako je zaključio podnositelj zahtjeva, sasvim je izvjesno da bi najmanje 1.000.000 državljanika Bosne i Hercegovine bilo oštećeno primjenom osporenih odredaba.

13. Podnositelj zahtjeva smatra da Vijeće ministara nije bilo djelotvorno u preduzimanju aktivnosti na zaključivanju bilateralnih sporazuma, kada se ima u vidu da je Bosna i Hercegovina zaključila samo jedan bilateralni sporazum (sa Kraljevinom Švedskom), u odnosu na države koje nisu susjedi BiH radi stvaranja uvjeta kojima bi se osigurala zaštita državljanika Bosne i Hercegovine u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Osim toga, činjenica da Vijeće ministara nije, u skladu s zakonskom obavezom, zaključilo niti bilateralni sporazum sa Republikom Hrvatskom, kao susjednom državom, govori koliko su bile aktivne državne vlasti u zaštiti jedne trećine svojih građana, te u poštivanju zakona koje je donio nadležni zakonodavni organ. Konačno, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, s obzirom na iznesene podatke, postavlja se pitanje zbog čega nadležni organi Bosne i Hercegovine nisu, u skladu sa interesom građana, pokrenuli postupak zaključivanja odgovarajućih bilateralnih sporazuma sa navedenim državama, dok se Zakonom o državljanstvu, konkretno članom 39. stav 2, utvrđuje obaveza da samo sa susjednim državama budu zaključeni bilateralni ugovori, i to u roku od šest mjeseci. Na taj način, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, Zakon o državljanstvu drugačije tretira državljanice Bosne i Hercegovine nastanjene u susjednim državama od onih nastanjenih u drugim državama ili čak nastanjenih u Bosni i Hercegovini, ali koji imaju državljanstvo neke druge države koja nije susjed Bosne i Hercegovine. Takvim postupanjem vlasti i primjenom osporenih odredaba zakona, kako je zaključio podnositelj zahtjeva, u januaru 2013. godine će biti izbrisano oko 1.000.000 građana BiH iz spiska državljanstva Bosne i Hercegovine.

14. Podnositelj zahtjeva je istakao da se argumenti za donošenje ovakvog Zakona o državljanstvu, uključujući osporene članove, najčešće svode na specifičnosti Bosne i Hercegovine i njen etnički sastav. S obzirom na etnički sastav građana BiH koji su istog etničkog porijekla kao i

velika većina stanovništva u susjednim državama, tim građanima je data mogućnost da zadrže dvojno državljanstvo, a drugim građanima to pravo je *de facto* uskraćeno zbog nedjelovanja Vijeća ministara. Podnosilac zahtjeva smatra da se takve mjere, koje se nesumnjivo zasnivaju na etničkoj pripadnosti, ne mogu posmatrati u okviru pojma objektivnog i razumnog opravdanja.

15. Konačno, kako je dalje naveo podnosilac zahtjeva, bilo bi potpuno razumljivo i prihvatljivo da država čije je državljanstvo stekao građanin-državljanin Bosne i Hercegovine postavlja uvjete za stjecanje svog državljanstva bilo u vidu odricanja ili otpusta iz originalnog državljanstva, pa da u takvim uvjetima građanin odluči koje će državljanstvo zadržati (kakav je slučaj, naprimjer, u Njemačkoj). Međutim, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, potpuno je neprihvatljivo i diskriminirajuće da država Bosna i Hercegovina onemogućava zadržavanje državljanstva Bosne i Hercegovine kao originalnog državljanstva građaninu koji ima volju da svoje originalno državljanstvo i zadrži ukoliko druga država čije je državljanstvo državljanin Bosne i Hercegovine stekao ne postavlja kao uvjet odricanje od originalnog državljanstva. Takvim postupanjem Bosna i Hercegovina vrši diskriminaciju svojih državljanina koji nemaju državljanstvo susjednih država, ali koji su stekli državljanstvo druge države koja nije susjed Bosne i Hercegovine, što je suprotno članu 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, kao i članu II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članu 14. u vezi sa članom 8. Evropske konvencije. Podnosilac zahtjeva smatra da, s obzirom na činjenicu da većina državljanina Bosne i Hercegovine koji su stekli državljanstvo druge države koja nije susjed Bosne i Hercegovine, ukoliko bi se odlučili vratiti u Bosnu i Hercegovinu i zadržati državljanstvo Bosne i Hercegovine, ne bi mogli uživati prava koja proizlaze iz prava na porodični život, jer bi praktično bili dovedeni u situaciju da izgube status i prava koja proistječu iz državljanstva države u kojoj trenutno žive sa svojom porodicom, odnosno na njih je stavljen pretjeran teret za koji ne postoji razumno i objektivno opravdanje.

b) Odgovor na zahtjev

16. U dostavljenom mišljenju Predstavnički dom je naveo da je, nakon rasprave o predmetnom zahtjevu, Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma ostala na pozicijama Zakona o državljanstvu sa dva glasa «za», tri glasa «protiv» i jednim glasom «suzdržan». Također je navedeno da su članovi navedene komisije Šefik Džaferović i Saša Magazinović glasali za zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu i da su izdvojili svoje mišljenje.

17. U svom mišljenju Dom naroda je naveo da Ustavnopravna komisija Doma naroda, nakon rasprave o predmetnom zahtjevu, nije donijela nijednu odluku, budući da su za odluku da se ostane na pozicijama Zakona o državljanstvu dva člana glasala «za», jedan član «protiv» i dva su bila «uzdržana», a za odluku kojom se podržava zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu jedan član je bio «za», dva člana su bila «protiv» i dva člana su bila «uzdržana». Dalje je istaknuto da je navedena komisija jednoglasno donijela zaključak da se naloži Vijeću ministara BiH da preduzme aktivnosti na rješavanju problematike sadržane u predmetnom zahtjevu za ocjenu ustavnosti čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu.

IV. Relevantni propisi

18. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Preambula

...Inspirisani Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima,...

Član I/7.

Državljanstvo

Postoji državljanstvo Bosne i Hercegovine, koje reguliše Parlamentarna skupština, i državljanstvo svakog entiteta koje regulišu sami entiteti, pod uslovom da:

b) Nijedno lice ne može biti arbitrarno lišeno državljanstva Bosne i Hercegovine, ili državljanstva entiteta, ili na drugi način ostavljeno bez državljanstva. Niko ne može biti lišen državljanstva Bosne i Hercegovine, ili entiteta, po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili bilo koji drugi status.

d) Državljanji Bosne i Hercegovine mogu imati državljanstvo druge države, pod uslovom da postoji bilateralni ugovor između Bosne i Hercegovine i te države kojim se to pitanje uređuje, a koji je odobrila Parlamentarna skupština u skladu sa članom IV, stav 4, tačka (d). Lica sa dvojnim državljanstvom mogu glasati u Bosni i Hercegovini i u entitetima samo ako je Bosna i Hercegovina država njihovog prebivališta.

Član II/5.

Izbjegllice i raseljena lica

Sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove. Oni imaju pravo, u skladu sa Aneksom 7 Opšteg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bili lišeni za vrijeme neprijateljstava od 1991. i da dobiju kompenzaciju za svu takvu imovinu, koja im ne može biti vraćena. Sve obaveze ili izjave u vezi sa takvom imovinom, koje su date pod prisilom, ništave su.

Član VI/3.

Jurisdikcija

Ustavni sud će podržati ovaj Ustav.

19. **Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima** (*usvojena i proglašena Rezolucijom Ujedinjenih naroda broj 217 (III) od 10. decembra 1948. godine*) u relevantnom dijelu glasi:

Član 15.

Svako ima pravo na državljanstvo.

Niko ne smije samovoljno biti lišen svog državljanstva niti prava da promijeni državljanstvo.

20. **Evropska konvencija o državljanstvu** (Odluka o ratifikaciji Evropske konvencije o državljanstvu, Strazbur, 6. novembar 1997, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine - Međunarodni ugovori“ broj 2/08) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1. – Predmet Konvencije

Ovom Konvencijom se ustanovljavaju principi i pravila koja se odnose na državljanstvo fizičkih lica i pravila koja regulišu vojne obaveze u slučajevima višestrukog državljanstva sa kojima će unutrašnje pravo država ugovornica morati biti usklađeno.

Član 7. – Gubitak državljanstva ex lege ili na inicijativu države ugovornice

1. Država ugovornica ne smije predvidjeti svojim unutrašnjim pravom gubitak njenog državljanstva ex lege ili na inicijativu te države ugovornice osim u sljedećim slučajevima:

a. dobrovoljno sticanje drugog državljanstva; [...]

Član 15. – Drugi mogući slučajevi višestrukog državljanstva

Odredbe ove Konvencije ne trebaju ograničiti pravo države ugovornice da odredi u svom unutrašnjem pravu da li:

a. njeni državljanji koji stiču ili imaju državljanstvo neke druge države zadržavaju njeno državljanstvo ili ga gube;

b. sticanje ili zadržavanje njenog državljanstva podliježe odricanju od ili gubitku nekog drugog državljanstva.

Član 16. – Čuvanje prethodnog državljanstva

Država ugovornica ne treba utvrđivati da je odricanje od ili gubitak drugog državljanstva unjet za sticanje ili zadržavanje njenog državljanstva u slučaju kada takvo zadržavanje ili gubitak nisu mogući ili se ne mogu razumno zadržavati.

21. **Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09 i 76/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Ovim zakonom se uređuju uslovi za sticanje i prestanak državljanstva Bosne i Hercegovine [...] u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine. [...]

Član 5.

Državljanstvo BiH u skladu sa odredbama ovog zakona stiče se:

porijeklom,
rođenjem na teritoriji BiH,
usvajanjem,
putem naturalizacije,
putem međunarodnog sporazuma.

Član 9.

Stranac koji je podnio zahtjev za sticanje državljanstva BiH može steći državljanstvo naturalizacijom ako ispunjava slijedeće uslove:

6) da se odreknu ili na neki drugi način izgube svoje ranije državljanstvo nakon sticanja BiH državljanstva, osim ako bilateralni sporazum iz člana 14. ne predviđa drugačije. Odricanje ili gubitak ranijeg državljanstva se neće zahtijevati ako ovo nije dozvoljeno ili se ne može razumno zahtijevati.

Član 16.

Državljanstvo Bosne i Hercegovine prestaje:

po sili zakona,
odricanjem,
otpustom,
odužimanjem,
međunarodnim sporazumom.

Prestanak državljanstva po sili zakona

Član 17.

Državljanstvo BiH gubi se dobrovoljnim sticanjem drugog državljanstva, ukoliko se ne određuje drugačije bilateralnim sporazumom zaključenim između BiH i te države koji je odobrila Parlamentarna skupština u skladu sa članom IV 4. d) Ustava.

Član 39.

1. Sva lica koja su prije stupanja na snagu ovog zakona dobrovoljno stekla drugo državljanstvo gube državljanstvo BiH, ukoliko se za 15 godina od dana stupanja na snagu ovog zakona, ne odreknu drugog državljanstva, osim ako nije drugačije određeno bilateralnim sporazumom, odnosno sporazumima. Odricanje državljanstva se ne traži ako to nije dozvoljeno ili se ne može razumno zahtijevati.

2. *Vijeće ministara Bosne i Hercegovine će predložiti Predsjedništvu sklapanje bilateralnih sporazuma iz stava 1. sa susjednim zemljama u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ovog zakona.*

V. Dopustivost

22. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, te Pravila Ustavnog suda Ustavnog suda:

Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja prema ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to pitanje:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

23. U odnosu na osporene odredbe Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ističe da, iako odredba člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine ne predviđa eksplicitnu nadležnost Ustavnog suda da ocjenjuje ustavnost zakona ili odredaba zakona Bosne i Hercegovine, supstancionalni pojam ovlašćenja određenih samim Ustavom Bosne i Hercegovine sadrži u sebi titulus Ustavnog suda za takvu nadležnost, a posebno ulogu Ustavnog suda kao tijela koje podržava Ustav Bosne i Hercegovine. Navedeni stav Ustavnog suda u ovakvim slučajevima, putem njegove dosadašnje prakse, jasno ukazuje na to da je Ustavni sud nadležan da ocjenjuje ustavnost zakona, odnosno pojedinih odredaba zakona Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 14/02 od 30. januara 2004. godine, «Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 18/04).

24. Dalje, predmetni zahtjev za ocjenu ustavnosti osporenih odredaba Zakona o državljanstvu podnio je član Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Iz navedenog proizlazi da je zahtjev podnio ovlašteni podnosilac iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

25. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 17. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je zahtjev za ocjenu ustavnosti odredaba Zakona o državljanstvu dopustiv, jer ga je podnio ovlašteni podnosilac, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 17. stav 1. Pravila Ustavnog suda u pogledu nedopustivosti.

VI. Meritum

26. Podnosilac zahtjeva navodi da čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu nisu u saglasnosti sa članom I/7. Ustava Bosne i Hercegovine, članom II/4. u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije u vezi sa članom 8. Evropske konvencije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, osporeni članovi Zakona o državljanstvu nisu u skladu sa navedenim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, jer propisuju gubitak državljanstva Bosne i Hercegovine u slučaju kada nije zaključen bilateralni ugovor o dvojnomo državljanstvu sa državom čije je državljanstvo stečeno. Također,

podnosilac zahtjeva smatra da osporene odredbe Zakona o državljanstvu krše pravo na opću zabranu diskriminacije iz navedenog Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te pravo na nediskriminaciju u vezi sa pravom na porodični život državljana Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo i druge države s kojom nije zaključen bilateralni ugovor o dvojnog državljanstvu u odnosu na one koji imaju državljanstvo druge države s kojom je zaključen takav ugovor.

27. U kontekstu ocjene ustavnosti osporenih odredaba čl. 17. i 39. Zakona o državljanstvu, Ustavni sud smatra da je potrebno ukazati na neka načela međunarodnog prava o državljanstvu. S tim u vezi, Ustavni sud ističe da jedan od najznačajnijih izvora u pogledu međunarodnih načela o državljanstvu predstavlja Opća deklaracija o ljudskim pravima iz 1948. godine na koju se poziva i u Preambuli Ustava Bosne i Hercegovine. Navedena deklaracija proklamira da: svako ima pravo na državljanstvo, te da niko ne smije samovoljno biti lišen svog državljanstva, niti prava da promijeni državljanstvo.

28. Prema međunarodnim načelima, smatra se da se pitanja državljanstva ubrajaju u unutrašnju (isključivu) nadležnost države. Državljanstvo je pravni odnos javnopravnog karaktera između fizičkog lica i suverene države na osnovu koga to lice ima status državljanina, odnosno pravna veza koja neko lice vezuje za neku državu. Svaka država ima pravo svojim ustavom i zakonima odrediti ko ima pravo na njezino državljanstvo. Država je slobodna da dodijeli svoje državljanstvo kome god hoće i međunarodno pravo je u tome ne ograničava. Dakle, svaka država, kada određuje da li je jedno lice njen državljanin, to vrši na osnovu svojih propisa o državljanstvu i obratno, na osnovu svojih pravnih pravila o državljanstvu ona ne može određivati vezu sa državljanstvom između jednog fizičkog lica i strane države. Iako u međunarodnom pravu nije prihvaćena doktrina o tzv. neraskidivoj privrženosti, koja bi državu sprečavala da neko lice otpusti iz svoga državljanstva suprotno njegovoj volji, u pravilu, izuzetno se dopušta državama da nekoga svog građanina liše državljanstva protiv njegove volje.

29. Kada su u pitanju stjecanje i prestanak državljanstva, u tom pogledu u unutrašnjem pravu ne postoji državna jednoobrazna praksa. Ipak se mogu razabrati, između ostalog, neka osnovna načela: 1) da je diskreciono pravo svake države da odredi ko ima pravo na njezino državljanstvo; 2) da država može predviđati svojim zakonima različite uvjete za primanje u svoje državljanstvo i 3) da država ne može otpustiti iz svog državljanstva neko lice suprotno njegovoj volji. Neke države koje imaju brojno iseljništvo ili svoje etničke pripadnike u susjednim državama svojim zakonima namjerno dopuštaju stjecanje vlastitog državljanstva bez obaveze otpusta iz prijašnjeg državljanstva. Dalje, u sklopu uređenja odnosa država sljednica nastalih raspadom države prethodnice, ponegdje se dvojno državljanstvo nekih lica dopušta kao političko rješenje drugih problema.

30. Ustavni sud, također, ima u vidu da su Evropskom konvencijom o državljanstvu (Odluka o ratifikaciji navedene konvencije u BiH stupila je na snagu 10. marta 2008. godine) ustanovljeni principi i pravila koji se odnose na državljanstvo fizičkih lica i pravila koja reguliraju vojnu obavezu u slučajevima višestrukog državljanstva sa kojima će unutrašnje pravo država ugovornica morati biti usklađeno. Navedena konvencija je potvrdila međunarodno pravilo da je ekskluzivno pravo države da prema svom vlastitom pravu odredi ko su njeni državljani. U članu 7. stav 1. tačka a) navedene konvencije je regulirano da država ugovornica ne smije predvidjeti svojim unutrašnjim pravom gubitak njenog državljanstva *ex lege* osim u slučaju dobrovoljnog stjecanja drugog državljanstva. S druge strane, članom 16. navedene konvencije propisano je da država ugovornica ne treba utvrđivati da je odricanje ili gubitak drugog državljanstva uvjet za stjecanje ili zadržavanje njenog državljanstva u slučaju kada takvo zadržavanje ili gubitak nisu mogući, ili se ne mogu razumno zahtijevati.

31. Međutim, Ustavni sud će ispitati usklađenost osporenih odredaba Zakona o državljanstvu prvenstveno u odnosu na relevantne odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, imajući

u vidu svoje ustavne nadležnosti, posebno apostrofirajući prvu rečenicu iz člana VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine koja glasi: „Ustavni sud će podržati ovaj Ustav.“

32. Prvom rečenicom člana I/7.b) Ustava Bosne i Hercegovine propisano je da nijednom licu neće biti arbitrarno uskraćeno državljanstvo Bosne i Hercegovine. Drugom rečenicom člana I/7.b) Ustava Bosne i Hercegovine propisani su osnovi prema kojim je zabranjeno da se bilo koje lice liši državljanstva Bosne i Hercegovine (spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, rođenje) s tim što Ustavni sud primjećuje da spisak spomenutih osnova nije zaključen s obzirom na to da se navedena rečenica iz Ustava Bosne i Hercegovine završava formulacijom „ili bilo koji drugi status“. Prvom rečenicom člana I/7.d) Ustava Bosne i Hercegovine propisano je da državljani Bosne i Hercegovine mogu imati državljanstvo druge države pod uvjetom da postoji bilateralni ugovor između Bosne i Hercegovine i te države. Drugom rečenicom člana I/7.d) Ustava Bosne i Hercegovine propisano je da lica sa dvojnim državljanstvom mogu glasati u Bosni i Hercegovini samo ako je Bosna i Hercegovina država njihovog prebivališta.

33. Ustavni sud podsjeća na činjenicu da postoji veliki broj državljana Bosne i Hercegovine koji imaju i državljanstvo druge države čak nezavisno od činjenice da li je zaključen bilateralni sporazum o državljanstvu. Nesporno je da su državljanstvo druge države državljani Bosne i Hercegovine stekli, jer im je to omogućavalo zakonodavstvo druge države, što je u skladu sa

međunarodnim principima o državljanstvu da se na osnovu vlastitih pravila ne može određivati veza određenog lica sa drugom državom.

34. Ustavni sud naglašava da će se osporenim zakonskim odredbama (kada počne njihova primjena 1. januara 2013. godine) državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države postaviti uvjet da se odreknu drugog državljanstva ukoliko žele da sačuvaju i državljanstvo Bosne i Hercegovine. Navedeni uvjet se neće postavljati jedino ako je između Bosne i Hercegovine i druge države zaključen bilateralni ugovor o dvojnem državljanstvu.

35. Vodeći se ustavnim principom prema kojem će „podržati ovaj Ustav“, Ustavni sud smatra da je nesporno da je interes Bosne i Hercegovine da zadrži vezu sa svojim građanima kojima je ona država tzv. matičnog ili izvornog državljanstva. Prema mišljenju Ustavnog suda, osporene zakonske odredbe su u koliziji sa navedenim interesom Bosne i Hercegovine. Ustavni sud naglašava da Ustav Bosne i Hercegovine nigdje ne propisuje da će se državljani Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države morati odreći državljanstva druge države ako žele da zadrže (i) državljanstvo Bosne i Hercegovine. Tačno je da Ustav Bosne i Hercegovine propisuje da državljani Bosne i Hercegovine mogu imati državljanstvo druge države pod uvjetom da postoji bilateralni ugovor između Bosne i Hercegovine i te zemlje. Međutim, Ustav Bosne i Hercegovine, tačnije član I/7.d), nigdje ne propisuje da će se državljani Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države morati odreći državljanstva druge države ukoliko nije zaključen bilateralni ugovor između te države i Bosne i Hercegovine ako žele da zadrže i državljanstvo Bosne i Hercegovine. Osporene zakonske odredbe upravo to propisuju, a tako se - vezivanjem za postojanje bilateralnog ugovora (ukoliko žele da zadrže državljanstvo Bosne i Hercegovine) - državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države postavlja uvjet na koji oni ne mogu utjecati (naprimjer, ukoliko zakonodavstvo određene države ne dozvoljava zaključenje bilateralnog ugovora o dvojnem državljanstvu, ili ne postoje namjera i aktivnost u organima Bosne i Hercegovine nadležnim za zaključivanje bilateralnog ugovora). Kao što je naznačeno u prethodnom dijelu obrazloženja, državljani Bosne i Hercegovine su državljanstvo druge države stekli na osnovu propisa te države i

„nezavisno od toga da li je Bosna i Hercegovina sa tom državom zaključila bilateralni ugovor“ (najočitiji primjer je Republika Hrvatska).

36. Ustavni sud naglašava da je Ustav Bosne i Hercegovine donesen u specifičnim historijskim okolnostima. Donošenje Ustava Bosne i Hercegovine (koji je jedan od aneksa - dodataka - međunarodnog Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini) podudara se sa krajem ratnih djelovanja u Bosni i Hercegovini. Rat u Bosni i Hercegovini je bio osnovni uzrok odlaska u izbjeglištvo velikog broja državljana BiH u druge zemlje (prema podacima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, broj izbjeglica koje trenutno žive van Bosne i Hercegovine jednak je trećini njenog predratnog stanovništva). Dakle, nesporno je da je Bosna i Hercegovina država čiji veliki broj predratnog stanovništva živi u drugim zemljama u koje su došli (najvećim dijelom) kao ratne izbjeglice. Činjenica je da su izbjeglice iz Bosne i Hercegovine tražile da dobiju državljanstvo države u koju su došle prvenstveno zbog toga da bi riješile probleme lične i egzistencijalne prirode. Nesporno je da bi primjena osporenih zakonskih odredaba izuzetno otežala povratak ove kategorije izbjeglica u Bosnu i Hercegovinu, jer bi im se oduzelo bh. državljanstvo i time bi u matičnoj zemlji postali strani državljani. Ustavni sud, kao institucija koja će „podržati ovaj Ustav“, apsolutno je siguran da volja ustavotvorca nije bila da izbjeglicama oteža povratak u njihovu domovinu. Stoga, Ustavni sud smatra da se član I/7. Ustava Bosne i Hercegovine mora tumačiti zajedno sa članom II/5. Ustava Bosne i Hercegovine kojim je propisano da sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate u svoje domove u skladu s garancijama prava iz Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, koji, između ostalog, radi sigurnog i dobrovoljnog povratka izbjeglih ili prognanih lica, obavezuje strane potpisnice ovog sporazuma na ukidanje zakona i administrativne prakse sa diskriminirajućim namjerama i efektima (član 1. 3.a Aneksa 7).

37. Ustavni sud smatra da volja ustavotvorca nije bila da državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države, a koji žive u Bosni i Hercegovini ili širom svijeta uvjetuje zadržavanje državljanstva Bosne i Hercegovine odricanjem od državljanstva druge države, ili postojanjem bilateralnog ugovora između Bosne i Hercegovine i te države. Kao što je već rečeno, nesporan je interes Bosne i Hercegovine da zadrži određenu vezu sa licima kojima je Bosna i Hercegovina država tzv. matičnog ili izvornog državljanstva. Prema tome, Ustavni sud ne vidi niti jedan razlog da se državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo druge države osporenim zakonskim odredbama nameću uvjeti za zadržavanje državljanstva Bosne i Hercegovine (u vidu odricanja od državljanstva druge države, ili postojanja bilateralnog ugovora) s obzirom na to da takvi uvjeti ne izražavaju volju ustavotvorca, niti ih propisuju relevantne odredbe Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud napominje da Ustav Bosne i Hercegovine ne osporava pravo nadležnim organima Bosne i Hercegovine (iz člana I/7. Ustava Bosne i Hercegovine) da reguliraju (propisuju) uvjete u vezi sa državljanstvom, uključujući i oduzimanje ili gubljenje državljanstva Bosne i Hercegovine. Međutim, u konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da uvjeti propisani osporenim zakonskim odredbama za zadržavanje državljanstva Bosne i Hercegovine (odricanje od državljanstva druge države, ili postojanje bilateralnog ugovora) nisu u skladu sa relevantnim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine zbog razloga navedenih u obrazloženju ove odluke.

38. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da član 17. i član 39. stav 1. Zakona o državljanstvu nisu u skladu sa odredbama člana I/7.b) i d) Ustava Bosne i Hercegovine.

39. S obzirom na to da je u samom osporenom zakonu odgođena primjena navedenih neustavnih odredaba, Ustavni sud je odlučio da ih neće ukidati, već će ostaviti primjeren rok, u smislu člana 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda, u kojem je zakonodavac dužan otkloniti utvrđenu neustavnost.

Ostali navodi iz zahtjeva

40. U svjetlu zaključka Ustavnog suda o nesaglasnosti odredaba člana 17. i člana 39. stav 1. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine sa odredbama člana I/7.b) i d) Ustava Bosne i

Hercegovine, Ustavni sud smatra da nije potrebno ispitivati navode podnosioca zahtjeva o tome da osporene odredbe Zakona o državljanstvu nisu u saglasnosti sa članom II/4. u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije u vezi sa članom 8. Evropske konvencije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

VII. Zaključak

41. Odredbe člana 17. i člana 39. stav 1. Zakona o državljanstvu nisu u skladu sa članom I/7.b) i d) Ustava Bosne i Hercegovine, jer tim ustavnim odredbama nije utvrđeno da će državljani Bosne i Hercegovine biti lišeni tog državljanstva ukoliko imaju i državljanstvo druge države kojeg se nisu odrekli do datuma određenog osporenim zakonom, odnosno ukoliko sa tom državom dvojnog državljanstva Bosna i Hercegovina nije zaključila bilateralni sporazum o državljanstvu.

42. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 63. stav 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

43. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

BOSNA I HERCEGOVINA

REPUBLIKA SRPSKA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE

Broj: **11 0 U 002048 10 Uvp**

Banja Luka, 16.2.2011. g.

Vrhovni sud Republike Srpske, u vijeću sastavljenom od sudija Smiljane Mrse kao predsjednika vijeća, te Zlatka Kulenovića i Stake Gojković kao članova vijeća, uz sudjelovanje zapisničara M.N, u upravnom sporu po tužbi D. B. iz B. L., ... br. ... (u daljem tekstu: tužilac), protiv rješenja tuženog Ministarstva ... RS, 10.2.2- 204-4/09 od 10.9.2009. g., u predmetu sticanja državljanstva BiH i RS, odlučujući o zahtjevu tužioca za za vanredno preispitivanje presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 U 002048 09 U od 10.2.2010. g., u sjednici vijeća održanoj dana 16.2.2011. g., donio je

P R E S U D U

Zahtjev se usvaja, presuda Okružnog suda u Banjoj Luci broj 11 0 U 002048 09 U od 10.2.2010. g. se preinačava tako da se tužba uvažava i osporeni akt poništava.

O b r a z l o z e n j e

Pobijanom presudom je kao neosnovana odbijena tužba protiv osporenog akta, bliže označenoga u uvodu ove presude, kojim je odbijen zahtjev tužioca za utvrđivanje prava na državljanstvo BiH i RS po osnovu ugovora o dvojnomo državljanstvu, uz obrazloženje toga akta: da je u periodu od septembra 2005. g. do novembra 2008. g., na osnovu odredbe člana 21. stav 2. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu ("Službeni glasnik RS", broj 36/08, u daljem tekstu: „Zakon o kretanju ...") tužilac kao stranac imao prijavljen bezvezni boravak u Banja Luci ulica [...] br. [...]; da na dan podnošenja zahtjeva (29.12.2008. g.) nije imao prijavljen i odobren boravak na teritoriji BiH i RS, pa da ne ispunjava uslov prijavljenog trogodišnjeg boravka u smislu odredbe člana 1. stav 2. tačka 2. Ugovora o dvojnomo državljanstvu BiH i SRJ („Službeni glasnik BiH", - Međunarodni ugovori, broj 4/03, u daljem tekstu: Ugovor) za traženo utvrđenje prava, uz uputu da se obrati Službi za ..., Terenski centar B. L. radi „regulisanja boravka u BiH i RS, a potom po proteku tri g. odobrenog i neprekidnog boravka podnese novi zahtjev za sticanje državljanstva BiH i RS".

Razlozima obrazloženja pobijane presude, nižestepeni sud je kao valjane prihvatio Činjenice i pravne zaključke tuženog organa, uz stanovište da se ostvareni boravak ne mo.ze sabirati i da se ne radi o kontinuiranom trogodišnjem boravku.

Blagovremenim zahtjevom za vanredno preispitivanje te presude (u daljem tekstu: zahtjev) od 06.4.2010. g., tužilac osporava njenu zakonitost iz razloga povrede zakona propisanog odredbom člana 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima („Službeni glasnik RS", broj 109/05; u daljem tekstu: ZUS). Predlaže da se zahtjev uvaži i „druga strana obave.ze na poštovanje Ugovora."

Uz dostavljene spise predmeta upravnog postupka, tužionik je dao odgovor na zahtjev, kojim ostaje kod razloga obrazloženja osporenog akta, ustrajavajući na stanovištu da u smislu odredbe člana 1. stav 2. tačka 2. Ugovora, propisani trogodišnji boravak, kao uslov za sticanje državljanstva BiH mora biti neprekinut, a da je tužilac imao prijavljeni boravak prema bezviznom režimu, koji je propisan odredbom člana

21. Zakona o kretanju ... Predlaže da se zahtjev odbije kao neosnovan.

Razmotrivši zahtjev, pobijanu presudu, odgovor tuženog te ostale priloge u spisima predmeta, na osnovu odredbe člana 39. ZUS, ovaj sud je odlučio kao u izreci ove presude iz slijedećih razloga:

Pravno shvatanje iznijeto u pobijanoj presudi i osporenom aktu da trogodišnji prijavljeni boravak, propisan odredbom člana 1. stav 2. tačka 2. Ugovora, mora biti kontinuiran, nije pravilan.

Na prvom mjestu, nije osnovano pozivanje tuženog organa na odredbe Zakona o državljanstvu BiH i Zakona o državljanstvu Republike Srpske u pogledu duzine trajanja boravka kao stalnog boravka, jer oba zakona predviđaju način sticanja državljanstva BiH i RS i putem međunarodnog ugovora, bez ikakvih blizih odredbaba. Prema tome, u ovoj pravnoj stvari, ispunjenje uslova za sticanje dvojnog državljanstva se cijeni isključivo prema sadržaju odredaba Ugovora. A odredbom člana 1. stav 2. tačka 2. Ugovora je u relevantnom dijelu propisano da je uslov za sticanje državljanstva jedne države ugovornice (u ovom slučaju državljanstvo BiH i RS) i: "... prijavljen boravak najmanje tri g. na teritoriji države ugovornice čije državljanstvo stiče..."

Pravilno je utvrđenje iz upravnog postupka da je u periodu od 2005. g., pa do novembra 2008. g., tužilac imao prijavljen i odobren boravak saglasno odredbi člana 21. Zakona o kretanju ..., te da je zbrajanjem duzine tih boravaka, tužilac ostvario tri g. boravka. Nadalje, jeste riječ o bezviznom režimu prijave i odobrenja boravka, a tužilac jeste stranac, državljanin RS, koji je oslobođen pribavljanja vize za ulazak na teritoriju BiH. Međutim, odredba člana 1. stav 2. tačka 2. Ugovora ne sadrži izričitu odredbu da prijavljeni boravak mora biti neprekidni.

Opšti pravni akt, bez obzira da li je riječ o međunarodnom ugovoru, zakonu, propisu ili drugom aktu, se tumači prema cilju i svrsi koja se njime postiže. Po ocjeni ovog suda, svrha predmetnog Ugovora je sticanje dvojnog državljanstva građana BiH i (sada) RS, pod posebnim uslovima, koji su po svojoj pravnoj prirodi lakši u poređenju sa nacionalnim zakonima o državljanstvu. Jasno je da se taj olakšani način sticanja državljanstva odnosi samo na državljane država ugovornica, a ne i na državljane trećih zemalja. Otuda, ovaj sud nalazi da su države BiH i RS (a u vrijeme zaključenja Ugovora - SRJ), radi omogućavanja svojim državljanima da olakšano steknu državljanstvo druge države ugovornice, ciljano definisale sadržaj odredbe člana 1. stav 2. tačka 2. Ugovora tako da nisu ugovorile kontinuitet trogodišnjeg prijavljenog boravka. Time je postignuta sustina tog uslova, a to je legitimitet boravka stranca u državi - davaocu državljanstva, saglasno nacionalnom zakonu koji uređuje pravnu oblast kretanja i boravka stranaca.

Odredbom člana 51. stav 1. Zakona o kretanju je propisano da se boravkom stranca smatraju: vizni, bezvizni, privremeni te stalni boravak. Prema odredbi stava 2. tog člana, bezvizni boravak je pravo na boravak u BiH stranca koji dolazi iz zemlje bezviznog režima u vremenu iz člana 21. stav 2. istog zakona, a prema odredbi stava 4. istog člana, privremeni boravak je pravo boravka stranca u BiH u vremenu od jedne g., ako nije drugačije određeno odobrenjem boravka. Odobrenje privremenog boravka se izdaje na vremenski period od najviše jedne g. (član 52. stav 4. Zakona o kretanju ...), a produžonje se može odobriti, ali samo po istom osnovu po kojem je odobren privremeni boravak čije se produžonje traži (stav 6. istog člana).

Bezvizni i privremeni boravak, dakle, nisu apsolutne prirode, u smislu da će se strancu bezuslovno odobriti neki od njih. I jedan i drugi su podložni ocjeni nadležnih vlasti u pogledu toga da li su ispunjeni uslovi za odobravanje jedne ili druge vrste boravka. Nema nikakvog automatizma, jer država uvijek može uskratiti ulaz ili boravak na svojoj teritoriji, ukoliko su ispunjeni uslovi za to uskraćivanje. Nijedan od njih se ne odobrava na neprekidno vrijeme propisano odredbom člana 1. stav 2. tačka

2. Ugovora, pri čemu se bezvizni boravak odobrava najduže u trajanju propisanim odredbom člana 21. Zakona o kretanju ... Dakle, neizvjesno je da li će boravak biti odobren, a u pogledu privremenog boravka - naročito u kojem trajanju, pogotovo ukoliko se radi o zahtjevu za produžavanje privremenog boravka. Prema tome, kada je riječ o privremenom boravku, realna je mogućnost da strancu ta vrsta boravka ne bude odobrena tri g. za redom, svaki put po godinu dana, bez prekida između perioda odobrenja. Time i privremeni boravak može biti takodje neizvjestan osnov za ispunjenje uslova sticanja dvojnog državljanstva. Otuda je potvrđeno pravno stanovište da je isključivo privremeni boravak pravni osnov ispunjenja uslova iz člana 1. stav 2. Ugovora i suprotno je sadržaju i smislu te Ugovora.

Kod takvog stanja stvari, pobijanom presudom je ostvaren razlog povrede zakona iz člana 35. stav 2. ZUS. Otuda se na osnovu odredaba člana 40. stav 1. i 2. istog zakona, zahtjev usvaja i pobijana presuda preinačava tako što se tužba uvažava i osporeni akt poništava, jer je njime ostvaren razlog poništenja propisan odredbom člana 10. tačka 2. ZUS. U izvršenju ove presude, tuženi je dužan donijeti novi akt bez odlaganja, a najkasnije u roku od 30 dana od dana primitka ove presude, uz poštovanje pravnog shvatanja ovog suda.

Zapisničar M.N

Predsjednik vijeća Smiljana Mrsa

ZAKON O DRŽAVLJANSTVU BOSNE I HERCEGOVINE

- Prečišćen tekst-

(Službeni glasnik Bosne i Hercegovine: broj: 4/97,13/97,41/02,6/03, 14/03, 76/09)

i

Službeni glasnik BiH broj: 87/13 od 11.11.2013.g.

I POGLAVLJE

Opšte odredbe

Član 1.

Ovim zakonom se uređuju uslovi za sticanje i prestanak državljanstva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: državljanstvo BiH) u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

Zakoni o državljanstvu koje donose entiteti moraju biti u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine i ovim Zakonom.

Član 2.

Svi državljani Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (u daljem tekstu: entiteti) su samim tim i državljani BiH.

Promjena državljanstva jednog entiteta u državljanstvo drugog entiteta nema uticaja na državljanstvo BiH.

Član 3.

Svi državljani BiH uživaju ista ljudska prava i osnovne slobode kao što je to određeno Ustavom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustav) i uživaće zaštitu ovih prava na čitavoj teritoriji Bosne i Hercegovine, pod istim uslovima i bez obzira na njihovo entitetsko državljanstvo.

Član 4.

Državljanji BiH mogu imati državljanstvo druge države, pod uslovom da postoji bilateralni sporazum između BiH i te države kojim se to pitanje uređuje, a koji je odobrila Parlamentarna skupština u skladu sa članom IV 4. d) Ustava.

II POGLAVLJE

Sticanje državljanstva BiH

Opšti principi

Član 5.

Državljanstvo BiH u skladu sa odredbama ovog Zakona stiče se:

1. porijeklom;
2. rođenjem na teritoriji BiH;
3. usvajanjem;
4. putem naturalizacije;
5. putem međunarodnog sporazuma.

Sticanje državljanstva porijeklom

Član 6.

Dijete rođeno nakon stupanja na snagu Ustava stiče državljanstvo BiH porijeklom:

1. čija su oba roditelja bili državljani BiH u vrijeme rođenja djeteta, bez obzira na mjesto njegovog rođenja;

2. čiji je jedan roditelj bio državljanin BiH u vrijeme rođenja djeteta i dijete je rođeno na teritoriji BiH;
3. čiji je jedan roditelj bio državljanin BiH u vrijeme djetetovog rođenja, a dijete je rođeno u inostranstvu, ako bi ono inače bilo bez državljanstva;
4. Ako je rođeno u inostranstvu, a čiji je jedan roditelj bio državljanin BiH u vrijeme djetetovog rođenja, pod uslovom da do vremena kada navršši 23 godine podnese prijavu za evidentiranje državljanstva BiH nadležnom organu.

Sticanje državljanstva rođenjem na teritoriji BiH

Član 7.

Državljanstvo BiH biće dodijeljeno djetetu koje je rođeno ili nađeno na teritoriji BiH nakon stupanja na snagu Ustava i čija su oba roditelja nepoznata ili nepoznatog državljanstva ili bez državljanstva, ili ako je dijete bez državljanstva.

Usvojena djeca

Član 8.

Dijete mlađe od 18 godina koje je u potpunosti usvojio državljanin BiH nakon stupanja na snagu Ustava stiče državljanstvo BiH.

Sticanje državljanstva naturalizacijom

Član 9.

Stranac koji je podnio zahtjev za sticanje državljanstva BiH može steći državljanstvo naturalizacijom ako ispunjava sljedeće uslove:

1. da je napunio 18 godina starosti;
2. da ima odobren stalni boravak na teritoriji BiH najmanje tri godine prije podnošenja zahtjeva.
3. da dovoljno poznaje pismo i jezik jednog od konstitutivnih naroda BiH.
4. da mu nije izrečena mjera bezbjednosti protjerivanja stranaca iz zemlje ili zaštitna mjera udaljivanja stranaca sa teritorije BiH od strane organa čiji je legalitet uspostavljen Ustavom i da je ova odluka još uvijek na snazi;
5. da nije osuđivan na izdržavanje kazne za krivična djela sa predomišljajem na duže od tri godine u periodu od 8 godina od podnošenja zahtjeva;
6. da se odreknu ili na neki drugi način izgube svoje ranije državljanstvo prije sticanja BiH državljanstva, osim ako bilateralni sporazum iz člana 14. ne predviđa drugačije. Odricanje ili gubitak ranijeg državljanstva se neće zahtijevati ako ovo nije dozvoljeno ili se ne može razumno zahtijevati.
7. da se protiv njega ne vodi krivični postupak, osim ako se dokaz o ispunjavanju ovog uslova ne može razumno zahtijevati;

8. da ne predstavlja prijetnje po bezbjednost BiH;
9. da ima obezbijeđen stalni izvor prihoda u iznosu koji omogućava egzistenciju ili da je u stanju da obezbijedi pouzdan dokaz o finansijskim izvorima za sopstveno izdržavanje;
10. da je izmirio sve poreske ili druge finansijske obaveze;
11. da potpiše izjavu da prihvata pravni sistem i ustavni poredak BiH i
12. da ima važeću garanciju o sticanju državljanstva BiH.

Naturalizacija se neće odobriti, čak ako podnosilac zahtjeva ispunjava opšte uslove za naturalizaciju, ukoliko postoje osnovani razlozi za sumnju da bi se odobrenjem naturalizacije toj osobi ugrozila bezbjednost BiH i javni red i mir, ili ukoliko naturalizacija nije u skladu sa interesima BiH iz nekog drugog razloga utvrđenog na osnovu cjelokupne procjene stanja podnosioca zahtjeva.

Sticanje državljanstva olakšanom naturalizacijom

Član 10.

Bračni drug državljanina BiH - stranac, može steći državljanstvo BiH pod slijedećim uslovima:

1. da je brak trajao najmanje pet godina prije podnošenja zahtjeva i da još uvijek traje u momentu podnošenja zahtjeva;
2. da se odrekne ili na neki drugi način izgubi svoje ranije državljanstvo prije sticanja BiH državljanstva, osim ako to nije drugačije riješeno bilateralnim sporazumom iz člana 14. Odustajanje ili prestanak ranijeg državljanstva se ne zahtijeva ako to nije dopušteno ili se ne može razumno zahtijevati;
3. da ima odobren stalni boravak na teritoriji BiH.
4. da ne predstavlja prijetnje po bezbjednost BiH.

Član 11.

1. Dijete mlađe od 18 godina čiji je jedan roditelj stekao državljanstvo Bosne i Hercegovine ima pravo da dobije državljanstvo BiH naturalizacijom ako ono ima odobren privremeni ili stalni boravak na teritoriji BiH.

2. Roditelj koji ima državljanstvo BiH može tražiti sticanje državljanstva BiH u ime maloljetnog djeteta u skladu sa stavom 1. ovog člana. Ako je dijete starije od 14 godina, zahtijeva se njegov pristanak.

Član 11a.

1. Lice bez državljanstva i lice koje ima status izbjeglice može steći državljanstvo BiH, bez ispunjavanja uslova iz člana 9. stav 1. tač. 2., 3., 6., 9. i 10. samo ako u statusu lica bez državljanstva

ili izbjeglice ima neprekidan boravak na teritoriji BiH u trajanju od pet godina prije podnošenja zahtjeva.

2. Malodobno dijete lica koje je steklo državljanstvo BiH na osnovu stava 1. ovog člana, ima pravo da dobije državljanstvo BiH, bez ispunjavanja uslova iz člana 9. stav 1. tač. 1., 2., 3., 6., 9. i 10., ako ima status izbjeglice ili odobren privremeni boravak na teritoriji BiH, bez obzira na dužinu borvka.

3. Ako je dijete starije od 14 godina, zahtijeva se njegov pristanak.

Član 12.

Slijedeća lica imaju pravo da dobiju državljanstvo BiH na osnovu zahtjeva bez ispunjavanja uslova iz člana 9. st. 2 i 6.

1. emigranti koji su se vratili u Bosnu i Hercegovinu,

2. prva i druga generacija potomaka lica navedenih u stavu 1. koje su se vratile u Bosnu i Hercegovinu.

Bračni drug lica navedenog u stavu 1. ovog člana, ima pravo na sticanje državljanstva BiH na osnovu molbe bez ispunjavanja zahtjeva iz člana 9. stav 2. ukoliko ispuni uslove člana 10. st. 1. i 2.

Član 12a.

Lice kojem je državljanstvo BiH, radi sticanja ili zadržavanja državljanstva druge države, prestalo odricanjem ili otpustom, može podnijeti zahtjev za ponovno sticanje državljanstva BiH, ako ispunjava uslove iz člana 9., osim uslova iz stava 1. tač. 1. i 2., samo ako ima odobren privremeni boravak najmanje posljednju godinu na teritoriji BiH ili odobren stalni boravak.

Član 13.

Ako se u pojedinačnim slučajevima naturalizacija lica smatra od naročite koristi za Bosnu i Hercegovinu, lice može steći državljanstvo bez ispunjavanja zahtjeva iz člana 9. st. 1., 2. i 6.

Član 14.

U svim slučajevima gdje ovaj zakon propisuje gubitak ranijeg državljanstva osobama koje stiču BiH državljanstvo, takvim osobama će biti dozvoljeno da i dalje zadrže državljanstvo ranije države gdje god je to omogućeno bilateralnim sporazumom između BiH i te države koji je odobrila Parlamentarna skupština u skladu sa članom IV 4. d) Ustava Bosne i Hercegovine.

III - POGLAVLJE

Prestanak BiH državljanstva

Član 15.

Državljanstvo se ne može izgubiti ako bi osoba koja je u pitanju time ostala bez državljanstva (apatrid), osim u slučaju utvrđenim članom 23. stav 1.

Član 16.

Državljanstvo Bosne i Hercegovine prestaje:

- a) odricanjem,
- b) otpustom,
- c) oduzimanjem,
- d) međunarodnim sporazumom.

Odricanje

Čl. 17. i 18. su brisani

Član 19.

1. Građanin koji je napunio 18 godina, koji živi u inostranstvu i ima državljanstvo druge države, ili mu je zagantovano sticanje državljanstva druge države, ima pravo da se odrekne BiH državljanstva.

2. Djetetu koje živi u inostranstvu i ima državljanstvo druge države ili mu je isto zagantovano prestaje državljanstvo BiH odricanjem na zahtjev oba roditelja kojima je državljanstvo BiH prestalo odricanjem, ili na zahtjev jednog roditelja kojem je državljanstvo prestalo odricanjem uz saglasnost drugog roditelja koji je državljanin BiH, ili na zahtjev jednog roditelja kojem je državljanstvo BiH prestalo odricanjem, ako je drugi roditelj mrtav ili je izgubio roditeljsko pravo ili je stranac ili osoba bez državljanstva ili na zahtjev usvojioca ako mu je prestalo državljanstvo BiH odricanjem i odnos između usvojioca i usvojenog djeteta je odnos potpunog usvojenja. Ako je dijete starije od 14 godina, zahtijeva se njegov pristanak.

3. U slučajevima iz st. 1. i 2. ovog člana, državljanstvo BiH prestaje licu kada nadležni organ utvrdi da su ispunjeni potrebni uslovi iz st. 1. i 2. ovog člana i stranci uruči rješenje o prestanku državljanstva BiH, ili kad joj ga nadležno diplomatsko-konzularno predstavništvo BiH u inostranstvu uputi poštom.

Član 20.

Odluka o odricanju može biti poništena na zahtjev lica koje nije steklo državljanstvo države koja mu je izdala garanciju.

Otpust

Član 21.

Otpust iz BiH državljanstva može biti odobren na osnovu zahtjeva lica koje živi na teritoriji BiH, koje ispunjava slijedeće uslove:

1. da ima 18 godina;
2. da se protiv njega ne vodi krivični postupak zbog učinjenog krivičnog djela koje se goni po službenoj dužnosti, ili ako je osuđen na kaznu zatvora u BiH, da tu kaznu izdržava;
3. da je izmirio sve nužne doprinose, poreze ili druge zakonske obaveze plaćanja utvrđene pravnosnažnim odlukama nadležnih organa;
4. da je stekao ili mu je garantovano državljanstvo druge države;
5. da je ispunio svoje vojne obaveze.

Član 22.

Djetetu mlađem od 18 godina koje je steklo, ili kojem je zagantovano sticanje državljanstva druge države, i koje još uvijek živi na teritoriji BiH, prestaje državljanstvo BiH otpustom na zahtjev:

1. oba roditelja čije je državljanstvo BiH prestalo otpustom;
2. jednog roditelja čije je državljanstvo BiH izgubljeno otpustom, ako drugi roditelj nije živ, ili su mu oduzeta roditeljska prava, ili je stranac ili osoba bez državljanstva;
3. jednog roditelja, koji izvršava roditeljske dužnosti i čije BiH državljanstvo je izgubljeno otpustom a drugi roditelj, koji je državljanin BiH, se slaže;
4. usvojitelja ako mu je državljanstvo BiH prestalo otpustom, a odnos između usvojitelja i usvojenog djeteta predstavlja odnos potpunog usvojenja.

Ako je dijete starije od 14 godina, u st. 1., 2. i 3. zahtijeva se njegov pristanak.

Oduzimanje

Član 23.

Državljanstvo BiH može biti oduzeto u sljedećim slučajevima:

1. ako je državljanstvo Bosne i Hercegovine stečeno pomoću prevare, lažnih informacija ili skrivanjem bilo koje relevantne činjenice koja se može odnositi na podnosioca zahtjeva,
2. kada državljanin BiH vrši dobrovoljnu službu u stranim vojnim snagama uprkos pravne zabrane takve službe,
3. kada je državljanstvo BiH stečeno nakon stupanja na snagu ovog zakona, bez ispunjenja uslova iz čl. 9. i 10.
4. kada je državljanin osuđen u ili van područja Bosne i Hercegovine pravosnažnom presudom, radi preduzimanja radnji kojima se narušavaju ustavni poredak i sigurnost BiH, ili kada je osuđen radi članstva u organizaciji koja preduzima takve radnje, pod uslovom da takve radnje ozbiljno štete vitalnim interesima BiH.

5. kada je državljanin osuđen u ili van područja Bosne i Hercegovine pravosnažnom presudom za krivično djelo koje uključuje krijumčarenje vatrenog oružja, eksploziva, radioaktivnog materijala ili narkotičkih sredstava i psihogenih supstanci; ili ilegalni prevoz i trgovinu materijalima i opremom za proizvodnju oružja ili drugih sredstava masovnog uništenja; ili ilegalni ulazak u BiH, ostanak ili izlasak iz BiH pojedinaca ili grupa; ili organizuje ili učestvuje u trgovini ljudima, pod uslovom da takve radnje ozbiljno štete vitalnim interesima BiH.

6. kada je državljanin osuđen u ili van područja Bosne i Hercegovine pravosnažnom presudom za krivično djelo koje proizilazi iz aktivnosti koje se razlikuju od onih iz tač. 4. i 5. ovog člana, a koje ozbiljno štete vitalnim interesima BiH.

Datum prestanka

Član 24.

Državljanstvo BiH prestaje otpustom, odricanjem ili oduzimanjem, danom dostavljanja rješenja o prestanku državljanstva BiH licu na koje se isto odnosi.

Ako mjesto prebivanja tog lica nije poznato, ili ne može biti potvrđeno, BiH državljanstvo prestaje danom objavljivanja rješenja u Službenom glasniku BiH.

IV - POGLAVLJE

Odnosi između državljanstva BiH i državljanstva entiteta

Član 25.

Za lica koja imaju BiH državljanstvo u skladu sa čl. 6., 7. i 8. smatra se da već imaju državljanstvo jednog od entiteta.

Član 26.

Sve odluke o sticanju i prestanku državljanstva koje donose entiteti ili Bosna i Hercegovina se moraju donijeti u skladu sa čl. 30. i 31. ili sa prelaznim odredbama Poglavlja VII ovog zakona

Član 27.

Lice koje izgubi državljanstvo jednog entiteta, a ne stekne državljanstvo drugog entiteta gubi državljanstvo BiH. Lice koje izgubi državljanstvo BiH istovremeno gubi i državljanstvo entiteta.

Član 28.

1. Dijete koje BiH državljanstvo stiče porijeklom ili potpunim usvojenjem, u skladu sa članom 8., stiče državljanstvo entiteta roditelja ili usvojitelja koji posjeduje BiH državljanstvo.

2. Ako roditelji ili usvojitelji imaju državljanstva različitih entiteta, dijete će:

a. steći državljanstvo entiteta u kojem je rođeno, i

b. ako je rođeno u inostranstvu, dijete će:

i. steći državljanstvo entiteta kako je to dogovoreno među roditeljima, ili

ii. ako dogovor nije postignut, dijete će steći:

- u slučaju sticanja porijeklom, državljanstvo entiteta roditelja koji je u diplomatsko-konzularnom predstavništvu Bosne i Hercegovine upisao dijete u matičnu knjigu rođenih, ili

- u slučaju sticanja potpunim usvajanjem, državljanstvo entiteta u kojem ima prebivalište u BiH, ili ako mjesto prebivališta ne postoji, državljanstvo entiteta roditelja koji je podnio molbu za upisivanje djeteta.

3. Dijete koje stiče BiH državljanstvo prema članu 7. stiče državljanstvo entiteta u kojem je rođeno ili nađeno.

Član 29.

Nakon promjene mjesta prebivališta sa teritorije jednog entiteta na teritoriju drugog entiteta, državljanstvo entiteta se takođe mijenja ako to osoba želi.

Član 29a.

1. Državljanin BiH koji ima prijavljeno prebivalište u Brčko Distriktu BiH, a koji ima državljanstvo jednog od entiteta, ostaje državljanin tog entiteta, osim ako na svoj zahtjev ne promijeni svoje entitetsko državljanstvo.

2. Državljanin BiH koji ima prijavljeno prebivalište u Brčko Distriktu BiH, a koji nema izjavljeno entitetsko državljanstvo, ima pravo da izabere svoje entitetsko državljanstvo.

3. Lica sa prebivalištem u Brčko Distriktu BiH koja stiču državljanstvo BiH naturalizacijom, biraju svoje entitetsko državljanstvo.

V - POGLAVLJE

Procedura

Član 30.

1. Odluke o sticanju ili prestanku državljanstva BiH donosi Ministarstvo civilnih poslova BiH, osim odluka iz čl. 6., 7., 8., 9., 10., 11., 11a., 12., 12a., 13., 21., 22. i 38.

2. Odluke prema čl. 6., 7., 8., 9., 10., 11., 11a., 12., 12a., 21., 22. i 38. donose kompetentne vlasti entiteta.

3. Odluke prema članu 13. donosi konsenzusom Savjet ministara BiH.

Član 31.

1. Odluke iz člana 30., stav 2., izuzev odluka donesenih u skladu sa članom 6., 7., 8. i 38., moraju se poslati Ministarstvu civilnih poslova BiH u roku od tri sedmice od datuma donošenja odluke.

2. Odluka kompetentne vlasti entiteta stupa na snagu dva mjeseca nakon slanja Ministarstvu za civilne poslove BiH, ukoliko Ministarstvo ne odredi da nisu ispunjeni uslovi iz čl. 9., 10., 11., 11a., 12., 12a., 21. i 22. U tom slučaju nadležni moraju uputiti slučaj kompetentnoj vlasti entiteta radi ponovnog razmatranja. Odluke donesene prema čl. 6., 7. i 8. stupaju na snagu nakon registracije od strane nadležnog organa.

3. Ako nakon ponovnog razmatranja, ostane spor između kompetentnih vlasti entiteta i BiH, onda se slučaj mora uputiti Ustavnom sudu u skladu sa članom VI 3. Ustava BiH na konačnu odluku.

Član 32.

Molba za sticanje, odricanje ili otpust iz državljanstva BiH mora se neposredno podnijeti vlastima navedenim u članu 30., ili ako podnosilac živi u inostranstvu, putem diplomatsko-konzularnog predstavništva BiH.

Član 33.

1. Nadležni organi iz člana 30. st 1. i 2. moraju riješiti molbu u periodu od 60 dana od primanja uredne prijave. Odluke o odbijanju prijave za sticanje ili otpust ili odluke da se oduzme državljanstvo, moraju sadržavati razloge u pisanoj formi.

2. Zainteresovana lica mogu pokrenuti upravni spor protiv odluke iz prethodnog stava.

Član 33a.

Ministarstvo civilnih poslova BiH vodi sljedeće evidencije o državljanstvu BiH:

- a) Evidenciju o sticanju državljanstva BiH:
 - 1. na osnovu međunarodnog sporazuma;
 - 2. lica od naročite koristi za BiH iz člana 13. Zakona;
- 3. lica naturalizovanih između 06. aprila 1992. do 01. januara 2006. godine.

- b) Evidenciju o prestanku državljanstva BiH:
 - 1. odricanjem i
 - 2. oduzimanjem

Nadležni organi entiteta i organi Brčko Distrikta BiH vode evidencije o naturalizaciji i državljanstvu iz svoje nadležnosti.

Evidencije iz ovog člana i evidencije iz člana 33b. sadrže jedinstveni matični broj, ako je određen.

Član 33b.

Ministarstvo civilnih poslova vodi evidencije o predmetima davanja svoje saglasnosti

na rješenja nadležnih entiteskih organa o naturalizaciji stranih državljana i o predmetima naknadnog upisa u matične knjige rođenih lica koja su stekla državljanstvo R BiH u skladu sa Zakonom o državljanstvu Republike Bosne i Hercegovine.

Član 33c.

Ministar civilnih poslova BiH propisuje sadržaj i način vođenja evidencija iz čl. 33a. i 33b.

VI - POGLAVLJE

Dokazivanje BiH državljanstva

Član 34.

Državljanstvo BiH i državljanstvo entiteta dokazuje se uvjerenjem o državljanstvu BiH i uvjerenjem o državljanstvu entiteta ili pasošem Bosne i Hercegovine.

Član 35.

1. Uvjerenje o državljanstvu BiH i državljanstvu entiteta izdaje organ koji vodi matičnu knjigu rođenih, odnosno knjigu državljana.

2. Državljanstvo se upisuje u matičnu knjigu rođenih bez posebne odluke kada se utvrdi da to lice ispunjava uslove sticanja prema čl. 6., 7. i 8.

3. U slučaju da organi vlasti iz stava 1. ovog člana bez osnove odbiju da izdaju uvjerenje o državljanstvu BiH, Resorno ministarstvo entiteta ili Ministarstvo civilnih poslova BiH izdaju uvjerenje o državljanstvu licu o kome je riječ na osnovu dokumentovanih podataka koje posjeduje Ministarstvo civilnih poslova i nadležni organ entiteta ili organ u Brčko Distriktu BiH, u okviru svojih nadležnosti. U slučaju spora između nadležnih organa entiteta i BiH, predmet se upućuje Ustavnom sudu u skladu sa članom VI 3. Ustava BiH.

4. Kada su dokumentovani podaci koji se odnose na državljanstvo nedostupni ili ih državljanji Bosne i Hercegovine ne mogu pribaviti u razumnom vremenskom periodu, nadležni organi pomenuti u prethodnom stavu dozvolice takvim licima da pribave ove podatke na drugi način, uključujući i izjave date od strane tih lica ili za njih.

5. Kompetentni organi u entitetima i organ u Brčko Distriktu BiH će, u pojedinačnim slučajevima, dostaviti Ministarstvu za civilne poslove tražene informacije iz evidencije pomenute u stavu 1.

Član 36.

1. Uvjerenje o državljanstvu se izdaje na obrascu koji sadrži slijedeće elemente:

1. naziv "Bosna i Hercegovina" i naziv entiteta,
2. naziv organa vlasti iz člana 35. koji je izdao ovo uvjerenje,

3. "Uvjerenje o BiH državljanstvu",
4. naznake o pripadajućem državljanstvu entiteta,
5. ime i prezime osobe kojoj je uvjerenje izdato, ime jednog roditelja i njegovo državljanstvo, datum i mjesto rođenja,
6. dokazi na osnovu kojih je uvjerenje izdato,
7. datum i mjesto izdavanja, pečat nadležnog organa i potpis odgovorne osobe.

2. Ministarstvo civilnih poslova BiH određuje oblik obrasca iz prethodnog stava ovog člana.

VII - POGLAVLJE

Prelazne i završne odredbe

Član 37.

Sva lica koja su bila državljani Republike Bosne i Hercegovine neposredno prije stupanja na snagu Ustava, uključujući i sva lica koja su bila državljani R BiH do 6. aprila 1992. godine, su državljani Bosne i Hercegovine, dok će se državljanstvo lica naturalizovanih u periodu od 6. aprila 1992. do 01. januara 2006. godine odrediti u skladu sa čl. 40. i 41.

Član 38.

1. Sva lica koja su državljani BiH u skladu sa ovim zakonom i koja su na dan 6. aprila 1992. godine bila nastanjena na teritoriji koja sada pripada jednom od entiteta se smatraju državljanima tog entiteta, izuzev ako nemaju stalno prebivalište u drugom entitetu, u kojem slučaju se smatraju državljanima toga entiteta.

2. Sva lica koja su državljani BiH u skladu s ovim zakonom i koja žive u inostranstvu na dan kad ovaj zakon stupa na snagu smatraju se državljanima entiteta u kojem su imala prebivalište ili boravište prije 6. aprila 1992. godine, ukoliko se stalno ne nastane u drugom entitetu ili izaberu državljanstvo drugog entiteta.

3. Sva lica koja su bila državljani bivše SFRJ i koja su se u vremenu između 6. aprila 1992. godine i stupanja na snagu ovog zakona stalno nastanila na teritoriji jednog od entiteta i koja na toj teritoriji imaju neprekidno prebivalište ili boravište u trajanju od dvije godine nakon stupanja na snagu ovog zakona, nakon podnošenja zahtjeva dobiće i državljanstvo tog entiteta i Bosne i Hercegovine.

4. Sva lica koja su bila državljani bivše SFRJ i koja u vremenu između dana stupanja na snagu ovog zakona i 31. decembra 2000. godine se stalno nastane na teritoriji jednog od entiteta i koja na toj teritoriji imaju neprekidno prebivalište ili boravište u trajanju od tri godine, nakon podnošenja zahtjeva dobiće državljanstvo tog entiteta i Bosne i Hercegovine.

5. Prebivalište djece, u smislu odredaba čl. 29. i 38. stav 1. Zakona, koja su bila maloljetna i nisu imala prijavljeno prebivalište, utvrđuje se na osnovu prebivališta roditelja i drugim dokazima.

Član 39. je brisan

Član 40.

Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo), dužno je da, u skladu sa ovim Zakonom, sprovede reviziju statusa lica naturalizovanih poslije 06. aprila 1992. godine, a prije 01.01.2006. godine.

Član 41.

1. Ministarstvo razmatra status lica koja su stekla državljanstvo naturalizacijom, a koja prethodno nisu imala dodijeljen jedinstveni matični broj (JMB), ili kojima je na teritoriji Bosne i Hercegovine dodijeljen novi jedinstveni matični broj (JMB) državljana BiH, u periodu poslije 6. aprila 1992. godine, a prije 1. januara 2006. godine. S tim ciljem, Ministarstvo razmatra informacije koje pružaju lica o kojima se radi, kao i informacije prikupljene po službenoj dužnosti

2. Na zahtjev Ministarstva, lica o kojima se radi i nadležni organi u Bosni i Hercegovini, moraju mu dostaviti sve potrebne informacije u roku koji Ministarstvo odredi.

3. Ako se lice o kome se radi ne povinuje zahtjevu za dostavom informacija iz stava 2., Ministarstvo mu može oduzeti državljanstvo.

4. Ako lice time ne ostaje bez državljanstva, Ministarstvo može svojom odlukom oduzeti državljanstvo BiH u slijedećim slučajevima:

- a) ako propisi koji su bili na snazi na području Bosne i Hercegovine u vrijeme naturalizacije nisu bili primijenjeni, ili
- b) ako je državljanstvo BiH bilo stečeno prevarnim ponašanjem, lažnim informacijama ili prikrivanjem bilo koje relevantne činjenice ako se takvo ponašanje može pripisati licu o kojem se radi, ili
- c) u slučaju nepostojanja stvarne veze između Bosne i Hercegovine i državljanina koji uobičajeno ne boravi u Bosni i Hercegovini, ili
- d) u kom bilo slučaju iz člana 23. alineja 2., 3., 4., 5. i 6. ovog zakona.

5. Dokaz da ne postoji stvarna veza iz stava 4. tačke c) ovog člana može biti posebno neprijavlivanje prebivališta uključujući i adresu stanovanja u Bosni i Hercegovini ili nepodnošenje zahtjeva za izdavanje lične karte državljana BiH u skladu sa propisima o prijavljivanju, prebivalištu i boravištu, te o ličnoj karti državljana BiH.

6. Državljanstvo BiH neće se oduzeti iz stava 4. tačke a) ovog člana ukoliko osoba o kojoj se radi ispuni uslove za naturalizaciju ili olakšanom naturalizacijom prema ovom zakonu do trenutka kada Ministarstvo donosi odluku i ako je jasno da osoba o kojoj se radi nije bila svjesna da propisi nisu bili primijenjeni, niti se upustila u ponašanje koje bi opravdalo oduzimanje državljanstva prema ovom zakonu, nije je svjesno prikrila kakvu relevantnu činjenicu. Relevantna činjenica je posebno ona činjenica koja je suprotna propisima o statusu lica u Bosni i Hercegovini.

7. Državljanstvo BiH prestaje danom dostavljanja odluke Ministarstva o njegovom oduzimanju. Ako adresa stanovanja ili mjesto prebivališta tog lica nisu poznati ili se ne mogu

utvrditi, državljanstvo BiH prestaje danom objavljivanja obavještenja o odluci Ministarstva u „Službenom glasniku BiH“.

8. U reviziju izdatih državljanstava, ne mogu biti uključeni zaposlenici Ministarstva, koji su na bilo koji način ranije bili uključeni u proces izdavanja državljanstava koja su predmet revizije.

Član 41a.

Bez obzira na čl. 23. i 41. ovog zakona, u slučajevima kada je istom licu dodjeljeno državljanstvo više puta po različitim osnovama, Ministarstvo će zaključkom objediniti postupak revizije te donijeti jedinstvenu odluku o statusu naturalizovanog državljanina.

Član 42.

Svi zakoni i propisi doneseni na osnovu njih, a koji regulišu pitanja državljanstva BiH prestaju važiti na dan stupanja na snagu ovog zakona.

Član 43.

Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine će donijeti ili uskladiti propise za sprovođenje ovog zakona u roku od 45 dana nakon stupanja na snagu ovog zakona. Nadležni organi entiteta će najkasnije 45 dana nakon toga donijeti propise o državljanstvu koji će biti usklađeni sa ovim zakonom.

Član 43a.

Postupci započeti prije stupanja na snagu ovog Zakona, nastaviće se i okončati po odredbama onog zakona koji je povoljniji za stranku.

Član 43b.

Ministarstvo civilnih poslova BiH donijće podzakonske akte utvrđene odredbama čl. 33a. i 33b. i podzakonske akte kojim će se precizirati izdavanje garancije za sticanje državljanstva BiH i dokazi o ispunjavanju uslova za naturalizaciju iz čl. 9., 10., 11a. i 12a. ovog Zakona, u roku od 60 dana od dana njegovog stupanja na snagu.

Član 44.

Ovlašćuju se Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma i Ustavnopravna komisija Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine da zajednički utvrde prečišćeni tekst Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 4/97, 13/99, 41/02, 6/03, 14/03, 82/05, 43/09, 76/09 i 87/13).

Član 45.

Ovaj zakon stupa na snagu osam dana nakon dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH", a objavit će se i u službenim glasilima entiteta.

Zakon o državljanstvu Federacije Bosne i Hercegovine

Integralni / prečišćeni tekst

("Službene novine Federacije BiH", br. 43/01 i 22/09, 80/11) I - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom se uređuju uvjeti za sticanje i prestanak državljanstva Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o državljanstvu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o državljanstvu BiH) ("Službeni glasnik BiH", br. 4/97 i 13/99).

Član 2.

Svi državljani Federacije su samim tim i državljani Bosne i Hercegovine.

Član 3.

Svi državljani Federacije uživaju ista ljudska prava i osnovne slobode utvrđene Ustavom Bosne i Hercegovine i Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, kao i zaštitu tih prava na teritoriji Federacije.

II - STICANJE DRŽAVLJANSTVA FEDERACIJE BiH

Član 4.

Državljanstvo Federacije stiče se:

- 1) porijeklom,
- 2) rođenjem na teritoriji Federacije,
- 3) prijemom državljanina Republike Srpske u državljanstvo Federacije
- 4) usvojenjem,
- 5) putem naturalizacije,

6) putem međunarodnog sporazuma.

1. Sticanje državljanstva porijeklom

Član 5.

Dijete rođeno nakon stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine stiče državljanstvo Federacije porijeklom:

- 1) ako su oba roditelja bili državljani Federacije u vrijeme rođenja djeteta, bez obzira na mjesto njegovog rođenja;
- 2) ako je jedan roditelj bio državljanin Federacije u vrijeme rođenja djeteta, a dijete je rođeno na teritoriju Federacije;
- 3) ako je jedan roditelj bio državljanin Federacije u vrijeme rođenja djeteta, a dijete je rođeno u inozemstvu, ako bi dijete inače bilo bez državljanstva;
- 4) ako je dijete rođeno izvan Federacije, a u vrijeme rođenja djeteta jedan od roditelja djeteta je bio državljanin Federacije, dok drugi roditelj nije bio državljanin Bosne i Hercegovine, pod uvjetom da do vremena kada napuni 23 godine: a) bude registrovano u svrhu evidentiranja državljanina Federacije kod nadležnih organa vlasti u Federaciji ili u diplomatsko-konzularnom predstavništvu Bosne i Hercegovine ili b) ima stalno mjesto boravka na teritoriju Federacije;
- 5) ako je dijete rođeno u inozemstvu, a u vrijeme rođenja djeteta jedan od roditelja je bio državljanin Federacije, a drugi roditelj državljanin Republike Srpske, pod uvjetom:
 - a) da su roditelji saglasni da dijete ima državljanstvo Federacije ili ; b) ako nisu saglasni, da je roditelj koji je upisao dijete u matičnu knjigu za evidenciju državljanina u diplomatsko-konzularnom predstavništvu Bosne i Hercegovine u inozemstvu, u to vrijeme imao državljanstvo Federacije.

2. Sticanje državljanstva rođenjem na teritoriju Federacije

Član 6.

Državljanstvo Federacije stiče dijete koje je rođeno ili nađeno na teritoriji Federacije nakon stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine i čija su oba roditelja nepoznata ili nepoznatog državljanstva ili bez državljanstva, ili ako je dijete bez državljanstva.

Državljanstvo Federacije stiče dijete rođeno na teritoriji Federacije nakon stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine, čiji roditelji u vrijeme rođenja djeteta imaju državljanstvo Bosne i Hercegovine i Republike Srpske i prebivalište na teritoriji Federacije ili na teritorije Republike Srpske, ukoliko su saglasni da dijete ima državljanstvo Federacije.

3. Sticanje državljanstva usvojenjem

Član 7.

Dijete mlađe od 18 godina, u slučaju potpunog usvojenja od državljanina Federacije, nakon stupanja na snagu Ustava Bosne i Hercegovine stiče državljanstvo Federacije. Ako je jedan od usvojlaca državljanin Republike Srpske, dijete stiče državljanstvo Federacije ako se o tome slože oba usvojioca, a ukoliko se ne mogu složiti, dijete stiče državljanstvo Federacije ako ima stalno boravište na teritoriji Federacije, ili ukoliko nema stalno boravište na teritoriji Federacije i ako je usvojlac koji je prijavio dijete državljanin Federacije.

4. Sticanje državljanstva naturalizacijom

Stranac koji je podnio zahtjev za sticanje državljanstva Federacije može steci državljanstvo Federacije naturalizacijom ako ispunjava sljedeće uvjete:

- 1) da je napunio 18 godina;
- 2) da ima prijavljen stalan boravak na teritoriji Bosne i Hercegovine najmanje osam godina prije podnošenja zahtjeva, od čega najmanje posljednje dvije godine na teritoriji Federacije;
- 3) da poznaje jedan od službenih jezika Federacije;4) da mu nije izrečena mjera sigurnosti protjerivanja stranca iz

Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije ili disciplinska mjera udaljavanja stranaca sa teritorije Bosne i Hercegovine odnosno Federacije od organa čiji je legalitet uspostavljen Ustavom Bosne i Hercegovine ili Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i da je ova odluka jos na snazi;5) da nije osuđivan na izdržavanje kazne zatvora za krivična

djela s predumišljajem na duže od tri godine u periodu od osam godina prije podnošenja zahtjeva;

- 6) da se odrekne ili na neki drugi način izgubi svoje ranije državljanstvo nakon sticanja državljanstva Federacije, osim

ako bilateralnim sporazumom iz Člana 16. ovog Zakona, nije predviđeno drugačije. Odricanje ili gubitak ranijeg državljanstva neće se zahtijevati ako to nije dozvoljeno ili se ne može razumno zahtijevati.

5. Sticanje državljanstva olakšanom naturalizacijom

Član 9.

Stranac - bračni drug državljanina Federacije, može steci državljanstvo Federacije pod sljedećim uvjetima:

- 1) da je brak trajao najmanje pet godina prije podnošenja zahtjeva i da još traje u vrijeme podnošenja zahtjeva;
- 2) da se odrekne ili na neki drugi način izgubi svoje ranije državljanstvo nakon sticanja državljanstva Federacije, osim ako to nije drugačije riješeno bilateralnim sporazumom između Bosne i Hercegovine i druge države. Odricanje ili prestanak ranijeg državljanstva se ne zahtijeva ako to nije dozvoljeno ili se ne može razumno zahtijevati;
- 3) da ima stalni boravak u trajanju od najmanje tri godine na teritoriji Bosne i Hercegovine, uključujući posljednju godinu na teritoriji Federacije.

Član 10.

Dijete mlađe od 18 godina, čiji je jedan roditelj stekao državljanstvo Federacije nakon rođenja djeteta, ima pravo da dobije državljanstvo Federacije naturalizacijom ako ima stalni boravak na teritoriji Federacije.

Roditelj koji ima državljanstvo Federacije može tražiti da njegovo maloljetno dijete stekne državljanstvo Federacije, u skladu sa stavom 1. ovog Člana. Ako je dijete starije od 14 godina, zahtijeva se njegov pristanak.

Sljedeće osobe imaju pravo dobiti državljanstvo Federacije na osnovu zahtjeva bez ispunjavanja uvjeta iz Člana 8. tačka 2. ovog zakona:

1) emigranti koji su se vratili u Federaciju, 2) prva i druga generacija potomaka emigranata navedenih u tački 1. ovog stava koji su se vratili u Federaciju. Bračni drug osobe, iz stava 1. ovog Člana, ima pravo na sticanje državljanstva Federacije na osnovu zahtjeva, bez ispunjavanja uvjeta iz Člana 8. tačka 2. ovog zakona, ukoliko ispuni uvjete iz Člana 9. tac. 1. i 2. ovog zakona. U smislu ovog zakona, pod pojmom emigranata smatra se osoba koja se iselila sa teritorije Federacije s namjerom da se stalno nastani u inozemstvu.

6. Sticanje državljanstva Federacije međunarodnim sporazumom

Član 12.

Stranac može steci državljanstvo Federacije putem međunarodnog sporazuma između Bosne i Hercegovine i druge države koji je odobrila Parlamantarna skupština Bosne i Hercegovine, u skladu sa Članom IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine.

III - PRESTANAK DRŽAVLJANSTVA FEDERACIJE

Član 13.

Državljanstvo federacije ne može prestati ako bi osoba koja je u pitanju time ostala bez državljanstva, osim u slučajevima utvrđenim u Članu 24. tačka 1. ovog zakona.

Član 14.

Državljanstvo federacije prestaje:

- 1) po sili zakona,
- 2) odricanjem,
- 3) otpustom,
- 4) oduzimanjem,
- 5) međunarodnim sporazumom.

Član 15,

Osobama kojima prestane državljanstvo federacije istodobno prestaje i državljanstvo Bosne i Hercegovine, osim ako ne steknu državljanstvo Republike Srpske. Osobe sa teritorije Federacije kojima prestane državljanstvo Bosne i Hercegovine, istovremeno gube i državljanstvo Federacije.

1. Prestanak državljanstva po sili zakona

Član 16.

Državljanstvo Federacije prestaje dobrovoljnim sticanjem drugog državljanstva, ukoliko se drugačije ne odredi bilateralnim sporazumom zaključenim između Bosne i Hercegovine i druge države, koji je odobrila Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, u skladu sa Članom IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine.

Član 17.

Djetetu, iz Člana 6. ovog zakona, prestaje državljanstvo Federacije ako do 14. godine to dijete putem porijekla stekne državljanstvo druge države ili Republike Srpske.

Član 18.

Državljanstvo Federacije prestaje djetetu ako nakon potpunog usvojenja stekne državljanstvo druge države.

2. Prestanak državljanstva odricanjem

Član 19.

Državljanin Federacije koji je napunio 18 godina, koji živi u inozemstvu i ima državljanstvo druge države, ili mu je zagantovano sticanje državljanstva druge države, ima pravo da se odrekne državljanstva Federacije.

Djetetu koje živi u inozemstvu i ima državljanstvo druge države ili mu je isto zagantovano, prestaje državljanstvo Federacije odricanjem, na zahtjev oba roditelja kojima je prestalo državljanstvo Federacije odricanjem, ili na zahtjev jednog roditelja kojem je državljanstvo Federacije prestalo odricanjem, ako je drugi roditelj umro ili je izgubio roditeljsko pravo ili je stranac ili osoba bez državljanstva, ili na zahtjev usvojioca kojem je prestalo državljanstvo Federacije odricanjem, a odnos između usvojioca i usvojenog djeteta je odnos potpunog usvojenja. Ako je dijete starije od 14 godina zahtijeva se njegov pristanak. Osobama koje ispunjavaju uvjete iz st. 1. i 2. ovog Člana, državljanstvo Federacije prestaje u roku od 60 dana od dana kada je nadležni organ primio izjavu o odricanju.

Član 20.

Odricanje od državljanstva Federacije ne proizvodi pravno djelovanje ako odnosna osoba nije stekla strano državljanstvo u roku od jedne godine od dana kad joj je prestalo državljanstvo Federacije odricanjem.

3. Prestanak državljanstva otpustom

Član 21.

Otpust iz državljanstva Federacije može biti odobren, na osnovu zahtjeva, osobi koja živi na teritoriji Federacije i koja ispunjava sljedeće uvjete:

- 1) da ima 18 godina;
- 2) da protiv te osobe nije pokrenut krivični postupak zbog učinjenog krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti, ili je određena nakazna zatvora u Federaciji da je tu kaznu izdržala;
- 3) da je izmirila sve nužne doprinose, poreze odnosno druge zakonske obaveze plaćanja utvrđene pravomoćnim odlukama nadležnih organa;
- 4) da je stekla ili da joj je garantovano sticanje državljanstva druge države;5) da je regulisala vojnu obavezu.

Član 22.

Djetetu mlađemu od 18 godina koje je steklo, ili kojem je zagantovano sticanje državljanstva druge države i koje jos živi na teritoriji Federacije, prestaje državljanstvo federacije otpustom, na zahtjev:

- 1) oba roditelja cije je državljanstvo Federacije prestalo otpustom;2) jednog roditelja čije je državljanstvo Federacije prestalo otpustom, ako drugi roditelj nije živ, ili su mu oduzeta roditeljska prava, ili je stranac ili osoba bez državljanstva;3) jednog roditelja, koji izvršava roditeljske dužnosti i čije je državljanstvo Federacije prestalo otpustom, a drugi roditelj koji, je državljanin Federacije, se s tim slaže;4) usvojioca kojemu je državljanstvo Federacije prestalo otpustom, a odnos izmedju usvojioca i usvojenog djeteta predstavlja odnos potpunog usvojenja. U slučajevima iz stava 1. tac. 1., 2. i 3. ovog Člana, ukoliko dijete ima vise od 14 godina, zahtijeva se njegov pristanak.

Član 23.

Otpust iz državljanstva Federacije ne proizvodi pravno djelovanje ako odnosna osoba nije stekla strano državljanstvo u roku od jedne godine od dana kad je izgubila državljanstvo Federacije otpustom.

4. Prestanak državljanstva oduzimanjem

Član 24.

Državljanstvo Federacije može biti oduzeto u sljedećim slučajevima:

1) ako je državljanstvo federacije stečeno pomoću prijave, lažnih informacija ili skrivanjem bilo koje relevantne činjenice koja se može odnositi na podnosioca zahtjeva;

2) kad državljanin Federacije obavlja dobrovoljnu službu u inozemnim vojnim snagama uprkos

pravnoj zabrani takve službe;

3) kad je državljanstvo Federacije stečeno nakon stupanja na njegovog zakona, bez ispunjenja uvjeta iz čl. 8. i 9. ovog Zakona.

4) kada je državljanin osuđen u ili van područja Bosne i Hercegovine pravosnažnom presudom, radi preduzimanja radnji kojima se narušavaju ustavni poredak i sigurnost Bosne i Hercegovine, ili kada je osuđen radi članstva u organizaciji koja preduzima takve radnje, pod uvjetom da takve radnje ozbiljno štete vitalnim interesima Bosne i Hercegovine,

5) kada je državljanin osuđen u ili van područja Bosne i Hercegovine pravosnažnom presudom za krivično djelo koje uključuje krijumičarenje vatrenog oružja, eksploziva, radioaktivnog materijala ili narkotičkih sredstava i psihogenih supstanci; ili ilegalni prijevoz i trgovinu materijalima i opremom za proizvodnju oružja ili drugih sredstava masovnog uništenja; ili ilegalni ulazak u Bosne i Hercegovine, ostanak ili izlazak iz Bosne i Hercegovine pojedinaca ili grupa; ili organizuje ili učestvuje u trgovini ljudima i krijumičarenju ljudima, pod uvjetom da takve radnje ozbiljno štete vitalnim interesima Bosne i Hercegovine,

6) kada je državljanin osuđen u ili van područja Bosne i Hercegovine pravosnažnom presudom za krivično djelo koje proizilazi iz aktivnosti koje se razlikuju od onih iz tač. 4) i 5) ovog člana, a koje ozbiljno štete vitalnim interesima Bosne i Hercegovine

5. Prestanak državljanstva federacije međunarodnim sporazumom

Član 25.

Državljaninu Federacije može prestati državljanstvo Federacije na osnovu međunarodnog sporazuma između Bosne i Hercegovine i druge države, koji je odobrila Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, u skladu sa Članom IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine.

6. Datum prestanka državljanstva Federacije

Član 26.

Državljanstvo Federacije prestaje odricanjem, otpustom ili oduzimanjem, danom dostavljanja pravomoćnog upravnog akta osobi na koju se upravni akt odnosi. Ako stalno boravište te osobe nije poznato ili se ne može utvrditi, državljanstvo Federacije joj prestaje danom objavljivanja pravomoćnog upravnog akta u "Službenim novinama Federacije BiH", Državljanstvo Federacije prestaje po sili zakona, u skladu sa cl. 16, 17. i 18. ovog zakona, na dan kada odnosna osoba stekne državljanstvo druge države.

IV - PROMJENA ENTITETSKOG DRŽAVLJANSTVA

Član 27.

Državljanin Republike Srpske koji se stalno nastani u Federaciji, nakon podnošenja zahtjeva stiče državljanstvo Federacije, pod uvjetom da je do promjene stalnog boravišta došlo nakon stupanja na snagu Zakona o državljanstvu u BiH. Državljanin Federacije koji se stalno nastani u Republici Srpskoj i nakon podnošenja zahtjeva stekne državljanstvo Republike Srpske, gubi državljanstvo Federacije, pod uvjetom da je do promjene stalnog boravišta došlo nakon stupanja na snagu Zakona o državljanstvu BiH. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova - Federalno ministarstvo unutarnjih poslova u daljem tekstu: Federalno ministarstvo), obavijestit će nadležni organ Republike Srpske o sticanju ili prestanku državljanstva osobama iz st. 1. i 2. ovoga Člana.

"Član 27.a

Državljanin Bosne i Hercegovine koji nema izjavljeno entitetsko državljanstvo odnosno državljanin Bosne i Hercegovine s državljanstvom Republike Srpske, koji ima prebivalište u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, stiče državljanstvo Federacije ako to želi. Državljanin Federacije koji ima prebivalište u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine može promijeniti svoje državljanstvo Federacije sticanjem državljanstva Republike Srpske. Pravo na sticanje odnosno promjenu entitetskog državljanstva iz st.1. i 2. ovog člana može se ostvariti samo jednom po osnovu prebivališta u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine."

V - POSTUPAK RJESAVANJA DRŽAVLJANSTVA FEDERACIJE

Član 28.

Državljanstvo Federacije, na temelju cl. 5., 6. i 7. ovog zakona, stiče se danom rođenja djeteta. Osoba stiče državljanstvo Federacije, na osnovu cl. 8., 9., 10., 11. i 12. ovog zakona, kao i u spornim slučajevima iz stava 1. ovog Člana, danom donošenja pravosnažnog rješenja nadležnog organa o sticanju državljanstva Federacije. Rješenje o sticanju državljanstva Federacije iz stava 2. ovog Člana, kao i rjesenje o prestanku državljanstva Federacije po osnovama utvrđenim u Članu 14. ovog zakona, donosi Federalno ministarstvo, izuzev odluke o odricanju i oduzimanju za koje je nadležno Ministarstvo za civilne poslove Bosne i Hercegovine, a u skladu sa Članom 30. stav 1. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine.

Član 29.

Zahtjev za sticanje odnosno prestanak državljanstva Federacije iz Člana 28. st. 2. i 3. ovog zakona, podnosi se kantonalnom organu uprave nadležnom za unutrašnje poslove prema mjestu stalnog boravišta podnosioca zahtjeva. Kantonalni organ uprave iz stava 1. ovog Člana dužan je primiti zahtjev za sticanje odnosno prestanak državljanstva Federacije i taj zahtjev s potrebnom dokumentacijom odmah, a najkasnije u roku od pet dana od dana prijema zahtjeva dostaviti Federalnom ministarstvu na rješavanje.

Zahtjev za sticanje i promjenu državljanstva Federacije iz člana 27.a, stava 1. ovog zakona, podnosi se Federalnom ministarstvu putem nadležnog organa Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Zahtjev sadržava izjavu o izboru državljanstva Federacije ili izjavu o promjeni entitetskog državljanstva sticanjem državljanstva Federacije i uz njega se prilažu uvjerenje o državljanstvu Bosne i Hercegovine ili ovjerena kopija putne isprave Bosne i Hercegovine, ovjerena kopija lične karte i potvrda o prebivalištu u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

Ako podnosilac zahtjeva živi u inozemstvu, zahtjev za sticanje odnosno prestanak državljanstva Federacije podnosi se diplomatsko-konzularnom predstavništvu Bosne i Hercegovine koje taj zahtjev s potrebnom dokumentacijom odmah dostavlja Federalnom ministarstvu na rješavanje.

Član 30.

Evidencija o državljanima Federacije vodi se u matičnim knjigama rođenih za državljane Federacije koji su upisani u matičnu knjigu rođenih koja se vode na teritoriji Federacije, odnosno diplomatskom ili konzularnom predstavništvu Bosne i Hercegovine u inozemstvu za državljane Federacije koji su rođeni i žive u inozemstvu.

Član 31.

Evidenciju o osobama koje su stekle državljanstvo Federacije, u skladu sa cl. 8., 9., 10., 11. i 12. ovog zakona, vodi Federalno ministarstvo.

Član 32.

Evidenciju, iz Člana 30. ovog zakona, vodi organ nadležan za vođenje matičnih knjiga određen zakonom kantona.

Član 33.

Rješenje o sticanju državljanstva Federacije iz cl. 8., 9., 10. i 11. odnosno rješenja o prestanku državljanstva Federacije iz cl. 21., 22. ovog zakona, moraju se dostaviti Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine u roku od tri sedmice od dana donošenja rješenja. Ta rješenja stupaju na snagu dva mjeseca nakon što se dostave Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine, ukoliko to ministarstvo ne odredi da nisu ispunjeni uvjeti iz Zakona o državljanstvu BiH za naturalizaciju, odnosno za olakšanu naturalizaciju bračnog druga, djece ili emigranata koji su se vratili i njihovih potomaka, odnosno uvjeti za otpust ili oduzimanje državljanstva. U tom slučaju predmet se vraća Federalnom ministarstvu na ponovno razmatranje. Ako nakon ponovnog razmatranja ostane spor između Federalnog ministarstva i Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, slučaj se mora uputiti Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine na konačnu odluku, u skladu sa Članom VI.3. Ustava Bosne i Hercegovine.

Član 34.

Federalno ministarstvo dužno je riješiti zahtjev za sticanje, odnosno prestanak državljanstva najkasnije u roku od 60 dana od dana prijema zahtjeva. Rješenje kojim se odbija zahtjev za sticanje odnosno prestanak državljanstva mora biti obrazloženi.

O zahtjevu iz člana 29. stava 3. ovog zakona Federalno ministarstvo odlučuje u roku od 60 dana od dana prijema zahtjeva rješenjem koje dostavlja u roku od 15 dana nadležnom organu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. U slučaju zahtjeva za promjenu entitetskog državljanstva, rješenje se dostavlja i nadležnom organu Republike Srpske u istom roku.

Ako Federalno ministarstvo ne donese rješenje u roku od 60 dana iz stava 3. ovog člana, smatra se da

lice ispunjava uslove za sticanje državljanstva Federacije i državljanstvo se upisuje u matične knjige bez posebnog rješenja

Član 35.

Rješenje Federalnog ministarstva iz Člana 28. stav 2. i član 34 stav 3 ovog zakona konačno je i protiv njega se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred kantonalnim sudom prema mjestu sjedišta prvostepenog organa

VI - DOKAZIVANJE DRŽAVLJANSTVA FEDERACIJE

Član 36.

Državljanstvo Federacije dokazuje se na osnovu uvjerenja o državljanstvu Federacije.

Član 37.

Uvjerenje o državljanstvu Federacije izdaje organ koji vodi matičnu knjigu rođenih za lica koja su upisana u matičnu knjigu rođenih, a za lica čija je činjenica državljanstva upisana u matične knjige

državljana, koje su se vodile po ranije važećim propisima na teritoriji Federacije, izdaje organ kod kojeg se nalaze matične knjige državljana, kao i organ iz člana 31. ovog zakona.

Državljanstvo Federacije se upisuje u matičnu knjigu rođenih bez posebne odluke kada se utvrdi da odnosna osoba ispunjava uvjete za sticanje državljanstva Federacije prema cl. 5., 6. i 7., kao i na osnovu odredbe člana 34. stava 4. ovog zakona. U slučaju da nadležni organ iz stava 1. ovog Člana, bez osnova odbije izdati uvjerenje od državljanstvu, Federalno ministarstvo ili Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine izdaje uvjerenje o državljanstvu osobi o kojoj je riječ na osnovu dokumentovanih podataka koje posjeduje Federalno ministarstvo odnosno Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine u okviru svojih nadležnosti. U slučaju spora između Federalnog ministarstva i nadležnog tijela Republike Srpske i Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, predmet se mora uputiti Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, u skladu sa Članom VI.3. Ustava Bosne i Hercegovine.

Kada su dokumentovani podaci, koji se odnose na državljanstvo, nedostupni ili državljani Federacije ne mogu pribaviti u razumnom vremenskom periodu, nadležni organ iz stava 4. ovog Člana, dozvolit će takvim osobama da ove podatke pribave na drugi način uključujući i izjave date od tih osoba ili za njih. Federalno ministarstvo će u pojedinačnim slučajevima dostaviti Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine tražene informacije iz evidencije koje vode organi iz stava 1. ovog Člana.

Član 38.

Uvjerenje o državljanstvu izdaje nadležni organ iz Člana 37. stav 1. ovog zakona na obrascu koji propise Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, u skladu sa Članom 36. Zakona o državljanstvu BiH.

VII . NADZOR NAD PROVODJENJEM OVOG ZAKONA

Član 39.

Nadzor nad provođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona vrši Federalno ministarstvo.

VIII - PRIJELAZNE I ZAVRSNE ODREDBE

Član 40.

Sve osobe koje su državljani Bosne i Hercegovine u skladu sa cl. 37., 40. i 41. Zakona o državljanstvu BiH i koje su na dan 06. aprila 1992. godine imale prebivalište na teritoriji koja sada pripada Federaciji, smatraju se državljanima Federacije, osim ako nemaju prebivalište u Republici Srpskoj. Sve osobe koje su državljani Bosne i Hercegovine u skladu sa cl. 37., 40. i 41. Zakona o državljanstvu BiH i koje su na dan stupanja na snagu tog zakona živjele u inozemstvu smatraju se državljanima entiteta u kojem su imale stalno prebivalište prije 06. aprila 1992. godine, ukoliko se nisu stalno nastanile u drugom entitetu ili izabrale državljanstvo drugog entiteta. Uvjeti i postupak promjene entitetskog državljanstva po izboru regulišu se sporazumom između entiteta. odredbe ovog sporazuma cine sastavni dio ovog zakona, a odobrit ce ga Parlament Federacije Bosne i Hercegovine po postupku za usvajanje zakona. Pravo na izbor može se ostvariti samo u roku od devet mjeseci nakon zaključivanja navedenog međuentitetskog sporazuma. Sve osobe koje su bile državljani bivše

SFRJ i koje su se u periodu od 06. aprila 1992. do dana stupanja Zakona o državljanstvu BiH stalno nastanile na teritoriji Federacije i koje na toj teritoriji imaju neprekidno prebivalište u trajanju od dvije godine nakon stupanja na snagu ovog zakona, nakon podnošenja zahtjeva dobit ce državljanstvo Federacije.

Sve osobe koje su bile državljani bivše SFRJ i koje su se u vremenu između dana stupanja na snagu

Zakona o državljanstvu BiH i 31. decembra 1998. godine stalno nastanile na teritoriji Federacije i koje na toj teritoriji budu imale neprekidno prebivalište u trajanju od tri godine, nakon podnošenja zahtjeva dobit ce državljanstvo Federacije. Pravo na odluku može se ostvariti u roku od jedne godine od isteka nevedenog trogodišnjeg perioda.

Član 41.

Uvjet iz Člana 8. tačka 6. ovog zakona ne primjenjuje se na emigranta koji ispunjava uvjete iz Člana

11. ovog zakona, a kojemu je prije stupanja na snagu ovog zakona neopravdano oduzeto državljanstvo bivše SFRJ ili bivše Kraljevine Jugoslavije, niti se primjenjuje na prvu i drugu generaciju njegovih potomaka.

Član 42.

Federalni ministar unutarnjih poslova donosi propise za provođenje ovog zakona. Propisi iz stava 1. ovog Člana donijet će se u roku od 30 dana od stupanja na snagu ovog zakona.

Član 43.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje primjena svih zakona i drugih propisa koji se odnose na državljanstvo, a koji su se primjenjivali na teritoriji Federacije prije stupanja na snagu Zakona o državljanstvu BiH.

Član 44.

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedavajući

Doma naroda Parlamenta Federacije BiH prof. dr. Ivo Komsic, s. r.
